

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 08437

BENI

B. Moser

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ב. מאזער

בעני

(קינדער־ראַמאָן)

ערשטער טייל

פארלאג
אומפארטייאישע אידישע אַרבעטער קינדער-שולן

ניו יאָרק
1930

B E N N Y
Kinder Roman
By B. MOSER

Copyright - 1930
by
B. Moser
New York, N. Y.

פאָרקויפּשטעלן :

אומפ. איד. אַרב. קינדער שולן
143 איסט 103טע גאס
ניו יאָרק

בידערמאָן
182 סעקאָנד עוועניו
ניו יאָרק

געדרוקט אין אפֿשורדעִיט פּרינטינג קאָ., 476 בראַדוויי, ניו יאָרק.

אינהאלט

1. א טייבעלע שטארבט — — — — — 1
2. באר-מיצווע פאדי — — — — — 22
3. שרעק — — — — — 36
4. מאמע דו וויינסט ? — — — — — 52
5. מיט פארמאכטע אויגן — — — — — 74
6. גרויסער טאָג — — — — — 89
7. די גאנצע מישפּאָכע — — — — — 103
8. דערוואַרטונג — — — — — 116
9. א שפּאציר — — — — — 130
10. אַנדערש — — — — — 143

פון זעלבן אויטאָר זיינען
דערשינען ביז איצט :

איינער א מענטש — א באנד נאָוועלן.

דער באַל טשוואווע — דערציילונג.

אַן איבערזעצונג פון אנדערסאָנס מייסעלאַך

בעני

א טייבעלע שטארבט

קאפיטל איינט

בעני און זיין כאווער דזשייקי זיינען געשמאנען מיט פארריסענע קעפ און געקוקט אין דער הויך. אין די קעשע-נעם האבן זיי געהאט אנגעגרייט קערנדלאך און שטיקלאך ברויט. גלייך פון שול, זיינען זיי ארויפגעלאפן אפן דאך. בעני האט גערעדט:

— וועסט זען, דזשייקי, וואס פאר א ניי פארל איך האב געקויפט ביים אימאליענער אף דער נארפאלק גאס. ער זאגט, אז דאס זיינען די שענסטע צוויי טייבעלאך. אך, זיי-נען דאס אזעלכע ווייסנקע! ווי זילבער. איך וועל זיי טאקע רופן די „זילבערנע טויבן“. א יא א שיינער נאמען? דזשייקי איז געשמאנען א פארטראכמער. דערנאך האט ער שטיל אָפּגעענטפערט:

— און וואס וועט זיין, מאמער האבן זיי פארבלאנדזשעט? זיי זיינען דאך היינט צום ערשטן מאל ארויסגעפלויגן!
בעני האט זיך נישט פארלוירן:

— נו, — האט ער ווייטער גערעדט, — ווייס איך דען ניט וואס צו טאן? איינמאל האבן ביי מיר שוין פארבלאנדזשעט א פאר. ווייסטו וואס איך האב געטאן? איך האב ארומ-געוויקעלט א שמעקן מיט א שמאמע. די שמאמע האב איך באגאסן מיט געזאלין און אנגעצונדן. דערנאך האב איך גע-דרייט און געדרייט דעם שמעקן אין דער לופטן. און דו

זאָלסט געווען זען, ווי זיי זיינען אינמיטן נאָכט געקומען צו-
פליען. גלייך אין דער האַנט אַרײַן.

— אַליין געקומען ?

— יא, אַליין געקומען.

אַרום און אַרום איז געווען זון-שיין, דער הימל בלוי.
און די הויכע בריקן האָבן פון ווייטן אויסגעזען ווי לעבע-
דיקע, גרויסע באַשעפענישן, וואָס האָבן זיך אויסגעשפּרייט
איבערן וואַסער און האַלטן פעסט אין זייערע לאַפעס: פון
איינ זייט דעם אינזל מאַנהעטן, און פון דער אַנדערער זייט,
דעם פּאָדערשטן טייל פון ברוקלין.

בעני האָט געקוקט פאַרכאַלעמט אין דער ווייטקייט אַרײַן

און געוויזן מיט דער האַנט:

— זע, דזשייקי, ווי די הייזער דאַרטן אַפּטאָן זיינען אַזוי

הויך און שיין! די זון לייכט דאַרט שטאַרקער ווי דאָ. דו
זעסט ?

— יא, — האָט דזשייקי אַפּגעענטפּערט. — און ס'דאַכט

זיך, אַז דורך די פענצטער גיסט זיך פייער.

— וואָס הייסט, ס'דאַכט זיך ? — האָט בעני אַ שפּאַס גע-

טאָן, — ס'איז דאָך אַן עמעסער פייער. ווייסטו גאָר וואָס ?

לאַמיר אַראַפּלויפּן און אַנקלינגען די פייער-לייט. וועסטו זען,

ווי זיי וועלן זיך אַ לאַז טאָן מיט אַ געלאַף און פייערריי. זיי

קאָן מען אַפּנאַרן. איך האָב שוין איינמאַל אַזוי געטאָן. אוי,

האַב איך געלאַכט.

— און זיי האָבן נישט געוואוסט, ווער דאָס האָט געטאָן ?

— וואָס דען, זיי האָבן יאָ געוואוסט ? ווי אַזוי ? דו

מיינסט איך בין געשמאנען און געווארט מען זאל מיך כאפן ווי איך דריי דעם אלטערס-גלאַק?

— ווען אַ פּאַליציימאַן כאַפּט דיר, וואָלט ער דיר אַרעסטירט און אַרײַנגעזעצט אין טורמע.

— ווייסטו טאָקע נישט, וואָס דו רעדסט. אַז מען איז אַלס צען יאָר, זעצט מען נישט אין.

— נו, וואָלט מען דיר פאַרשיקט איבערן וואַסער, אין אַזאַ הויז, וואו מ'האַלט שלעכטע קינדער.

בעני האָט ניט געענטפערט. ער האָט צונויפגעלייגט צוויי פינגער צו די ליפּן און אַ פּיף געטאָן. די טויבן האָבן זיך נישט באַוויזן.

דזשייקי האָט דערווייל אַ קוק געטאָן אָף דער מויער אַנמקעגן. דורך די פענצטער מיט גראַמעס האָט ער געזען ווי מענטשן שטייען באַ לאַנגע מישן און קנעטן מיט די הענט. האָט ער אַ פרעג געטאָן:

— וואָס די טוען די מענטשן דאָ?

האַט אים בעני דערקלערט:

— דאָ איז אַ פאַבריק פון משאַקאַלאַד. דו זעסט דעם הויכן קויען? יעדן אינדערפרי און יעדן פאַרנאַכט טומ דער קויען אַ געשריי, אַז איך דערשרעק זיך.

— וואָס הייסט ער שרייט?

— וואָס הייסט? דו מיינסט טאָקע, אַז דער קויען שרייט? קאָן דען אַ קויען שרייען? איך האָב אַמאַל געפרעגט דזשימין, דעם וואָס היט די בריק, האָט ער מיר געזאָגט, אַז דאָס שרייען די מענטשן אינעווייניק, ווייל ס'איז

זיי זייער שווער צו אַרבעטן, און קיינער נעמט זיך ניט אָן פאַר זיי.

— גיי אַוועק, דאָס איז ניט עמעס.

— וואָס הייסט? דזשימי האָט עס מיר אַליין געזאָגט.

דזשימי ווייסט אַלץ. ער דערציילט מיר נאָך אַנדערע זאַכן. ער איז אזא גומער.

— דו, — זאָגט איצט דזשייקי האַלב פאַרטרויערט. — זאָג,

פאַר וואָס זיינען די הייזער דאָ אזוי אַלט און קליין און יענע, דאָרט, אַפּטאָן, אזוי הויך און ניי?

— דערפאַר, ווייל אַפּטאָן וואוינען רייכע מענטשן, און דאָ,

איז דאָנאָטאָן, וואוינט מיין טאַטע און דיינער. און אַלע, וואָס האָבן נישט קיין סך געלט. ווייסטו שוין?

דזשייקי ענטפערט נישט. עפעס איז אים נישט קלאָר.

ער וואונדערט זיך: ווי אזוי קענען זיי שמענדיק נאָר אַר-

בעטן? און מעגן זיי כאַטש עסן טשאַקאָלאַד וויפיל זיי

וויילן? ער קלערט און קלערט, ביז בעני טוט אים אַ צי ביים אַרבעל:

— ווייסט, דזשייקי, איך שטיי דאָ אָפּן דאָך אַלע טאָג.

אַלע מאָל, ווען איך קום אַהיים פון שול, גיי איך באַלד אַרויף

צו מיינע טויכן. איך שטיי דאָ ביז ס'ווערט פינצמער.

איך האָב אזוי ליב צו זיין דאָ. גיב אַ קוק ווי שיין ס'איז, ווען מ'קוקט פון דאָנען.

עס איז טאַקע געווען שיין צו זען, ווי עס לויפן די באַ-

נען און אַטאַמאָבילן איבער דער בריק. און אזוי פיל מענטשן

אונטן אין דילענסי גאַס. פון ביידע זייטן גייען זיי איילנ-

דיק, צעמראַנגן. ווייטער אַביסל לויפט אין דער הויך דער „על“. די רויט-געפאַרבעטע וואַנגען שפיגלען זיך אין שטי-קער שיינען פון דער זון.

— בעני, זע! — האָט דזשייקי באַגייסטערט אויסגערופן. — די מענטשן זיינען אַזעלכע קליינינקע, און דער „על“ גייט אַזוי גיך. ניו יאָרק איז די שענסמע שמאַט אין דער וועלט„.

— די שענסמע און די גרעסמע.

— זאַל זיין די גרעסמע.

בעני איז ווידער פאַרטראַכט. עפעס וויל ער פּרעגן. שעמט ער זיך. אַבער מיט דזשייקין פילט ער זיך פריי. ער קלערט אַ ווילע און טוט אַ זאַג אַזוי פּלוצלונג און אומ-פאַרהאַפט:

— דזשייקי, זע איך אויס ווי אַ מאַלפע?

— וואָס הייסט?

— סעמי רופט מיך מאַלפע. אַלע מאַל, ווען איך קום צו,

שרייט ער: „מאַלפע-פּאַנים, ביסט שוין דאָ?“

— דזשייקי קוקט אַ מינוט און זאָגט:

— הייבט זיך נישט אָן. דו גיב אים נאָר איינמאַל אַ

זעץ אונטער די אויגן, און דו וועסט זען, ווי ער וועט אויפ-

הערן. צו מיר האָט ער זיך אויך געטשעפעט, האָב איך אים

איינמאַל פאַרפאַרן צווישן די אויגן. פון דעמאַלט אָן האָט

ער אויפגעהערט זיך טשעפן. פאַלג מיך.

בעני האָט מיטאַמאַל דערפילט טריישאַפט צו זיין כאַ-

ווער.

— דזשייקי, — האָט ער אַנגעפאַנגען, — ביי מיר איז דער

קאפ אביסל אויף א זייט. מיין ליפ איז צעשפאלטן, ווייל איך בין געפאלן ווען איך בין נאך געווען א קליין קינד. איז דער-פאך דארף ער מיך שמענדיק פארשעמען?
 ער פרעגט און טרערן זיינען אין די אויגן. ער רעדט די ווערטער צום ערשטן מאל און ס'טוט אים וויי.

א וויילע שווייגן ביידע. די רייד האבן זיך מיטאמאל אויסגעלאזט. בענין דאכט זיך, אז ער ווייסט, ווער ס'איז שולדיק אין אלץ. זיין מאמע. האט ער זי טאקע פיינט. ער קאן אין איר פאנים ניט קוקן. ער שעמט זיך דאס ארויס-צוריידן.

מיטאמאל האט זיך דערהערט א שמיל רוישן. ביידע אינגלאך האבן צוזאמען אויפגעהויבן זייערע קעפ. אין דער הויך, איבער זיי, האבן זיך געקרייזלט א מאכנע טויבן.

— אט, — האט זיך בעני דערפרייט, — זיי קומען!

עס האט נישט געדויערט לאנג און שוין זיינען זיי גע-שטאנען ארומגערינגלט פון פארשידן-קאלירטע פארלאך טויבן. די טויבן האבן געגעסן פון די הענט, געגעסן און געווארקעט. בעני האט צו זיי גערעדט:

— וואו זייט איר עס געווען, איר שלעכטע? איך האב געווארט אף אייך, און איר פליט ערגעץ ארום!

ער האט זיי גערופן ביים נאמען, ווי א טרייע מאמע, וואס בארימט זיך מיט אירע קינדער, און ער האט אזוי דער-ציילט:

— יענע ווייסע, זעסטו? דאס איז די „זי“, וואס איך האב

נעכמן באקומען. גיב א קוק די פליגעלאך. זיינען זיי ניט ווי זילבער ?

ער האט עס גענומען אין האנט אריין. ווען ער האט עס אויפגעהויבן האבן ביידע דערזען בלומ. פון אונטער א פלי-געלע איז גערונען א קליין שמראמעלע. דאס טייבל האט גע-ציטערט אין זיינע הענט. הינטער דעם פליגעלע איז גע-וועזן א וואונד. די אינגלאך האבן זיך דערשראקן איבער-געקוקט. בעני האט נישט געקאנט קוקן, ווי דאס טייבל ווארפט זיך. ער האט א קוק געטאן אפן כאווער, און געזען ווי יענער קוקט גאר אוועק אין א זייט.

בענים ערשמער געדאנק איז געווען לויפן צו דזשימין. יא, האט ער צו זיך אליין גערעדט אין דער שטיל, דזשימי וועט שוין וויסן, וואס צו טאן.

ער איז גיך אראפגעלאפן פון דאך. ער איז געלאפן שנעל. אין גאס איז געוועזן ענג. אף די טראטוארן זיינען געשמאנען קינדער-וויגעלאך. עס איז געוועזן שווער זיך דורכ-צושטופן אין דעם גרויסן געדראנג. אבער ער איז געגאנגען און זיך דורכגעשמופט דורך די געדיכט-געקנוילטע גרופן. דזשימי האט אים נישט געקאנט נאכיאגן.

אן אלטע אידענע האט אויסגערופן: „אינגעלע, דריי שטיקלאך טשונגאס פאר א פעני.“ ער האט זיך נישט אפ-געשמעלט. ער האט גאר א קוק געטאן אזוי ווי מען וואלט אים אויפגעוועקט פון שלאף. אין די אויגן איז געוועזן אן א שיר טרויער. די אידענע האט זיך פאר אים דערשראקן

און זי האָט אים פאַרדעכטיק נאַכגעקוקט, ווי ער גייט אַזוי מיט אויסגעשמרעקטע הענט.

ער האָט נישט געפילט ווי ער איז שוין אינמיטן מאַ-שינען און שווערע טראַקס, וואָס טוקן און פייפן. ער האָט גאָר נישט געהערט, ווייל אין האַנט האָט ער געטראָגן זיין טייבל, וואָס האָט זיך געוואָרפן אין לעצטע מינוטן. און גלייך ווי ער וואַלט מיט די ווערטער וועלן דערהאַלטן דאָס לעבן פון דעם באַשעפעניש האָט ער קעסידער איבערגע-כאַזערט די ווערטער: „מייַן טייבעלע! מייַן טייער, טייער טייבעלע!“

ער איז געגאַנגען ווי אין אַ הייליקער פּראַצעסיע. גע-דאַכט האָט זיך, אָט וועט ער פאַלן אויף די קני, אויסשפּרייטן די הענט. ער וועט וויינען און בעטן: „זאַל לעבן מייַן טייבל, זאַל עס בלייבן לעבן.“

אים אַליין האָט זיך געדאַכט, אַז ער איז געשיקט אין אַ וויכטיקן שליכעס. מאַכט מען פאַר אים פריי די וועגן. מיט פאַרמאַכטע אויגן גייט ער. ער וועט קומען וואו ער דאַרף. און דאַרטן וועט אַליץ ווערן גוט. דאָס טייבל וועט געזונט ווערן. מאַרגן וועט ער זיידער שטיין אַפן דאַך, קוקן ווי עס פליט און דרייט זיך אין דער לופטן, ווי עס מאַכט גרויסע קרייזן. און מיטאַמאַל טוט זיך דאָס טייבל אַ לאַז אַראָפּ, גלייך צו אים אין האַנט אַריין.

ער איז שוין געוועזן אַף דער בריק. פון ווייטן האָט ער געזען ווי דושים שטייט לעבן זיין בודקעלע און האַלט זיין גרויסע ליולקע אין מויל.

— דושים! דושים!

ער האט פון ווייטנס אנגעהויבן רופן.

דער אלטער דושים האט זיך אומגעקוקט:

—אי, דאס ביסמו בעני? נו, קום אהער, וואס? פאר-

בענקט זיך אביסל נאך דיין אלטן כאווער?

בעני האט נישט געענטפערט. ער האט נאר געהאלטן

זיינע אויסגעשמרעקטע הענט אנטקעגן.

— וואס האלטסטו אין דייןע הענט, און דו וויינסט גאר?

פון זיינע אויגן זיינען מאקע גערונגען טרערן. און ער

האט זיך פארשעמט.

— זעה, — האט ער שמיל ארויסגערעדט, — דאס

טייבל.

ער האט צעעפנט די הענט און דושים האט דערזען אן

איינגעקארטשעט, ווייס טייבעלע, וואס רירט זיך ניט פון

ארט. איז ער צוגעגאנגען, האט עס א נעם געמאן אין האנט

און האט זיך צעלאכט:

— וועגן דעם א וויינסטו? נארעלע, וואס דו ביסט!

ער האט ארויפגעלייגט די שטארקע האנט אויף זיין

פלייצע און געזאגט:

— פאראן אנדערע. נאר, וואס דו ביסט. און שענערע.

דאס איז דאך האלב געפייגערט. איך זאג דיר צו, איך וועל

דיר ברענגען אן אנדערס, און וועסט זען, א שענערס.

בעני האט נישט פארשמאנען, וואס דושים רעדט. די

רייד זיינען געפאלן, ווי שווערע שטיינער פון דער לופט. ער

האט אפילע נישט געפילט, ווי דושים נעמט אים אן בא דער

האַנט, פירט אים צו אין אַ זייט, ער האַלט דאָס טייבל באַ אַ פיסל, לאַזט עס הענגען אַ פאַר מינוט. אַ וויסער פלאַטער אַף דער פלאַך פון וואַסער, און אויס.

בעני האַט אַ צימער געמאַן, איז געבליבן שטיין, גע-
קומט. די בלענדדיקע וויסקייט איז שוין אויך נישט געווען.
קיין סימן פון אַ טייבל. און ווידער האַט אים דער אַלמער
דזשים גענומען פאַר דער האַנט:

— נו, קום, נאַרעלע. שטיי ניט אַזוי. מאַרגן וועסטו
האַבן אַן אַנדערס. הויב אויף דיין קאַפּ. וואָס שטייסטו
אַזוי?

בעני האַט זיך נישט גערירט פון אַרמ. אים האַט זיך
אויסגעוויזן, אַז פון דער טיפעניש פון וואַסער, קוקט צו אים
אַרויף דאָס טוימע טייבל. מיט די קלאַרע, קלוגע אויגן. עס
קוקט און פרעגט: „פאַרוואָס האַסטו געלאַזט מען זאָל מיך
אַריינארפן אין וואַסער?

אַ שמילע מוירע איז געקומען פון אונטן, פון די מונקלע
כוואַליעס האַט עפעס גערעדט צו אים, זיך געשניטן אין זי-
קאַרן מיט הייסן אַטעם. ער האַט דערפילט אַ קעלט אין אַלע
איינזערים.

דזשים איז געוואָרן ברויגעז:

— קום, זאָג איך דיר, ס'איז קאַלט, און דו וועסט זיך
נאָך פאַרקילן!

ער האַט אים אַריינגעפירט צו זיך אין בודקעלע. דאָ
איז געוועזן וואַרעם. אין קליינעם, אייזערנעם אייוועלע האַט

פריילאך געקנאקט א פייער. די ווארעמקייט האט דא ארום-גענומען מיט געמריישאפט און געמונטערט.

דושים האט זיך געזעצט אף א קעסטלעע אנטקעגן בענין. ער האט א באטראכט דעם רויך, וואס איז זיך פארגאנגען ביז הינטער דער סטעליע. דערנאך האט ער מיט זיין אלטן קאל גענומען ריידן:

— אלע מאָל, ווען איך שטיי בא א וואסער, דערמאָן איך זיך אין די צייטן, ווען איך בין נאָך געוועזן יונג. איך קלויב צענויף אלע מיינע גוטע מעג, פון אלע טיילן וועלט, וואו מײן פום האָט זיך אָפגעשטעלט. איך דאַרף נאָר אַ טרייסל טאָן מײן זיקאַרן, און עס קומען פון דאַרט אַרויס אַזעלכע פריי-לאַכע צייטן. ווי פריילאָכע שמיפערס קומען זיי, שמעלן זיך אַוועק פאַר מײנע אויגן. און, בעני, איך האָב ליב זיך צו דערמאַנען אָן זיי. מיר דאַכט זיך, אַז דאָס זײנען מײנע קינד-דער. אַך, ווי גוט איז געווען יענע צייט! מען איז געוועזן יונג. אַ מאַטראַז מיט הויט און ביינער. די כוואַליעס. אַמאָל זײנען זיי בײז און כמורנע. און אַמאָל אַזוי שמיל און פרידלאַך. דע-מאָלט פילסטו ווי דאָס האַרץ וואַקסט און וואַקסט. דעמאָלט וואַלסטו וועלן אַרומנעמען די גאַנצע וועלט. ווייל אלע זײ-נען דיר ברידער און שוועסטער און דו פילסט זיך אַזוי אַליין אַף דער ערד. דו ווייסט נישט וואָס צו טאָן מיט זיך. אַבער ווען דער פום שמעלט זיך שוין אַף האַרטער ערד, שטראַמט אַזאַ גרויסע פרייד פון דײנע אייווערים. פאַר אַ מאַטראַז אין וויימע לענדער איז אַנגעגרייט אַל-דאָס-גוטס. אַראַפגערוקט דאָס היטל אַף אַ זײט, פאַרקעמט די פריזור און

צלין איז פאר דיר. דארפסט נאָר וועלן. די וועלט איז אַפן
ריכטיקן אַרט. און דיר איז וואויל און גוט, וואָס בעסער קאָן
שוין גאַרנישט זיין.

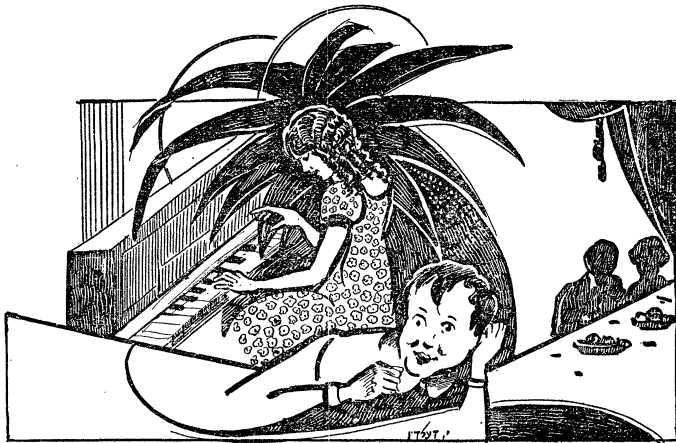
בעני איז געזעסן ווי אַפּוועזנד. די ווערטער זיינען פאַר-
ביי זיינע אויערן, אָן אַ האַפּט. דער אַלמער דזשים האָט וויי-
טער גערעדט:

— היינט איז אַנדערש. יעדן טאָג גייט מען אַוועק פון
דער היים אַ זייגער זעקס פאַרטאָג. יעדן טאָג דעמזעלכן
גאַנג. אין קעסטעלע ליגן יעדן טאָג די זעלביקע סענוויטשעס.
טאַמייטאָ מיט אייער. קומסט צום בריק, שטייסט אַ גאַנצן
טאָג ווי אַ ליימענער גוילעם. אונטן גייען פאַרביי שיפן.
ס'ציט באַס האַרץ. ס'וואַלט זיך וועלן ווידער אַ מאַל אַוועק-
פאַרן אין ווייטע לענדער. זאָגט מען דיר, נין! שטיי און
היט די בריק. עמיצער קאָן זי נאָך אַוועקגאַנווענען. איך
קוק אַפן וואַסער און איך הער ווי צו מיר שרייען פון דאַרטן
אַרויס פאַרגאַנגענע יאָרן. זיי רופן און וועקן און . . .

ער האָט זיך צעוויינט. און ס'איז געוועזן אַזוי מאַדנע
צו זען דעם אַלמן דזשים, מיטן פאַרהאַרטעוועטן פאַנים,
זיצן אַנטקעגן פייער און וויינען. בעני איז געזעסן מיט אַן
אַראַפּגעלאַזטן קאַפּ און געשוויגן. פאַר זיינע אויגן האָט
נאָך צלין געשוועבט דאָס מויטע מייבל, וואָס איז איצט
שוין אַרומגעשוואַמען אין וואַסער. ס'האַט זיך אים גע-
דאַכט, אַז ער זעט אַ פאַר גרויסע, קלוגע אויגן. זיי זיינען
פאַרגלייזט, נאָר דורך אַ קליינעם שפּעלטעלע קוקן זיי צו
אים מיט אַ גרויס געבעט.

— בעני, פאר וואס האסטו געלאזט מ'זאל מיך אריינ-
ווארפן? פאר וואס?
און אט די ווערטער האבן אפגעציימערט אין אים מיט
שרעק.

דזשימי האט נאך געפרואווט דערציילן זיינע אלטע,
שיינע מייסעס, וואס בעני האט אזוי ליב געהאט צו הערן.
אבער איצט איז ער געזעסן ווי א פרעמדער. גארנישט האט
אים געקאנט אויפמונטערן און אוועקרייסן פון זיין גרויסן
טרויער.

באר-מצווה פאדי

קאפיטל צוויי

בעני האט נישט געקאנט שלאפן. א גאנצע נאכט האט זיך אים געכאלעמט אז ער שווימט אין א וואסער. ער שווימט און זוכט אין אלע זייטן. אינמיטן האט ער זיך אויפגעכאפט און דערזען, אז דער מאמע שטייט באם טיש און ציילט געלט. ער האט געוואוסט, אז דער מאמע שטייט אויף און פארט נאך הינער.

— פא, — האט ער א פרעג געמאן, — ווען איז לינקאלנס געבורטס-טאג, היינט, צי ערשט מארגן?
 דער פאטער איז געווען שטארק פארטיפט אין ציילן די געמייקע לייזונג, האט ער אומגעדולדיק א זאג געמאן:

— שלאָף, און וועק ניט אויף די קינדער!
 בעני האָט נישט פאַרשטאַנען פאַרוואָס דער מאַמע איז
 אזוי בייז. האָט עס אים פאַרדראָסן. עס איז נישט געווען
 דאָס ערשמע מאָל, וואָס דער פאָטער האָט אים געגעבן אזא
 ענטפער. אלע מאָל, ווען בעני פלעגט עפעס פרעגן, האָט
 אים דער מאַמע געענטפערט מיט אַ האַרבן קאַל. איצט
 אָבער האָט עס אים וויי געמאַן, מער ווי טאַמיד. ער האָט
 זיך אליין געפרעגט: פאַרוואָס איז דאָס אזוי? פאַרוואָס
 איז ער אויף מיר שטענדיק בייז? וואָס טו איך אזוינס?
 ער פרוואווט מאַכן אַ כעשן. ער קלערט וועגן גאַנצן נעכ-
 טיקן מאַג. קאָן זיין דערפאַר, וואָס ער האָט ניט געהאַלפן
 אין הויז און איז אַ היים געקומען שפעט? קאָן זיין דער מאַ-
 מע ווייסט, אז ער איז געווען באַ דושימין, דערפאַר איז ער
 בייז. ער וויל ניט, ער זאל גיין אַהין. איינמאַל האָט ער
 אים שוין געשלאָגן דערפאַר. ער ווייסט ניט פאַרוואָס מ'טאַר
 ניט גיין אַהין. דושים איז דאָך אזא גומער.

האַט ער נאָך אַמאַל אַ זאַג געמאַן:

— פאַ, איך בעט דיך, איז שוין היינט לינקאַלנס גע-
 בוטרס-מאַג?

— נו, יא, היינט. איז וואָס? זיך אָנגעמשעפעט מיט
 אַ געבורטס-מאַג, אז דער רופֿן זאל דיך נעמען. אַט האַב
 איך שוין געמאַכט אַ מאַעס. לויפער! ווילסט שוין וויסן
 צי וועסט קענען מאַרגן אַ גאַנצן מאַג אַרומלויפן מיט דער
 כעוורע?

און ער האָט ווייטער געגלעט די איינגעקנייטשמע דאָ-

לאַרן, אויסגעקליבן באַזונדער די ניקלס און די דיימס. ער איז געווען אזוי פאַרמאָן אין דער אַרבעט, אז ער האָט אַפּילע ניט געהערט ווי בעני האָט אַ פּאַטש געמאַן מיט ביידע הענט און אויסגעשריען :

— אַ, באַי! היינט וועל איך ניט דאַרפן אויפשטיין. היינט וועל איך ליגן אין בעט ביז אַ זייגער צען. דערנאָך וועל איך מיך אָנמאַן, נעמען מיין גרויסן באַל. אַך, ס'איז גוט אז מ'דאַרף ניט גיין אין שול.

דער פּאַטער האָט איינגעפּאַקט דאָס געלט אין אַ גרויסן ציימונגס-פּאַפּיר און איז אַרויס. בעני האָט שוין נישט גע-קאַנט שלאָפן. אין קאַפּ איז נאָך געווען וואָך די געשעע-ניש מיטן טייבל. אַבער דער געדאַנק, אז היינט וועט ער זיין פּריי, וועט קענען שפּילן וויפּיל ער וועט נאָר וועלן, האָט אים באַרואיקט. און מיט אַמאָל האָט ער זיך דערמאַנט. אויב היינט איז שוין לינקאַלנס געבוטרס-מאַג, איז דאָך היינט טאַקע די באַר-מיצווע פּאַדי באַ הערין.

איצטער איז ער טאַקע געוואָרן גאַר פּריילאָך. און ער האָט גיך צו זיך אַליין גערעדט :

— עס וועלן דאַרמין זיין אַלע פעטערס און מומעס. דער פעטער לואי פון לאַנג-איילאַנד וועט אויך זיין. וועל איך זיך אַריינזעצן אין זיין גרויסער מאַשין. דער פעטער לואי איז אַ גומער. איינמאָל האָט ער מיר געגעבן „אַ רייד“ ביז צום פּראַספּעקט פּאַרק. אַך, ווי ער איז דאָס געפּאַרן שנעל! אַלע מאַשינען האָט ער איבערגעיאָגט.

ער איז געלעגן מיט אַפענע אויגן און איבערגעטראַכט.

ווי אזוי וועט עס זיין בא דער פאדי. ער איז נאך קיינמאל
ניט געווען בא אזא זאך. ער וועט האבן וואס צו דער-
ציילן. און ס'וועלן זיין גוטע זאכן צו עסן. און פלוצלונג האט
ער זיך דערמאנט:

— איך האב ניט קיין שיינעם אנצוג. די הויזן זיינען צע-
ריסן פון פארנט און פון הינטן. די שיך זיינען אויסגעדרייט.
שוין אזוי לאנג, אז די מאמע זאגט צו, אז זי וועט קויפן נייע.
און זי לייגט עס אלע מאל אפ אף מארגן.
עס האבן זיך דערהערט די ערשטע, פארטאגיקע גע-
רוישן. די מילך-וועגעלאך זיינען שוין צוגעפארן צו די היי-
זער און ס'האט זיך געהערט דאס קלינגען פון ליידיקע פלע-
שער. איבער דער בריק האבן זיך שוין געטראגן גרויסע,
פול-באלאדענע טראקס און דאס האט געמאכט צימערן די
שויבן אין די פענצטער.

בעני האט א קוק געטאן אין דרויסן און דערזען א בלויע
ליכטיקייט. זי איז אויסגעשפרייט אף די ווענט און אף דער
ערד. עס לויפן מאשינען. די גרויסע, ברענענדיקע אויגן פון
פארנט, ווארפן לאנגע שיינען און ס'דאכט זיך, אז זיי שמעכן
דורך די פינצטערניש. ווען ער איז מיד געווארן קוקן אין
דרויסן, האט ער אנגעצונדן דאס ליכט און גענומען לייענען.
ס'איז שוין איינמאל א בוך! עס דערציילט וועגן גרויסע
העלדישקייטן אין מילכאמע. ווי אזוי מען איז געפארן אף די
שיפן קיין אייראפע. די שמענדיקע מוירע פאר דייטשע סוב-
מארינס. דאס אייביקע ווארטן אפן סיגנאל „געפאר“. די
מוירע פארן טויט. די לוסטיקע לידער. דערנאך די מילכא-

מען דער הויפט-העלד דזשאן סאמבערג. א יונג אינגל פון א קליין שטעטל, וואָס האָט זיך קוים איינגעבעטן מען זאל אים מיטנעמען. האָט ער באַוווּזן אַזעלכע וואונדער. אַלע האָבן אים ליב געהאַט, ווייל ער האָט אַלעמען געמאַכט צום לאַכן. אַן עמעסער לעץ. אַבער, אַז ס'איז געקומען צום געדיכטן, טאַקע שוין צום שלאָגן-זיך, האָט ער באַוווּזן וואָס ער קען. איינער אַליין האָט ער באַנאַכט זיך צונגעגאַנוועט צום פּיינטס ליניעס. איבערגעריסן די טעלעפּאָן-דראָטן. דער פּיינט האָט אַפּילע נישט געוואוסט, אַז באַ נאַכט גרייט זיך אַן אַנגריף. צוריק געקומען איז ער נים אַליין. ער האָט מיט זיך מיטגעבראַכט אַ צען דייטשן, געזונטע ווי די בערן. דערפאַר האָט ער באַקומען אַ מעדאַל און איז געוואָרן פון אַ געוויינטלאַכן סאַלדאַט, אַ לייטנאַנט פון דעם דריי-און-דרייסיקסטן ראַדיאָ-רעגיימענט.

מיט פאַרכאַפטן אַטעם האָט ער געלייענט די וואונדער-לאַכע געשיכטע און געדאַכט האָט זיך אים, אַז דאָס לייענט ער נים די געשיכטע פון אַ פרעמדן. ניין, דאָס איז די גע-שיכטע פון זיך אַליין. ער האָט זיך פאַרגעשטעלט אַז דער דזשאן סאמבערג איז ער טאַקע אַליין. אַז ער האָט דאָס אויפגע-טאָן די אַלע גרויסע העלדישקייטן. און אַז אים האָט מען דאָס אַזוי דעקאָרירט. און אויב דאָס האָט אַפּילע ביז איצט נאָך נים געטראָפּן, וועט עס זיכער טרעפּן, שפעטער אַמאַל. עס וועט דאָך נאָך זיין אַמאַל מילכאַמע. וואָרים מילכאַמעס מוזן דאָך זיין. אַזוי זאָגט די לערערן, מיט בראון. און אַז זי זאָגט, ווייסט זי שוין וואָס זי זאָגט.

ער פאַרמאַכט די אויגן און ער זעט זיך אָנגעטאָן ווי אַ ריימער אָפּ אַ פּערד. ער יאָגט זיך אָפּ אַ ווייטן, ליידיקן פעלד. רעכטס און לינקס לייגט ער אַוועק פיינטלאַכע סאַל-דאַטן. זיי פאַלן באַ אים פון דער האַנט. ער דאַרף אַפּילע נישט שיסן. ער טוט נאָר אַפּאַכע מיט זיין ביקס און זיי לייגן זיך אויס אַליין, איינציקווייז. זיי וואַרמן ביז ער קומט צו און דערנאָך ציען זיי אויס הענט און פיס, לייגן זיך אַוועק און זאָגן: „שוין, מיר זיינען שוין טויט. דו דאַרפסט נישט זיין ביי. מיר האָבן פאַר דיר סיי-ווי-סיי מוירע.“

ס'האַבן זיך אויפגעכאַפט דאָס קלענערע ברודערל באַבי, מיטן שוועסטערל סילווע. האָט זיך זיין טראַכטן איבערגעריסן.

זיי זיינען אַריין צו אים אין בעט און גענומען שרייען מיט איין קאַל:

— שפּילן, מיר ווילן זיך שפּילן!

האַט זיך בעני באַהאַלטן אונטער דער קאַלדרע, געברומט ווי אַ בער, געקראַכן אויף אַלע פיר און געוואַלט זיי כאַפּן. די קינדער האָבן געלאַכט און געשריען ביז די מוטער האָט זיך אויך אויפגעכאַפט:

— בעני, הער אויף קאַמאַנדעווען, כ'וועל דערציילן דעם טאַטן וועט ער דיר געבן. וועט ער דיך נישט מיטנעמען צו דער פּאָדי, הערסט?

יא, ער האָט געהערט. און איז טאַקע באַלד אַנטשוויגן געוואָרן. ער האָט נאָך אַמאָל אַ קוק געטאָן אין פענצטער און דערזען, אין דרויסן איז שוין רעכטער טאָג. איז ער

שטיל אַראָפּ פון בעט, אויסגעלאָשן דאָס ליכט. ער האָט אָנגעטאָן די קינדער, געגעבן זיי עסן. ער האָט זיך פאַרגע-
נומען:

— איך וועל היינט זיין גוט. איך וועל וואַרטן ביז די
מאַמע וועט אַרויפקומען, דערנאָך וועל איך אַראָפּגיין העלפן
דעם טאַטן.

די מוטער האָט זיך ניט ווייניק געוואונדערט ווען זי איז
שפעטער אַרויפגעקומען און דערזען די שטוב אויפגעראַמט.
די קינדער געוואַשן און אַלין אָפּן אַרט. האָט זי אָפּ בענין אַ
קוק געטאָן. אַזאַ קוק, פון וועלכן בענין איז געוואָרן וואַרעם
אין אַלע אייווערים:

— זעסט, ווען דו ווילסט, קענסטו זיין גוט אויך. נו,
וועסטו טאַקע גיין צו דער פּאַדי. און איך וועל דיר ווייזן,
וואָס איך האָב דיר געקויפט.

זי איז צוגעגאַנגען צו דער שאַפּע, אַרויסגענומען אַ פעקל
און געוויזן. בעני איז געבליבן שטיין אָן לאָשן. ער האָט
דערזען אַ נייעם אָנצוג, מיט אַ פּאַר נייע, געלע שיד. אויף
דער ערשטער רעגע האָט ער ניט געוואוסט, וואָס צו טאָן.
אַבער אין אַ ווילע אַרום האָט ער אַ כאַפּ געטאָן דער מאַ-
מעס הענט און זיי באַדעקט מיט קושן. ער האָט שיר ניט
געוויינט פאַר פּרייד. ער האָט ניט געוואוסט וואָס צו טאָן.
אַבער און ווידער האָט ער באַמראַכט די נייע זאַכן. אָנגע-
מאַסטן זיי, זיך געשמעלט פאַרן שפיגל.

ווען ער איז אַראָפּ אונטן האָט ער געטראָפּן אַ פולע
קראַם מיט ווייבער. געקוילעטע הינער זיינען גע-

לעגן מיט פאַרוואַרפענע קעפּ און האַלב־אָפּענע אויגן. ס'האָט זיך געדאַכט, אז זיי קוקן דורך די קליינע שפעלמעלאַך, אזוי באַהאַלטן־אָפּנאַרעריש, און די דינע פאַרצויגענע היימעלאַך זיינען אזוי דורכזיכטיק־דין, אז אַט, אַט רייסן זיי זיך אי־בער אָף צווייען.

בעני האָט זיך פאַרטראַכט : אזוי פיל געקוילעמע הינער ! ווער האָט עס געהאַט אַ האַרץ דאָס צו טאָן ? צי ניט זיין טאַמע אַליין ?

— טאַמע, — האָט ער פּלוצלונג אַ פּרעג געטאָן, — ווער קוילעט די הינער ?

— וואָס הייסט ווער, אַ שויכעמ.

— און מ'לאָזט אים דאָס טאָן ? ער האָט ניט קיין ראַכמאַנעס ?

— גיי שוין גיי, מיט דייןע נאַרישע פּראַגעס. האָסט זיך שוין ווידער אָנגעטשעפעט ?

ס'איז אַריינגעקומען די מרס. זילבערצווייג, אַ ברייטע אי־דענע מיט אַ רויטן פּאַנים. זי האָט זיך קוים דערטראַגן אָף די פּיס. זי האָט שווער געסאַפעט. זי האָט געקליבן און געקליבן ביז זי האָט צונויפגענומען אַ פּאַק :

— שיקט עס מיר אַרויף !

בעני האָט ניט געוואַרט ביז מען וועט אים זאָגן. ער האָט אַ כאַפּ געטאָן דאָס פּעקל און איז שנעל אַרויף אָפּן פּערטן שטאַק.

דער זייגער איז שוין געווען צוויי, ווען די גאַנצע מיש־פּאַכע האָט זיך געוואַשן און גערייניקט. בעני איז געשטאַ־

נען פארן שפיגל און אָפֿ-סניי באַטראַכט זיין נייעם אַנצוג.
ער האָט איצמער אויסגעזען גאַנץ אַנדערש.

און ווען זיי זיינען שוין געפאַרן אַפּן בריק, הויך
הויך, איבערן וואַסער, האָט ער זיך דערמאַנט, וואָס דושים
האָט צו אים געכטן באַנאַכט גערעדט. ס'האָט זיך אים גע-
דאַכט, אז אויך ער האָט איצט אַ גרויסן פאַרלאַנג צו פאַרן
איבער ווייטע, ווייטע יאָמים. צו געפינען אַ פאַרבאַהאַל-
טענעם אויצער, אָף אַ פאַרבאַרגענעם אָרט, וואָס קיינער ווייסט
ניט. נאָר ער מיט דושימין קענען צוקומען און אַ היים נעמען
דאָס גרויסע גליק.

לעבן אַ צוויי-שטאַקיק הויז, מיט אַ גלעזערנער וועראַנדע
זיינען שוין געשטאַנען מאַשינען. אַרום זיינען געוועזן פאַר-
זאַמעלט קינדער און מ'האָט זיך געשפּאַרט.

— מײן טאַנמס מאַשין, — האָט אַ בלאַנדער אינגל מיט
אַ פאַרשפיצטן נעזל זיך געקאַכט, — קאַסט עפּשער דריי
טויזנט דאָלער און ער לויפט פינף-און-זעכציק מייל אַ שמונדע.
— אר-וואַ, — האָט אַ שוואַרץ-כיינעוודיק מיידעלע, מיט
אַ קוויטשענדיק קעלכל אַריינגעשריען, — איך האָב אַ פּע-
טער, וואוינט ער אין מינעאַפּאָליס, האָט ער אַ מאַשין, זאַלט
איר זען. ניין, איך קאַן אייך ניט זאָגן. ער וועט קומען
איבער אַ יאָר קריסטמס, וועט איר שוין אַליין זען אַ מאַשין!
בעני איז געשטאַנען אין אַ זייט און געשוויגן. ער האָט
באַטראַכט ווי שוין די קינדער זיינען אַנגעמאַן, און ער האָט
נישט געוואוסט, צי דאַרף ער זיך שעמען פאַר זיי, צי ניט.
מיטאַמאַל זיינען די גרויסע פענצטער פון הויז געוואָרן

באַלויכטן. איז מען אַרײַן אינעווייניק. דאָ איז געוועזן יאָג-
טעוודיק. פון אַלעמענס פענימער האָט אַראָפּגעשיינט אַ
גרויסע צופרידנקייט. פון די ווענט און פון דער סטעליע
האַבן אַראָפּגעשיינט אַ סך ליכטער. ס'איז געוועזן אזוי ווי
מיטאַמאַל וואָלט זיך פון ערגעצוואו אַ גאַס געטאָן אַ
שטראָם ליכטיקייט און אַלע זיינען אומגעריכט פאַרבלענדט
געוואָרן.

ס'איז געוואָרן שטיל, מען האָט געוואַרט אויף עפעס. און
דאָ האָט זיך דורכגעשטאַרט אַ איד מיט אַ קורץ שוואַרץ בערדל.
הינטער אים איז נאָכגעגאַנגען הערי. די שטילקייט איז גע-
וואָרן נאָך מער קענטיק, ווען הערי האָט זיך אויפגעשטעלט
אַף אַ בענקל און אָנגעהויבן ריידן:

— דיזער הייליגער טאָג פון מיין באַר-מיצווע איז איינער
פון מייע וויכטיקסטע פייערטאָגע אין מיין לעבן. ווייל אין
דיזעם טאָג טרעט איך אַרײַן אַלס גלייכבאַרעכטיקטער מיט-
גליד פון דער הייליגער געמיינדע איזראַעל. איך שלים היינט
איינ בונד מיט גאָט אַף אימער און עוויג. אייך, מייע ליבע
עלטערן, — האָט ער זיך אַ דריי-אויס געטאָן צו טאַמע-מאַמע,
וואָס זיינען געשטאַנען אַנטקעגן מיט איבערגעגאַסענע אויגן,
— אייך דאַנקע איך פאַר אַלע די וואָלטאַטן וואָס איר האָט
מיר געטאָן ביז היינט, פון מיין קינדהייט אָן. מעג אייך
גאָט באַצאָלן. אַמען.

ער האָט גערעדט הויך אָן מוירע. און ווען ער האָט
פאַרענדיקט איז די מאַמע צוגעלאָפּן, האָט אים אַריינגענומען
אין אירע הענט און שיר ניט צעקוועטשט. זי האָט געוויינט

און זיך געטרייסלט פון ספּאַזמען. די דימענטן האָבן זיך מיטגעטרייסלט און געפונקלט אין רייכן שוין, ווי אין גרויסע שפיגלען. שפעטער איז צוגעגאַנגען דער פּאַטער. ער האָט אים אַ קוש געמאַן אין שמערן און האָט אים פאַר אַלע אין די אויגן, אָנגעמאַן אַ גאַלדענעם זייגער. נאַכדעם האָבן זיך אַ לאַז געמאַן פעטערס מיט מומעס. יעדערער מיט אַן אַנ-דערער מאַטאַנע.

הערי איז געשטאַנען אויבן-אָן באהאַנגען מיט גאַלד און זילבער. ער האָט געשיינט. ער האָט אויסגעזען ווי אַ פּרינץ פון אַ מייסעלע, וואָס קומט אין גרויסער נויט ברענגען הילף. און פאַר בענין איז ער נישט מער געוועזן זיין געשוועסטער-קינד הערי — דער מיט וועלכן ער קען ריידן ווי מיט זיין גלייכן. ניין, פאַר אים איז ער איצט גע-ווען אַ פּרינץ פון וואונדער-לאַנד, וואָס האָט זיך פּלוצלונג באַ-וויון צווישן קינדער. און דער ערשמער, וועמען ער וועט מיטנעמען וועט זיין, ער, בעני. ער האָט דאָך אַזוי ליב צו הערן די מייסעס פון וואונדער-לאַנד.

מ'האַט זיך געזעצט צו די טישן. בעני איז נאָך אַלץ געשטאַנען אַפּן פּריעריקן אַרמ. ער האָט נישט אַראָפּגענומען די אויגן פון הערין, וועלכער איז שוין איצט געזעסן באַם עק-טיש, אינגאַנצן אַ פאַרפּלאַמטער. בעני האָט נישט גע-קאַנט איינזיצן אין דעם גערויש. ער האָט געפילט, אַז ער מוז זיין אַליין, גאַנץ אַליין. ווייל אין קאַפּ האָט שטאַרק גע-זשומעט.

אַבער איצט איז צו דער פּיאַנאָ צוגעגאַנגען אַ בלאַנדע

מיידל. זי האט א לייכטן ריר געטאן די ווייסע ביינדלאך און ס'האבן זיך צעטראגן קלאנגען. אזעלכע זיסע און שמילע, אז אלע האבן געמוזט איינהאלטן דעם אטעם.

בעני האט ניט אראפגענומען די אויגן פון די לאנגע פינגער, וואס האבן אזוי געשוויגט ארומגעשוועבט איבער די ווייסע ביינדלאך. ער האט ניט געקאנט פארשטיין און זיך געוואונדערט: ווי אזוי איז דאס מעגלאך, מיט פאשעמע פינגער זאל מען קאנען באווייזן אזא קויגן. און געדאכט האט זיך אים, אז אויך זי איז פון פרעמדן וואונדער-לאנד. אויך זי איז געקומען אזוי אומגעריכט. זי וועט אפשפילן, וועט זי פארשווינדן און וועט ניט זיין מער. ער וועט אזוי בענקען נאך איר. ער וועט זי וועלן זען, אבער זי וועט שוין ניט זיין דא.

ערשט ווען זי האט פארענדיקט שפילן, האט ער דערזען אז דאס איז ע. ל. ס. י! זיין געשוועסטער-קינד. ער איז צוגעגאנגען, געפרואווט ריידן א פאר ווערטער, ער האט איר געוואלט עפעס זאגן. איז אבער צוגעקומען הערי, האט זי אים געלאזט שטיין און איז מיט יענעם אוועק צום טיש אנקוקן די שיינע זאכן, וואס ער האט באקומען.

ער האט דערפילט, אז באלד וועט ער זיך מוזן צעווייגען. איז ער אויף גיך ארויס. ער איז געגאנגען פון איין צימער אין אנדערן. איבער די ווייכע טעפיכער איז געוועזן לייכט דער טראט. פון אלץ האט אראפגעקוקט ברייטע רייכקייט. ער איז אריינגעקומען אין צימער, וואס איז געוועזן אינגאנצן באלויכטן מיט א בלויען ליכט. דא איז געוועזן אזוי

שטיל. דער גערויש פון די געסט האָט זיך אַהער ניט דערטראַגן. ס'איז געוועזן אזוי ווי פאַר דער מיר וואָלטן אלע קוילעס אַנטשווינגן געוואָרן, ווייל זיי ווייסן, אז אַהער טאַרן זיי ניט אַרײַן.

האַט ער זיך אַוועקגעזעצט אָף איינעם פון די ווייכע, פּלוי-שענע שטולן און באַוואַנדערט אַליץ וואָס ער האָט געזען. די בילדער אָף די ווענט האָבן דערציילט פון אַ שטילן זומער-פאַרנאַכט אינמיטן אַ וואַלד. ניט ווייט איז געוועזן אַ הויכער פאַנטאַזן, און אונטער אַ נאַענטן בוים זיינען געזעסן צוויי מיט פאַרטראַכטע בליקן. איבער זיי איז געהאַנגען אַ האַלבע לע-וואַנע און אַראַפּגעקוקט צו זיי, אזוי ווי זי וואַלט זיי ביידן וועלן היטן.

איבער דער מיר האָט ער דערזען אַ האַלב-אויסגעבויענע זאָך, איינגעוויקלט אין אַ פאַפּיר מיט שטרייפן און שטערן. זיין האַרץ האָט אַנגעפאַנגען שטאַרקער קלאַפּן. דאָס איז דאָך מאַזל! אַט דאָס ברענגט דאָך גליק און רייכקייט. דער-פאַר איז דאָך כאַס פעטער אזוי שיין אין הויז. און פאַר הערין האָט מען געקאַנט מאַכן אַזאַ גרויסע פּאַדי. אַ שטילער געדאַנק האָט גענומען עגבערן: אַראַפּנעמען אַט די מאַזעלדיקע זאָך! אַראַפּנעמען און אויפהענגען איבער דער מיר פון זייער הויז. און זיין טאַטע וועט אויך ווערן רייך. וועט ער קויפן אַ מאַשין, וועט ער יעדן זונטיק פאַרן צו די פעטערס אין די בראַנקס און קיין לאַנג איילאַנד. און כאַ זיי וועלן אויך זיין אזוי פּיל צימערן, מיט לאַמפּן. אין קאַפּ האָט גענומען שווינדלען.

א ווילע איז ער געזעסן און ניט אראָפּגענומען דאָס אויג.
עס האָט זיך אים אויסגעוויון, אַז עמיצער שטייט הינטער
אים און רעדט:

— נו, נישט געטראַכט. שמעל זיך אַרויף אָפּן בענקל
און אַלץ וועט מיטאַמאַל ווערן אַנדערש. דו דאַרפסט נאָר
וועלן און ס'וועט ווערן גוט. שטיי־זשע ניט לאַנג, ווייניקער
געקלערט. וואַרים אויב דו וועסט עס ניט טאָן איצט, וועסטו
עס שוין קיינמאַל ניט באַקומען. איצט איז די צייט. נעם,
און פאַרטיק!

האַט ער שוין נישט געקאַנט אַנדערש. איז ער שמיל צו־
געגאַנגען, זיך אַרויפגעשמעלט אַף אַ בענקל, באַדעקט מיט
רויטן סאַמעט און אין איין מינוט איז די פאַדקאַווע שוין
געלעגן אין זיין קעשענע.

מיט לייכטע טריט איז ער אַרויס פון צימער.
און שפּעטער, ווען ער איז צוריקגעפאַרן אַ היים, האָבן
די גאַסן־לאַמפּן געלויכטן מיט אַ וואַנדערלאַכן ליכט. אין
אים און אַרום אים איז געוועזן אַ גרויס גליק. ער האָט נישט
געוואוסט וואָס צו טאָן. צי זאָל ער זינגען הויך אַף אַ קאַל
צי גאָר אויסשרייען אַזוי אַז אַלע זאָלן הערן:
— עס וועט ווערן אַנדערש! איצט וועט זיכער ווערן
אַנדערש.

די נאַכט, די שמערן אָפּן הימל, די איינגעשמילטע גאַסן,
אַלץ, אַלץ האָט געזונגען און אַנגעפילט דאָס האַרץ מיט גרויס
האַפּנונג.

שרעק

קאפיטל דריי

א גרויער פרימארגן. אין לופטן טראגן זיך בלאסינקע
 שניי-שמערנדלאך. שוואך און מיד פאלן זיי צו דער ערד,
 מויטע. א טרער פארגאסן און ניט מער. און די טרערן-
 נאסקייט קריכט אין די ביינער אריין. מאכט שלעפעריק
 און דערוועקט א ביישעק נאך היימלאכער ווארעמקייט. די
 גאס וועקט זיך, שווער און פויל. די „קארם“ שלעפן זיך פא-
 מעלאך, אזוי ווי זיי וואלטן מוירע געהאט, זיי זאלן זיך נישט
 אויסגליטשן. די מענטשן אבער לויפן אין איילעניש, ווי עמי-
 צער וואלט זיי אנגעטריבן.
 די קינדער גייען אין שול אריין. מוטיק און דרייסט.

פון פארשידענע זייטן קומען זיי. די ביכער איינגעשנירט
 אין ענגע רימענדלאך. די קלענערע האלטן זיך באַ די
 הענט פון די מאמעס. די גרעסערע באַגריסן זיך פון ווייטן:
 — העלאַ! העלאַ!

דער פּאָליציימאַן וואָס שטייט דאָ שמענדיק שטרענג-באַ-
 פעלעריש, ווערט מיטאַמאָל ווייכער. אַלע מאָל, ווען קינדער
 קומען אָן, ווערט ער ווי איבערגעכיטן. פאַר אַ קליינער
 וויילע ווערט ער שטיפּעריש און דער גאַנצער פּאַנים זיינער
 שמייכלט. צי דערפאַר וואָס ער אַליין האָט אַ קליין באַכערל,
 אַ פיר-יאָריקן זונדל, וואָס דערפרייט אים זיין לעבן, צי דער-
 פאַר וואָס ער האָט בעמעווע ליב קליינוואַרג. די
 מענטשן פון די אַרומיקע גאַסן האָבן עס געוואוסט. פונקט
 ווי ער קען זיין האַרט און באַפעלעריש, קען ער אויך
 זיין ווייך-נאַכגיביק, צו קינדער. און דערפאַר טאַקע האָבן
 זיי אים גערופן: „בייבי דזשאַן!“

היינט האָט ער מער ווי אַן אַנדערש מאָל אַכטונג געגעבן,
 אַז די קינדער זאָלן געזיכערט אַריבערגיין די גאַס. עס איז
 געוועזן גליטשיק. און צוויי „קאַרס“ זיינען דאָ געלאָפן אַרויף
 און אַראָפּ. שטאַרק ברייט איז די גאַס ניט געוועזן. פאַר
 עטלאַכע מינוט האָט ער אויפגעהאַלטן דעם פאַרקער. האָט
 ער צוגעוואונקען און געזאָגט:

— זייט ניט פויל, כעוורע! אין שול אַריין מוז מען
 גיין. די וואָס ווילן שלאָפן, קאַנען זיך אומקערן אַהיים.

די קינדער האָבן אים פריינטלאַך באַגריסט:

— העלאַ, דזשאַן. אַ שיינער טאַג היינט, ניט?

בעני איז געגאנגען אָן כיישעק. די היימ-ארבעט האָט ער ניט געהאַט. און געוואוסט האָט ער, אַז מײַס בראַזן וועט אים שמראָפֿן מיט האַרבע רייד. די לערערן, מײַס בראַזן, איז געוועזן אַ יונגע. שלאַנק און שייַן. זי האָט געהאַט טיף-בלאַנדע האַר. דערפֿון איז שוין דער פֿאַנים אויך געווען בלאַנד. ניין, אינגאַנצן איז זי געווען אַזוי ליכטיק. איר קאַל אַפֿילע איז געווען אַזוי בלאַנד — לייכט און גלאַטיק ווי אַ בלאַנדער סאַמעט. שמענדיק האָט זי געהאַט אַ שמיכל אַרום די ליפֿן. שמענדיק איז זי געוועזן גוט און צוגעלאָזן. דערפֿאַר טאַקע האָט מען זי ליב געהאַט. די קינדער, וואָס האָבן באַדאַרפט אַנקומען צו איר אין קלאַס, האָבן זיך גע-פֿרייט ווי מיט אַ באַשערטן גליק. אַבער ווען זי האָט אַנ-געהויבן זאָגן מוסער, האָט עס שמאַרק וויי געמאַן.

און ווען בעני איז איצט אַזוי געגאנגען, האָט ער זיך שוין פֿאַרגעשמעלט. וואָס ס'וועט זיין, ווען מײַס בראַזן וועט אים אויסרופן ער זאַל זאָגן די פֿאַעמע אָפֿ אויסנווייניק. זי וועט אים דאָך זיכער אויסרופן. זי קאַן מען ניט אַפֿנאַרן. זי דערקענט שמענדיק, ווער ס'האַט ניט צוגעגרייט די היים-אַרבעט.

אַזוי טראַכטנדיק איז ער צוגעקומען צו דער שול. די פֿרינציפֿאַל, מײַס סמיט, איז געשמאַנען אָפֿ די טרעפֿ אונטער אַ שירעם. פֿון ווייטן שוין האָט זי יעדן באַטראַכט, ווי אַזוי מ'פֿירט זיך אויף נאַענט פֿון שול.

זי איז שוין געווען אַן עלטערע פֿרוי, די מײַס סמיט. מער ווי דרייסיק יאָר, אַז זי לערנט גוטע מידעס. אַ טייל פֿון אירע

שילער זיינען היינט וויכטיקע מענטשן. לאַיערס, דאָקטוירים, באַנק-דירעקטארן און גרויסע פאַמריאַטן. אלע ווייזן איר אַרויס גרויס דערעך-ערעך.

מיס סמיט ווייסט, אז מ'מוט דאָס נאָר צוליב אירע גרויע האָר. ווייל ליב האָט מען זי ניט. אַמאָל האָט עס איר וויי געמאָן. היינט אָבער איז עס איר שוין אַלץ איינס. זי איז צופרידן וואָס מ'האָט פאַר איר מוירע. וואָרים זי איז דאָך נאָך אַלץ די פרינציפאַל. און דאָ האָט זי די דייע. דאָס איב-ריקע גייט זי ניט אָן. זי טראַגט קליידער, וואָס זיינען שוין לאַנג אַרויס פון דער מאָדע. און פון אַזא קאַליר, וואָס מ'פלעגט טראַגן נאָך אין דער באַכעס צייטן. און ס'אַרט זי גאָר ניט וואָס די שילערינס פון עלטסטן קלאַס, לאַכן פון איר הינטער די פלייצעס.

פאַר איין זאָך האָט זי אָבער מוירע. זי ווייסט עס אויף זיכער. ס'וועט נעמען נאָך אַ יאָר, נאָך צוויי, וועט זי גיין אַף פענסיע. זי וועט זיצן באַ זיך אין-דער-היים, אין יאָג-קערס. זי וועט שוין איבער קיינעם ניט באַפעלן, וועט זי ניט וויסן וואָס צו טאָן מיט זיך. עס וועלן איר אויספעלן די מאַכענס קינדער. זי וועט בענקען נאָך זיי. אָבער עס וועט איר גאַרנישט העלפן. עס וועט שוין זיין נאָך אַלעמען. זי וועט שוין עפּשער אינגאַנצן זיין אָן איבריקע. וועט זי אָפּ-דערמלען אירע לעצטע פאַר יאָר אין איינזאַמקייט. פרעמד און ווייט פון אַלץ. זי שרעקט זיך פאַר אַט דער צייט, מער ווי פאַרן טויט. און פון גרויס שרעק דערוועקט זיך באַ איר אַ ווילן צו הערשן און באַפעלן. דער פאַרלאַנג צו געוועל-

טיקן, ווערט מיט יעדן מאָג מער פאַרשטאַרקט. ווערט איר פאַנים אַלץ מער אָנגעצויגן-שטרענג. נעמט זי מיטן בליק אַדורך יעדעס קינד, וואָס קומט איר אַנטקעגן. זי באַפעלט און מושמירט:

— גיב נאָר אַ קוק אָפּ דיינע הענט. און ווי אזוי האָסטו זיך פאַרקעמט היינט? איך וויל דאָס אַ צווייט מאָל ניט זען. געהערט, צי ניין?
אזוי איז זי אויך געוועזן היינט. גרוי-בייז, ווי דער גאַנצער דרויסן.
די קינדער האָבן עס דערפילט פון ווייטן, האָבן זיי זיך איבערגעגעבן:

— מים סמיט איז היינט טראַ-לאַ-לאַ!

ווען בעני איז פאַרבייגעגאַנגען, האָט זיך אים אויסגעוויזן, אַז זי מעסט אים אָפּ מיט אירע בליקן, פון קאָפּ ביז צו די פיס. עס האָט זיך אים געדאַכט, אַז. . . זי ווייסט שוין, וואָס ער האָט נעכטן געטאָן.

האַט ער אַריינגעלייגט די הענט אין קעשענע. יא, עס ליגט. ער האָט עס אָנגערירט מיט דער האַנט. און געדאַכט האָט זיך אים, אַז ס'בלישמשעט אַרויס פון יענעם באַהעל-טעניש. עס רעדט צו אים אָפּ אַ מאַדנער שפּראַך:

— היט מיך אָפּ. דיינע כאַוויירים וועלן עס צונעמען ביי דיר. זאַלסטו עס זיי ניט געבן. איך וויל זיין באַ דיר. מיט דיר.

שמיל איז ער אַריין אין קלאַס. מים בראַון איז אַריינגעקומען אַ לאַכנדיקע:

— גוט-מאָרגן, קינדער. מיר האָבן נעכטן געהאַט אַ
יאַנטעוו. לינקאַלנס געבורטס-טאָג. נו, וויל איך היינט צו
איך ריידן וועגן דעם מענטשן, וואָס האָט אַזוינע גרויסע פאַר-
דינסטן פאַר אונזער לאַנד. ער איז געווען ערלאַך ביז גאַר.
פון אַ פאַשעטן בירגער האָט ער זיך, מיט זיינע אייגענע קוי-
כעס אַרויפגעאַרבעט צו זיין דער פרעזידענט פון אונזער לאַנד.
ער איז אַמאָל געלאָפן גאַנצן מיילן צוליב אַ פענג, וואָס אַ פרוי
האַט אים דורך אַ טאַעס געגעבן. ער איז דעמאָלט געוועזן
אַן אַנגעשטעלטער אין אַ שפייז-קראַם. ער האָט שטענדיק
ראַכמאַנעס געהאַט אָף אַרימע. ער האָט זיין לעבן אָפגעגעבן
פאַר דער באַפרייאַונג פון די נעגערס. ער האָט אָפגעשאַפט
שקלאַפּעריי. ער האָט ליב געהאַט אַמעריקע. ער איז
געווען דער עמעסער קאַפיטאַן, וואָס פירט זיין שיף דורך
גרויסע שטורעמס און דערפירט צו אַ זיכערן ברעג. ניט איינ-
מאָל האָבן ווילדע כוואַליעס געוואַלט פאַרשלינגען זיין שיף.
אַבער דער קאַפיטאַן האָט געהאַלטן פעסט דעם רודער אין
האַנט. אַ קאַפיטאַן, מיין קאַפיטאַן!

זי האָט גערעדט באַגייסטערט, און מיט די בליקן האָט
זי דורכגענומען יעדן איינעם, אַזוי ווי זי וואַלט וועלן זאָגן:
— געדענקט, קינדער. נעמט אייך אַ ביישפּיל. זייט

אויך אַזוי און איר וועט אויסוואַקסן גרויסע מענטשן.
בענין האָט זיך געדאַכט, אַז מײַס בראַון קוקט אָף אים
מער ווי אָף אַלע. צו אים רעדט זי די דאָזיקע רייד. זי ווייסט
שוין פאַרוואָס זי דאַרף היינט צו אים ריידן. זי ווייסט אַלץ.
זי האָט שוין אויסגעפונען וואָס ער האָט נעכטן געטאַן.

אלע מאָל ווען מױס בראַןן האָט אויף אים אַ קוק געמאַן
האַט ער באַהאַלטן דעם קאַפּ. זי האָט אים ניט אויסגערופּן
ער זאָל זאָגן די פּאַעמע „אַ קאַפּיטאַן, מיין קאַפּיטאַן“.

דעם גאַנצן אינדערפרי איז ער געוועסן אומגעדולדיק. ער
האַט געוואָרט אָפּן איבעררייס. ווען דאָס גלעקל האָט אַ
קלונג געמאַן איז ער גלייך אַראָפּ אין הויף. מ'האַט דאָ
געשפּילט און געשריען. סעמי איז אויך געווען. ער האָט
געשמאַק געגעסן אַ סענדווייטש. סעמי איז אַלט געווען צוועלף
יאָר. שטענדיג איז ער אַרומגעגאַנגען אָן אַ היטל, זיינען די
האַר באַ אים געוועזן צעשוּיבערמ. ער איז געווען אַ שטאַר-
קער יונג. ער האָט געקאַנט דערלאַנגען אַ זעץ, מ'זאָל פּילן.
אלע האָבן פאַר אים מוירע געהאַט.

— בעני, האָט סעמי אַ רוף געמאַן, — היינט פאַרנאַכט
שפּילן מיר מאַרבּל. אלע וועלן זיין.

— וואו ?

— וואָס הייסט, וואו — דו ווייסט ניט ? אָפּן בריק.
וועסטו קומען ? אַט איז דאָך אויך ווינטעלאַ מיט דזשייקין.
ווינטעלאַ איז געווען אָן איטאַליענער. געכאַווערט האָט ער
זיך נאָר מיט אידישע אינגלאַך. גערעדט האָט ער גיך, און
האַט זיך שטענדיק געקאַכט. ער איז געווען נידריק און פעט.
דאָס פאַנים טונקל, און פון הינטערן היטל האָבן אַרויסגע-
פונקלט קליינע, שוואַרצע אויגן. דערצו האָט ער געקאַנט מאַכן
פאַרשידענע קונצן. גיין אָפּ די הענט און איבערקייקלען. זיך
אין דער לופּטן.

— העי, סעם, — האָט ווײַנטעלאָ אויסגערופן, — דער-
צייל נאָר פֿון דיין נעכטיקן געשלעג.

סעם האָט זיך ניט געלאָזט בעטן :

— נעכטן גיי איך מיר אַזוי אָפֿן בריק. פֿלוצלונג דער-
פיל איך אַ זעץ אין קאַפּ. איך טו זיך אַ דריי אַויס, קיינער איז
ניטאָ. אַהא, טראַכט איך מיר, עמיצער וויל אָפּטאָן אַ שפיצל.
און כ'גיי מיר ווייטער. איך מאַך איין טראַט, אַ שטיינדל
פֿאַלט מיר אין האַלז אַריין. גיי איך שוין צוריק. דאָ גיב
איך אַ קוק, אין דער זייט, אונטער צונויפגעלייגטע בענק, ליגן
דריי כעוורע און לאַכן. מיט איין שפרונג בין איך לעבן זיי :
„איר האָט געוואָרפֿן?“ רוקט זיך מיר אַרויס איינער :
„יא, מיר האָבן געוואָרפֿן. איז וואָס? טו אונז עפעס!
פֿאַרוואָס טוסטו ניט?“ האָב איך שוין איינמאַל געטאָן! אז
איך האָב זיי אַ נעם געטאָן צו דער אַרבעט, איינעם און דעם
אַנדערן און דעם דריטן. נאָך אַ מינוט, און איך מאַך פֿון
זיי. . . איז אַכער אָנגעקומען אַ „קאַפּ“. זייער גליק. זיי
וואַלטן שוין באַ מיר לעבעדיקע ניט אַרויס.

ער האָט דערציילט פינקטלאַך. מ'האַט אים געמוזט
גלויבן. ווײַנטעלאָ האָט אים געקלאַפּט אין פֿלייצע :

— סעמי, דו ביסט אַלרייט! זיי וועלן שוין דאָס אַנדערע
מאַל ניט וואָרפֿן.

און באַלד טאַקע האָט ער אַליין גענומען דערציילן :

— איך בין נעכטן געווען באַ מיינעם אַ פעטער אין
פֿלעטבוש. אַי האָב איך דאָרטן געגעסן! ס'איז געוועזן גע-
קאַכטע פֿלייש און געטרוקנטע פֿלייש און שפּאַגעטי און טאַרט

און וויין. און פון אלץ אַ סך. איך בין אַהיים געקומען
עפּשער זייגער פיר פאַרטאָג.

— בעני, וואו ביסטו געווען? — האָט איצט דושייקי
אַ פּרעג געטאָן.

— איך? איך בין געווען באַ אַ באַר-מיצווע פּאָדי.

— וואָס איז דאָס? — האָט ווינטעלאַ זיך געוואונדערט.

— אַ באַר-מיצווע פּאָדי, — האָבן אלע מיטאַמאַל גענומען
דערקלערן, — איז אַזאַ פּאָדי וואָס מ'מאַכט פאַר אידישע אינג-
לאַך, ווען זיי זוערן אַלט דרייצן יאָר. דאָס אינגל האַלט אַ
רעדע — גיט מען אים מאַטאַנעס. דערנאָך דאַרף ער אַנטאָן
אַזעלכע שוואַרצע קעסטלאַך אָף דער האַנט און אָפּן קאַפּ...
ווינטעלאַ האָט געגאַפּט:

— דזשי, דזשי! גאַד... איך וואַלט אַמאַל וועלן זיין
באַ אַזאַ פּאָדי. וועסט מיך רופן, בעני, ווען ס'וועט זיין באַ
דיר?

סעמי האָט זיך צעלאַכט:

— נאַרישער וואָפּ, דאָס איז דאָך פאַר אידן!

דאָס גלעקל האָט גערופן אין די קלאַסן.

אַבער דער טאַג האָט זיך שוין געצויגן לאַנג. די באַגע-
געניש מיט כאַוויירים, דאָס איבערריידן פון נעכטיקע פּאַסי-
רונגען, דאָס אלץ האָט באַ בענין דערוועקט אַ כיישעק צו
זיין אין דרויסן. דאָס גאַנצע לערנען איז אים ניט מער גע-
קראַכן אין קאַפּ אַריין. און ווען ער האָט באַדאַרפט לייענען
פאַרן קלאַס, האָט זיין קאַל געצימערט. מיט בראַון האָט פאַר-
וואונדערט אַ פּרעג געטאָן:

— בעני, וואָס איז דיר היינט, עפּשער ניט געזונט?
בעני האָט ניט פאַרשמאַנען פאַרוואָס זי פּרעגט דאָס.
האַט ער אָפּגעענטפּערט:

— ניין, ס'איז גאַרניט. דער קאַפּ טוט מיר וויי.
און אַ באַהאַלטענע שרעק האָט זיך באַוווּזן אין זיינע
אויגן.

— זעץ זיך אַוועק, — האָט מיט בראַון אים באַרואיקט.
— זיין-נאַר און הער זיך צו.

אינגאַנצן רואיק איז ער ניט געוועזן. ווייל טיף אין
האַרצן האָט גערעדט אַ קאַל: „זי ווייסט אַלץ! באַלד וועט
זי עס דערציילן פאַרן גאַנצן קלאַס.“ ער האָט פאַרמאַכט
די אויגן און האָט זיך פאַרגעשטעלט, אַז מיט בראַון רופּט אים
אַרויס. זי זוכט אין אַלע זיינע קעשענעס. זי געפינט עס און
פּרעגט:

— וואָס איז דאָס, אַ מאַטאַנע?

ענטפּערט ער גלייך אַפּן אַרט:

— יא, אַ מאַטאַנע.

אַבער פון זיין ניט זיכערן בליק דערקענט זי. זי קוקט
אים גלייך אין די אויגן אריין. צעוויינט ער זיך. און וויינענדיק
דערציילט ער דעם גאַנצן סאַד. די קינדער זיצן שטיל
און הערן זיך איין. זיי דרייען אויס די קעפּ אין אַן אַנדערער
זייט. זיי ווילן ניט קוקן אָפּ אים. און מיט בראַון האַלט אין
איינ פּרעגן:

— וואו האָסטו עס גענומען, בעני? דו האָסט געטאַן

אזא זאך, דו? ווי אזוי איז דאָס געשען? און איך האָב
דיך געהאלטן פארן בעסטן אינגל.

עס קומט אַרײַן מיט סמיט. מיט בראַון זאָגט איר עפעס
אַפן אויער און עס דערהערט זיך אַן אויסגעשרײ, אזא צע-
שראַקענער. די מיט סמיט איז בײַז. זי טופעט מיט די פיס,
דראַט, און שלעפט אים אַרויס פון דאַנען. דאַרטן שטייען נאָך
אַנדערע לערער. זיי הערן זיך אײן, וואָס מיט סמיט דער-
צײלט, דערנאָך גײען אַלע צו און לאַכן אים גלײַך אין פאַנים
אַרײַן.

פון די אַלע טראַכטענישן האָט דער קאַפּ ווי געטאַן.
דורך די פענצמער האָט אַ שײן געטאַן אַ זון, ווי אײנ-
מיטן זומער. אין קלאַס איז געוואָרן ליכטיק און ס'האַט זיך
געדאַכט, אַז די זון איז געקומען רופן די קינדער אין דרויסן
אַרויס. זי איז געקומען אַנזאָגן אַ בסורע: איך האָב טרוקן
געמאַכט דעם דרויסן. קומט אַרויס און שפּילט זיך. שפּילט
זיך, וויפּיל אײער האַרץ גלוסט, קומט!

בעני טראַכט: איך וועל די זאך מער ניט מיטנעמען
אַהער. איך וועל זי באַהאַלטן, אזוי, אַז קײנער וועט ניט וויסן
וואו זי געפינט זיך. קײנער ניט.

איצט איז מען שוין אַהײמגעגאַנגען. ער איז אַרויסגע-
לאָפן דער ערשמער. באַ דער טיר שוין האָט אים מיט בראַון
אַפגעשטעלט:

— וואַרט, בעני, איך וויל מיט דיר עפעס רײדן.
האַט ער געוואַרט.

ווען אלע זיינען ארויס פון קלאס איז מים בראון צוגע-

קומען:

— בעני, מיינסט איך ווייס ניט, אז דו האסט היינט ניט געהאט דיין היים-ארבעט? איך האב דיר ניט געוואלט פאר-שעמען. אבער דאס איז ניט שיין געווען. דעם גאנצן טאג האסטו זיך פאר מיר אויסבאהאלטן. האסטו באדארפט פאר דער לעקציע צוקומען און זאגן: „לערערן, איך האב ניט געבראכט די היים-ארבעט“. וואלט איך דיר געווען אנט-שולדיקט. איך קען דיר, איך ווייס, אז דו ביסט נישט פויל. אבער אזוי דעם גאנצן טאג זיצן, דאס איז ניט שיין. איך וויל עס פון דיר מער ניט זען, פארשטייסט?

און זי האט אים מיט איר ווייכער האנט א גלעט געטאן איבערן פאנים.

אין דרויסן איז בעני שטיין געבליבן. אזא טיפע ליב-שאפט איז געוואקסן צו מים בראון.

די זון האט נאך געשיינט. דער רויטער גלאנץ איז גע-פאלן גלייך אף די שויבן פון דער שול, ס'האט זיך געדאכט, אז די גרויסע, גרויע געביידע האט מיט אמאל אויפגעלויכטן און זי לאכט צו די קינדער, וואס גייען אוועק און וועלן מארגן דא ווידער זיין. זי לאכט מיט דעם געלעכטער פון א פריינט, וואס איז שמענדיק גרייט צו טאן נאר גוטס.

עס האט ניט געדויערט קיין האלבע שא, איז ער שוין געוועזן אף דער בריק. דא האבן שוין געווארט זיינע כא-וויירים, דזשייקי, סעס און ווינטעלא. עס איז געוועזן טרוקן. אהער איז נישט דערגאנגען דאס קלאפן פון אטאמאבילן און

באַנען. דער גערויש פון ניו יארקער דאַנטאָן האָט זיך דאָ אָף
דער בריק איבערגעבראַכן, אַנטשוויגן געוואָרן און אין וואַ-
סער אַרײַן.

דערזען בענין, האָבן זיך אַלע דערפרייט:

— בעני קום אַהער, מיר האָבן שוין אָנגעהויבן.

בעני איז געווען אַ גומער מאַרבֿל-שפּילער. ער איז צו-
געגאַנגען פּאַמעלאַך, ניט געאַיילט זיך, און גענומען צילן. ניט
געטראָפּן. נאָך אַמאַל דאַסזעלבע. סעמקע האָט זיך צע-
לאַכט:

— קוקט נאָר אָן דעם געווינער פון פּרייז! ער ווייסט
דאָך אַפּילע ניט ווי אַזוי צו האַלטן דעם מאַרבֿל אין האַנט.
באַם קאַנטעסט וועסטו שוין געווינען. קאַנסט זיך ריכטן.
— ער האָט דען באַקומען פאַר שפּילן דעם פּרייז? הייבט
זיך גאַרניט אָן. ניט מער, ער זיצט אין קלאַס שטענדיק ווי אַ
קעצעלע, האָט דער לערער אים געגעבן אַ פּרייז. ניט
עפּשער?

אַלע האָבן צוגעשטימט. בעני האָט נאָך אַמאַל גענומען
דעם מאַרבֿל. אַ וואַרף געמאַן און ניט געטראָפּן. ער איז
געבליבן שטיין אָן לאַשן.

דערווייל איז געוואָרן נאַכט. פון אַלע זייטן האָבן גענו-
מען אויפּבליצן געל-רויטע לעמפּלאַך. איבער דילענסי-גאַס
האַט זיך מיטאַמאַל אַ גאַס געטאַן אָן אַ שיר ליכט. עס האָט
זיך געדאַכט, אַז אַ רויטער טייך האָט פאַרפּלייצט די גאַסן
און רייסט אַלץ מיט. פאַרשידענע נעמען האָבן געלויכטן אין
דער הויך. די „יוניטעד-סטײַטס-באַנק“ האָט אינמיטן נאַכט

דערציילט וועגן איר גרויסן פארמעג און גערופן, מ'זאל איר אָנפארטרויען דאָס גאַנצע געלט. פייעריקע ווערטער האָבען דערציילט וועגן גרויסע גליקן וואָס מ'קאָן געפינען, דאָ אין דילענס-גאַס. און הינטער דער בריק, אָפן וואַסער, האָבן זיך געהוידעט קליינע שיפלאַך, מיט גרינע לעמפלאַך פון פאַרנט. צייטנווייז האָבן זיי אַ ברום געטאָן און זיינען זיך ווייטער געגאַנגען. די גרויסע וואַלוואַירט-בילדינג האָט אַרויסגעשטאַרצט ווי אַ שוואַרצער ריו, וואָס איז געקומען שרעקן. נאָר דאָס ליכט פון אויבן האָט געלויכטן און באַ-רואיקט.

בעני איז געשטאַנען, געקוקט אָף אַט דער פיל-קאַלירטער בלענדעניש. זיינע אויגן זיינען געוועזן אָנגעשמרענגט.

— קום אַראָפּ, בעני, — האָט אים סעמי אַ צי געטאָן ביים אַרבֿל. — דו ביסט כרויגעז?

— ניין, פאַרוואָס?

— וואָס-זשע שטייסטו אַזוי אין אַ זייט?

— איך קוק. דו זעסט ווי שיין דאָ איז?

— צום ערשטן מאל זעסטו דאָס?

— ניין, נאָר היינט דאַכט זיך מיר, אַז איך זע דאָס צום ערשטן מאל.

— אַ, קום אַראָפּ! אַלע גייען שוין.

אַף די טרעפּ האָט בעני שטיל אַ זאָג געטאָן:

— סעמי, איך וויל דיר עפעס זאָגן.

— וואָס?

— איך וויל דיר עפעס ווייזן. וואָרט ביז אלע וועלן
אָוועקגיין.

— קום אונטערן בריק. אָבער זאַלסט קיינעם ניט זאָגן.

— ניין, קיינעם ניט. דו ווייסט, אז איך זאָג ניט.

זיי זיינען אַראָפּ. אונטן האָט מען זיך געזעגנט אַזוי ווי
צו גיין אַהיים. אָבער כאַלד האָבן זיי זיך אויסגעדרייט צו-
ריק. זיי זיינען אַריין מיף אין דער פינצטער און דאָ האָט
בעני גענומען אויפפאַקן אַ קליין פעקעלע.

סעם איז שטיין געבליבן אַ פאַרגאַפּטער :

— ס'איז דיינס? וואו האָסטו עס גענומען? זאָג? אַזא
שייערע זאַך. דו ווייסט וואָס דאָס איז?

בעני האָט שמיל גערעדט :

— אַוואָדע ווייס איך וואָס דאָס איז. דאָס ברענגט מאָזל.

אַהאָ, איך ווייס שוין גוט. וואָס דען האָסטו געמיינט, איך
ווייס ניט? איך ווייס!

אַ ווילע האָבן ביידע זיך איינגעקוקט. מיט פאַרכאַפּטן
אַמעס האָט סעם אַ פּרעג געמאַן :

— בעני, וואו האָסטו עס גענומען? געפונען?

בעני האָט זיך אָפּ אַ רעגע פאַרלוירן. דערנאָך האָט ער
געשאַקלט מיטן קאַפּ :

— געפונען. איצט וועט מיין טאַטע ווערן רייך. וועל

איך האָבן אַלץ וואָס איך וויל. און דו ביסט דאָך מיין בעס-
טער כאַווער, וועסטו אויך האָבן. דו וועסט זען. אָבער דער-
וויל זאָג קיינעם ניט.

ער האָט אַ וויילע נאַכגעקלערט :

— ווייסט, סעמי, איך וועל עס דיר געבן אַף צוויי וואַכן,
וועט דיין טאָטע אויך ווערן רייך. דערנאָך וועסטו עס מיר
צוריקגעבן. גוט?

— גוט.

לאַנג זיינען זיי דאָ געשטאַנען און געטראַכט וועגן דעם,
ווי אזוי עס וועט אויסזען די וועלט, ווען זייערע טאָטעס
וועלן שוין זיין רייך.

אַהיים זיינען זיי געגאַנגען אַרומגענומען מיט ביידע הענט.
עס איז זיי געוועזן גוט.

סעס האָט געקויפט אייז-קרים. בעני האָט פאַר די לעצטע
צוויי סענט געקויפט ניס.

זיי האָבן זיך אָפּגעזעענט :

— מאַרגן, אַף דער בריק, יאָ?

— אַף דער בריק! אַ גוטע נאַכט.

— אַ גוטע נאַכט.

מאמע דו וויינסט?

קאפיטל פיר

א גאס פאז. שמענדיק איז זי איינגעהילט אין פינצטער-
 ניש. זוי א טיפער דורכגאנג אונטער דער ערד. ס'דאכט זיך,
 אז מ'שמעלט אהער אריין א פוס, ווערט מען פארבלאנדזשעט
 אין פארבארגענע היילן. פון דאנען קאן מען שוין קיימאל
 ניט ארויס. אבער ניין. דא לעבן מענטשן, זיי ווייסן; דא
 איז ניט קיין הייל: נאר א גאס פאז אינמיטן ניו יארק.
 איבערן קאפ לויפן באנען. זיי שפאלטן די פינצטערע
 געדיכטעניש, וואס האט זיך צעלייגט ווי א פארגליווערטער
 אומעט.

עלען סטריט. אן ארימע גאס. אין דער גאנצער לענג
 זיינען פאראן קעלערס, רעסטאראנען, קראמען פון הערינג,
 פומער און קעז. שמענדיק ברענען דא עלעקטרישע לעמפ-

לאך ? ווייסט מען ניט, ווען האָט זיך אָנגעפאָנגען דער טאָג און ווען די נאַכט. אָפּט דאַכט זיך, אַז פון דער גאַרער וועלט האָט זיך אַהער פאַרקליבן אַ בייזע אַרימקייט און וויל גאַר ניט אָפּטרעטן. דאָ האַלט זי זיך אויף, ווי אין אַן אייג-געפונדעוועטער נעסט. דאָ ראַיעט זי זיך, און פאַרמערט זיך איבערן גאַנצן דאַנטאָן.

דערפאַר גייען די מענשן אַרום מיט נאַכט אין די אויגן. מיט פאַרוואַלקנטע פענימער זוכן זיי דאָס ליכט פון טאָג און קאָנען ניט געפינען. ווייל דאָס ליכט איז פאַרהוילן. און די לופט איז שווער, ווי פאַר אַ רעגן.

אַבער אַמאָל, ווען אומעטום האָבן זיך צעבליט זוניקע טעג, טעג פול מיט לויטערקייט און פרייד, קומט אַהער אויך אַריין אַביסל שוין. ווערן די געמיטער פריילאכער, די טונקלקייט בלאַסער.

און אַזעלכע טעג זיינען איצט געווען.

סאָף כוידעש דעצעמבער און נאָך זיינען די נאַכמיטאָגן גע-וועזן אָנגעוואַרימט ווי אינמיטן זומער. יעדער נייער טאָג איז געוועזן ווי אַ מאַטאָנע. און געדאַכט האָט זיך, אַז דער ווינטער איז ערגעץ-וואו פאַרפאַלן געוואָרן. ער וועט שוין דאָס יאָר ניט קומען.

סעם איז געוועזן צעטראָגן. זיין שליטן איז שוין גע-שטאַנען אָנגעגרייט. די ניי-כאַשלאָגענע אייזנס האָבן גע-גלאַנצט, ווי אָנגעשאַרפטע מעסערס, נאָר קיין שניי איז ניט געוועזן. איז ער אַרומגעגאַנגן מיט אַן אַראָפּגעלאָזטער נאַז. עס האָט אים שטאַרק פאַרדראָסן. נאָר אַט איז געקומען

אן אַנזאָג. די צייטונגען האָבן געלאָזט וויסן. פון דער וויי-
 מער וועסט מראַנגט זיך אַהער אַ קאַלטע כוואַליע. אין שי-
 קאַנג איז אויסגעפאלן אַ טיפער שניי. די גאַנצע שטאַט איז
 באַשאַטן, מען קאַן ניט אַרויס אין גאַס. היינט-מאָרגן וועט
 זיך דער שניי אַנטראַגן אַהער און מיר וועלן האָבן ווינטער.
 סעמי האָט זיך דערפרייט. ער האָט נאָך אַמאָל באַמאַרכט
 זיין שליטן. יא, ער איז געוועזן פאַרטיק, זיך אַ לאַז צו טאָן
 פון דער בריק אין אַ גאַלאַפּ.

פאַרנאַכט האָבן זיך אַנגעמראַגן לייכטע ווינטן. פון אַלע
 זייטן זיינען זיי געקומען. אין די אַרימע הייזער האָבן זיי
 אַריינגעשריען:

— ס'וועט ווערן קאַלט, דער ווינטער קומט!

אַבער די גרויסע אַפאַרטמענט-הייזער האָבן זיך געמאַכט
 ניט וויסנדיק. וואָס קען זיי טאָן דער ווינטער? די גרויסע
 קעסלען אין די קעלערס האָבן אַנגעהויבן צו קאַכן און זידן.
 די הייסע פאַרע האָט זיך אַ טראַג געטאָן דורך די רערן ביז
 צו די אויבערשטע צימערן. אַ נעגידעשע וואַרעמקייט
 האָט זיך אויסגעשפרייט אין די לאַנגע קאַרידאָרן. זי האָט
 אַרומגענומען און געטרייסט: „איך וועט דער ווינטער ניט
 פרידן. זייט רואיק. די קעסלען קאַכן.

דער דאַנטאָן האָט געצימערט פאַר קעלט. די גאַז-איי-
 וועלאַך האָבן געברענגט אַף אַלע פלאַמען. אַבער מער ווי אַ
 ווינקל האָבן זיי ניט געקאַנט אַנוואַרימען.

סעמס מאַמע דרייט זיך אַרום איבערן צימער, דאָס האַרץ
 שרעקט זיך איר. ס'קומט אַזאַ לאַנגער ווינטער. און וואָס

אָנצוטאָן איז ניטאָ. פון קוילן רעדט מען שוין ניט. וואָרים וואו וועט מען נעמען קוילן, אז קיין אַרבעט איז ניטאָ ? דער מאַן גייט אַלע טאָג אַוועק און קומט צוריק מיט גאַרניט. איז ער דעם גאַנצן טאָג שוין אַזא דערצאַרנטער. מ'קאָן מיט אים קיין וואָרט ניט ריידן. איז נאָר ער קריגט זיך. דאָס הויז איז אַ געהענעם. אַט וועט ער קומען און טרעפן סעמין שלאָפן, וועלן זיך אָנפאַנגען געוואלדעם. ער וויל סעס זאָל שוין גיין אַרבעטן און פאַרדינען. וואָס קאָן אַ קינד פון צוועלף יאָר טאָן ? עמעס, סעס איז טאַקע ניט פון די גאָר וואוילע. ער רעדט אַנטקעגן. אין שול אַריין וויל ער ניט גיין. און אז ער גייט שוין יאָ, לערנט ער גאַרנישט. די לערערן באַ-קלאַגט זיך שטענדיק אויף אים.

זי דרייט זיך אַרום און ווייסט ניט וואָס צו טאָן מיט זיך. זי גייט פאַרביי דעם שפיגל און דערזעט זיך. זי איז אינ-גאַנצן פאַרענדערט. די אויגן זיינען טיף פאַרזונקען. מ'זעט זיי שוין באַלד ניט אַרויס. און רויט זיינען זיי, פון שטענדיקן וויינען, ווי אָנגעצונדן פון פיבער. און די הויט אָפן פאַנים איז דיין-דורכזיכטיק. אַ וויילע האָט זי אַף זיך אַליין ראַכ-מאַנעם. זי דערפילט אַ גרויסע געבראַכנקייט אין האַרצן. אין קאַפּ טראָגן זיך שווערע געדאַנקען, זיי טרייסלען אויף דאָס געמיט און פאַרלעשן יעדוועדע האַפנונג.

נאָר אַט פאַלט איר פייכטער בליק אַף סעמין. זיין רויטער קאַפּ ליגט אָפן קישן ווי אַ צעפלאַמטער שמראַל. ווי אַ געמאַלן בילד אין אַ גאַלדענער ראַם, אַזוי שפיגלען זיך די רויטע האַר אָפן קישן. דער מאַמען דאַכט זיך, אז צום

ערשטן מאָל זעט זי סעמין צוזאָ שיינעם. אַרום מויל שוועכט אַ שמייכל. צוזאָ וואָס קומט נאָר אין כאַלעם און זאָגט צו אויסטערלישע גליקן. און זי וואונדערט זיך אליין: ווי קומט עס, וואָס ביז היינט האָב איך דאָס ניט געזען. אַט דער ברייטער שטערן, וואָס שניידט זיך אַריין ביז אינמיטן קאַפּ. די צעבליטע באַקן. אליין, אליין אין אים איז אזוי שטאַרק און וואויליונגיש. איז זי געשטאַנען, זיך איינגעקוקט און גע-טראַכט: ווי איז דאָס מעגלאַך, אַז דאָס קינד זאָל זיין שלעכט? און ווען אַפילע יאָ, איז ער דאָך נאָך יונג. יונגע קינדער טוען נאַרישקייטן. ער וועט עלטער ווערן, וועט ער קליגער ווערן. עפשער איז דאָס גאָר דערפאַר, וואָס דער טאַטע זיינער רעדט צו אים קיינמאָל ניט קיין פריינטלאַך וואָרט? עס קאָן זיין, אַז ער איז פאַרבימערט און דערפאַר איז ער אזוי. זי באַשליסט אַפּן אַרט. זי וועט פּרוּוון מיט גוטן. זי וועט מיט אים ריידן. זי וועט אים מיט גוטן איינגעמען. דער זייגער האָט געשלאָגן ניין. איז זי צוגעגאַנגען נעענ-טער און גענומען וועקן:

— סעם, סעמעלע, שטיי אויף, קינד. ס'איז שוין שפעט. סעם האָט זיך ניט גערירט. ער איז גאָר איצט געוועזן ווייט-ווייט אַוועק פון דאַנען. ווייט פון היים, פון דער מאַ-נען. ער איז געשטאַנען אין גאַס און זיך געשפּילט. איז אַנ-געקומען אַ פּרוי; פונקט ווי זיין מאַמע. אַן איינגעבויענע, אַן אַרימע. די פּרוי האָט אַרויפגעלייגט איר האַנט אַף זיינע אַקסלען. זי האָט גערעדט ווייך:

— סעם, גיי אַהין וואוהין איך וועל דיר זאָגן. שרעק

זיך ניט. עמעס, עס איז ווייט אהין. אבער ווען דו וועסט
קומען צו יענעם ארט, וועסטו דערזען א גרויסן פאלאץ. זאלסט
זיך ניט שרעקן. די הינט וועלן דיר גארניט מאן. גיי גלייך
אריין. מ'וועט דיך דארטן אויפנעמען ווי א גאסט. דארטן
איז פאראן גאלד און זילבער און שיינע קליידער. און אלץ
וואס דיין הארץ גלוסט. וועסט קענען נעמען וויפיל דו וועסט
וועלן. אבער דו מוזט זיין אין צייט. קומסטו שפעט, איז
אלץ פארפאלן.

גייט ער. מעג און נעכט. ניט אליין. ער האט אויך מיט-
גענומען זיינע כאוויירים. בעני, ווינטעלא, דזשייקי און בורני.
אלע פינף גייען זיי. צופוס און מיט באנען. מיט שיפן און
עראפלאנען. וויילע מ'דארף זיין אין צייט. און אלע ווייסן
זיי, אז ווי נאר זיי וועלן אהין קומען, וועט זיך אנפאנגען
עפעס ניים. מ'טאר אבער ניט פארשפעטיקן, אז ניט איז
אלץ פארלוירן. ער איז דער פירער. הערט ער ניט
ווי מ'וועקט אים:

— סעם, סעמעלע! שטיי אויף. ס'איז שפעט. באלד
וועט קומען דער מאמע, וועט ער שרייען.
ער עפנט די אויגן. ער איז צעטראגן. ער זעט גאר זיין
היים. דער מיש, די ווענט, אלץ ווי שמענדיק. וואונדערט
ער זיך: ווי אזוי קאן דאס זיין? דאכט זיך ער דארף איצ-
מער זיין ערגעץ אנדערש-וואו. און דא — וואס איז דאס?
ער קוקט זיך ארום פארוואונדערט און קאן ניט באגרייפן:
וואס איז דא געשען? נאר אט זעט ער די מאמע שטייט.
זי רעדט:

— האָט זיך דיר עפעס געכאַלעמט, סעם? דו האָסט גערעדט פון שלאָף. האָסט גערופן דיינע כאַוויירים, זיי זאלן גיין גיכער. האָ, דו נאַרעלע. וואָס קוקסטו אזוי? ביסט דאָך אין בעט, אין דיין בעט.

האָט ער זיך איצמער שוין אויסגעריבן די אויגן און געזען. מאַקע, ער איז אין דער היים. אין זיין אַלטער היים.

— דו ווייסט, סעמעלע, ס'איז אויסגעפאלן אַ שניי. ער האָט אַ קוק געמאַן אין פענצמער און דערזען. האָ, ווייס! מיט איין שפרונג איז ער אַראָפּ פון בעט. עס רייסט זיך באַ אים אַרויס אַ געשריי:

— יעי, מאַמע, שניי!

און ער ווייסט נישט וואָס צו טאָן פאַר פרייד. עס דאַכט זיך אים, אַז די טונקלקייט פון גאַס איז מיטאַמאַל פאַר-שוואַונדן. פון אַלץ שמראָמט אַ גרויסע פרייד.

— מאַמע, — טוט ער נאָך אַמאַל אַ געשריי און ס'דאַכט זיך אים, אַז צום ערשטן מאַל רעדט ער אַרויס דאָס וואָרט מיט אַזאַ ווייכן צימער. ער ווייסט אַליין ניט פאַרוואָס, נאָר עפעס ווילט זיך אים דאָס וואָרט איבערכאַזערן עמלאַכע מאַל. עפעס קלינגט עס היינט אזוי אַנדערש:

— מאַמע, מאַמעלע מיינע. איך האָב דיך אזוי ליב! דו ביסט אַזאַ גוטע, ניט ווי דער מאַמע. אים האָב איך ניט ליב. ער שרייט. שמענדיק נאָר ער שרייט.

— סעם, רייד ניט אזוי. אַ טאַמע איז אַ טאַמע. וועסט זען, ער וועט אָנהייבן אַרבעטן, וועט ער זיין אַנדערש.

— ער וויל ניט ארבעטן, דו מיינסט איך ווייס ניט ?
שמענדיק נאר ער סטרייקט. ער איז א באלשעוויק.

— סעם !

— יא, יא. די לערערן האָט מיר געזאָגט. אלע וואָס
סטרייקן, זיינען באַלשעוויקעס. זיי דארפן אוועקפאַרן פון
אַמעריקע.

די מומער שטייט אָן לאַשן. זי ווייסט ניט וואָס צו זאָגן.
א מינוט האָבן ביידע געשוויגן. דערנאָך האָט זי אים אַ נעם
געטאָן באַ דער האַנט :

— זאָג דיין לערערן, אַז זי ווייסט ניט, וואָס זי רעדט.
דיין טאַטע איז ניט קיין באַלשעוויק. דו הערסט ? דיין טאַ-
טע איז אָן ערלאַכער אַרבעטער, וואָס אַרבעט שווער אָפן
שטיקל ברויט. יא, און ווען דו וועסט אַזוי ריידן...
זי האָט זיך צעוויינט. אַבער דאָס מאַל איז דער געוויין
געוועזן אזא טיפער און שמילער. זי האָט אינגאנצן געצוי-
טערט.

סעם האָט שוין כאַראַטע געהאַט. ער האָט אַרומגענו-
מען איר האַנט, האָט זי געגלעט און געבעטן :

— מאַמע, דו וויינסט ?

ער איז געשמאַצען אַנטקעגן און געהאַלטן אין איין פּרעגן :
— מאַמע, דו וויינסט, מאַמע ?

עס האָט אים שטאַרק וויי געטאַן. ער האָט ניט געקאַנט
פאַרטראַגן דאָס געוויין. יעדעס וואָרט האָט אין אים אָפּגע-
ציטערט מיט ראַכמאַנעס און כאַראַטע.

ער האָט זי צוגעפירט צו אַ שטול און אַליין זיך געזעצט

ביי איר צופוסנס. עס איז געוועזן שמיל. קיינער האָט ניט גערעדט. די מאַמע האָט אַרויפגעלייגט איר דאָרע האַנט אָף זיין קאָפּ:

— סעמעלע, איך בין היינט אין דער פרי געשטאַנען ביי דיין בעט. איך האָב געקוקט אָף דיר און האָב זיך געפרייט. איך האָב זיך דערמאַנט אַזוי פיל זאַכן. און איצטער, ווען מיר זיצן אַזוי ביידע, דאַכט זיך מיר, אַז איך געדענק אַלץ וואָס איז געוועזן מיט יאָרן צוריק. איך זע דאָס שמעלט, וואו דו ביסט געבוירן געוואָרן. אין אַ מאָל ליגט עס, צווישן צוויי בערג. אָף איינעם שטייט אַ גרויסע טאַכאַק-פאַכריק. איך געדענק נאָך היינט, ווי אַלע אין-דער-פרי פלעגן זיך צעקלינגען די גלעקער און רופן צו דער אַרבעט. דער טאַטע איז אַוועק-געפאַרן קיין אַמעריקע... נישט ווייל ער האָט געוואָלט. ער האָט געמוזט. „אונזער קינד וואַקסט אונטער, איך וויל ניט, ער זאָל זיין אַזאַ אַרימאַן ווי איך בין.“ אַזוי האָט ער גע-זאָגט, מיר, דיין מאַמען. ער איז געפאַרן צוליב דיר, נאָר צוליב דיר. דערנאָך זיינען געקומען שווערע צייטן. איך בין געבליבן מיט דיר אַליין. דער טאַטע האָט זיך גענוג גע-מושעט דאָ אין אַמעריקע, ביז ער האָט געקאַנט אונט נעמען צו זיך. דו ביסט דעמאַלט נאָך געווען אַ קליין קינד, דריי יאָר אינגאַנצן אַלט. דערנאָך זיינען געקומען אַזוינע פאַרשמער-טע טעג. ביז מיר האָבן זיך דערשלעפט אַהער. איי... קינד מיינס און אַז מיר זיינען אַריינגעפאַלן אַהער אין דער פינצטערער עלען-סטריט, זיינען מיר שוין דאָ פאַרבליבן ביזן היינטיקן מאָג. צען לאַנגע יאָרן שוין, אין אַרימקייט. און

דו, קינדעלע מיינס, רעדסט אַזעלכע נאַרישע רייד. וואָסאַרער באַלשעוויק, וואָס? ער אַרבעט דען ניט ווייל ער וויל ניט? ער האָט ניט וואו צו אַרבעטן. ער סטרייקט דען ווייל ער וויל? אַך קינדעלע מיינס... נאָך וואָס אַזעלכע נאַרישקייטן? זי האָט גערעדט לאַנג. אַזעלכע ניט-פאַרשטענדלעכע רייד. און די רייד זיינען געווען דורכגעדרונגען מיט טיפן צאַר. אין יעדן וואָרט האָט אַפגעצימערט אַן איינגעהאַל-טענער ווייטיק, וואָס האָט זיך, ווי דורך אַ באַהעלטעניש אַרויסגעריסן טראַפּן-ווייז, טראַפּן-ווייז. און אַט די שווערע טראַפּנס, זיינען איצט געפאַלן אָף אים.

מיטאַמאָל איז ער אויפגעשפרונגען:

— וויין נישט, מאמע איך וועל... איך וועל אָנהייבן פאַרדינען געלט. דו וועסט זען. מיינ ניט, אַז איך קען ניט. איך וועל אָנהייבן פעדלען מיט צייטונגען. יא! נאָך שול, וועל איך. איך וועל פאַרדינען אַסאַך געלט. און דו וועסט זיך ניט דאַרפן זאַרגן.

עס איז אים פּלוצלונג געוואָרן לייכט. עס האָט זיך אים אויסגעדאַכט, אַז עפעס פליט דאָ אַרום אין צימער. עס פליט און רירט אים אַן מיט די פליגל. ער וויל ריידן און קאָן ניט. עס פאַרפעלט אים אַמעס. אַ וואונדער איז איבער אים גע-קומען, אינמיטן דער מאמעס רייד. עס גלאַנצט אין אים און פּונקלט, ווי שווימיגער וויין אין קרישטאַלענעם גלאַז. ער האַלט פאַרמאַכט די אויגן און קלערט נאָך אַ וויילע.

— מאמע, דו ווייסט, איך וועל האָבן מאַזל... עס איז

געקומען צו מיר... איך ווייס ווי אזוי. איך וועל עס דיר ווייזן.

— מאָזל? איך ווייס ניט וואָס דו רעדסט.

זי האָט אים אַריינגעקוקט גלייך אין די אויגן. און גע-
זען האָט זי, אז ס'פלאַקערט דאָרט אַ גרויסע גליקזעליקייט.
די שוואַרצע אַפּלען זיינען איבערגעצויגן מיט אַ מאַדנעם
גלאַנץ.

סעמקע איז אַריין אין צווייטן צימער. אויף גיך האָט
ער פון הינטער דער שאַפּע אַפּירגעשלעפּט אַ פעקל, איינגע-
וויקלט אין אַ גרויסן בויגן פאַפּיר.

— זעסט, — האָט ער פריידיק אויסגערופן, — דאָס
האַט מיר געגעבן בעני. איין וואָך וועט ער עס האַלטן, און
איין וואָך איך. אַט זע! איצטער פאַרשטייטו שוין?
אז מ'האַט דאָס, איז שוין גוט. איך פריי זיך זייער. און דו
דאַרפסט זיך אויך פרייען. און ניט וויינען. דו הערסט?
ניט וויינען מער.

די מאַמע האָט געהאַלטן דאָס שטיק אייזן אין האַנט. זי
האַט עס באַטראַכט און ניט געוואוסט וואָס צו זאָגן.

אַ שמילקייט. פּלוצלונג האָט זיך דערהערט:

— סעס! סעס!

אונטערן פענצטער איז טאַקע געשטאַנען בעני און גע-

רופן:

— מ'קאַן זיך שוין גלימשן, דער שניי איז טיף, קום

גיכער!

אין איין מינוט האָט סעמקע אָן אַליץ פאַרגעסן. ער
האַט אַ כאַפּ געטאַן דאָס היטל און איז אַראָפּ אין גאַס.
דער שניי איז געלעגן הויך. אין דער גאַנצער לענג פון
גאַס זיינען געשטאַנען מענטשן מיט לאַפעמעס אין די הענט
און געשאַרט דעם שניי.

זיי זיינען צוגעקומען צו דער בריק. אָן אַ שיר קינדער
זיינען דאָ געוועזן.

מ'האַט געוואַרט אָף עמיצן וואָס זאָל אָנפאַנגען. ווייל
ניט ווייט איז געשטאַנען דזשים און געהיט מ'זאָל זיך ניט
גליטשן.

פון אַלע זיימן האָט מען איצט גערופן:

— סעמקע, פּרוואו נאָר דו, אַז דו וועסט אָנפאַנגען וועלן
מיר אַלע נאַכגיין.

— ער האָט אויך מוירע, דער גרויסער העלד!

ער האָט זיך אויסגעדרייט: ווער זאָגט דאָס ? אַהאַ
דזשענעט.

— וואָס, ווילסט עפשער מיטפאַרן ? מיין שלימן איז
שמאַרק. ער קאָן אויסהאַלטן אַפּילע זעקס אַזעלכע ווי דו.
דזשענעט איז געגאַנגען מיט סעמקען אין איין שול.
זי איז אויך געווען אַ רוימע. דערפאַר האָט מען זיי גערופן
דאָס רוימע פאַרל.

אַלע האָבן געוואַרט מיט אומגעדולד. סעמקע איז גע-
וועזן גרייט: ער האָט געוואַרט אָף דזשענעטן.

— אַז ס'וועט אַנקומען אַ „קאַפּ“, — האָט ער צו איר גע-
מאַנעט, — וועלן מיר אַוועקלויפן. און אַז מען וועט אונז

ארעסטירן, וועט מען אונז אלע דריי אינאיינעם ארעסטירן.
בעני, ניט אזוי?

— יא, אבער טאמער דערווייט זיך מיט סמיט, הא?
— זי וועט אונז שיקן אין טורמע אריין, אסאך הייס-
ארבעט. מיר וועלן דאך האבן גענוג צייט.
אלע האבן זיך צעלאכט.

און איצט האבן זיי זיך א לאז געטאן. סעמקע, פון
פארגנט. דזשענעט הינטער אים און צולעצט בעני ווי א
נאכהענגערל. סעמקע האט געקאנט קערעווען. ער האט
מאנעוורירט אף לינקס און אף רעכטס. אין פריילאכן זיג-
זאג איז ער געפלייגן, דער שלימן. און זיי דריי האבן אויס-
געזען, ווי צונויפגעבונדענע שווארצע פייגל, אינמיטן א ווייס-
קייט. עס איז געווען גוט צו פליען בארג אראפ פון דער
מיט בריק, ביז צו די טרעפ. ס'האט זיך ניט געוואלט שטייען
בלויבן. נאר פליען, פליען, ביז אראפ, אין דילענסי גאס.
אריינפארן אין די מענשן. יעדער זאל דארפן אויסמידן און
מאכן א ברייטע ווארע. בעני איז געזעסן מיט פארמאכטע
אויגן. עס האט זיך אים געדאכט, אז ער איז הויך, הויך אי-
בער דעכער און הייזער. ער פליט אין אן עראפלאן. אלע
קוקן אף אים, מ'איז אים מעקאנע. אלע שרייען פון שרעק,
נאר ער האט ניט קיין מוירע.

מיטאמאל דערהערן זיך קוילעס:

— סעס! בעני! גיכער, האלט איין! א „קאפ“!
שטעלט זיך אפ.

דער שלימן האט זיך א שארפן דריי געטאן. זיי האבן

זיך איבערגעקערט. סעמקען האט גערונען בלוט פון נאז.
דזשענעט איז אינגאנצן געווען איינגעמונקען אין שניי און
מ'האט ניט געקאנט ארויסזען קיין סימען פון פאגנים. ביי
בענין איז געוועזן צעקאליעטשעט א פום.

זיי האבן ניט קיין צייט געהאט זיך ארומצוקוקן ווען זיי
האבן דערהערט א בייזן צורוף:

— ווארט, איצט וועט איר... ווען מ'זאגט שטיין בלייבן,
בלייבט מען שטיין.

— נעמען זיי אין סטיישאן!

מ'האט זיי געהאלפן זיך אויפשטעלן און פאר א וויילע
האבן זיך אלע גענומען איבערקוקן.

— זע נאר, — האט דער אלטער דזשים דער ערשמער
א זאג געזאגן, — בעני! דאס ביסטו גאר?
ער האט געשמייכלט:

— נו, זאג אליין, וואס זאל איך איצמער זאגן מיט דיר,
דו קליינער פעמפעק?

ער האט נאכגעקלערט א וויילע און צוגעגעבן:

— איך וועל מיט דיר ווערן ברויגעז. דאס וועל איך
מאקע זאגן.

— גיב א קוק, — האט דזשאן א פארוואונדערטער
אויסגערופן, — סעס! און דו, דזשענעט, אויך? גוט, אלע
דריי זענט איר ארעסטירט. איר גייט גלייך פון דאנען אין
סינג-סינג. און עפשער גאר זאל איך אייך געבן דעם עלעק-
מריקטשער.

— ניין, — האט זיך דזשים אריינגעמישט, — פאר בע-

נין וועל איך זיך איינשמעלן. די צוויי רוימע מעגסטו נעמען
און טו מיט זיי וואָס דו ווילסט.

— אויב אַזוי, וויבאלד זיך איינשמעלן, — האָט דזשאַן
גערעדט, — וועל איך זיך מוזן איינשמעלן פאַר סעמין.
— איז אויב אַזוי, וועלן מיר ביידע זיך איינשמעלן פאַר
דזשענעטן.

דזשענעט איז געשטאַנען אין אַ זייט, גלייך ניט זי מינט
מען.

אַלע האָבן זיך צולאַכט.

— פונדעסטוועגן, כעוורע, טראַגט זיך אָפּ פון דאַנען,
ווייל ניט שטענדיק קומט דזשאַן, און מ'טאַר טאַקע ניט אויך,
— האָט איצטער דזשים גערעדט פריינטלאַך-כאַוועריש. זיי
זיינען זיך צעגאַנגען.

סעמקע, דזשענעט מיט בענין, זיינען איצטער געגאַנגען
גלייך מיט דער דילענסי גאַס. די באַקן זיינען געווען צע-
פלאַמט כאַטש נעם און גים אָף זיי קאַלמע וואַסער. די
מענטשן אין גאַס זיינען געגאַנגען אין איילעניש, אַזוי ווי זיי
וואַלטן אַנטלויפן פון דעם פרישן, שמעקענדיקן ווינטער. אונ-
טער די פים האָט געסקריפעט דער שניי. דער פראַסט האָט
געביסן אין די שפיץ פינגער.

זיי זיינען געגאַנגען אָן אַ ציל.

— און איך האָב ווידער מים סמיט, — האָט זיך סעמי
געקלאַגט, — איך האָב זי אַזוי פיינט.

— זי וואַלט שוין געמעגט שטאַרבן, — האָט בעני אַ
זאָג געטאָן.

- נו, וואָס וועט עס העלפן ? זי וועט אפילע טויטער-
הייט געבן היים-אַרבעט.
- איך וועל אייך זאָגן בעסערס, ווען מיס סמיט וועט
דאַרפן שטאַרבן, וועט זי זיך צוערשט אוועקזעצן און צו-
גרייטן פאַר אַ גאַנץ יאָר היים-אַרבעט.
- און ווער וועט דורכקוקן ?
- וואָס הייסט, ווער ? איר גייסט וועט קומען צוגיין.
- אוי, וואָס פאַר אַ שלעכטער גייסט !
- ס'זיינען דען פאַראַן גומע ?
- אַוואַדע. גומע מענשן לאָזן איבער אַ גוטן גייסט,
און שלעכטע מענשן, אַ שלעכטן.
- אויב אַזוי, זאָגט, וואָס פאַר אַ גייסט וועל איך אי-
בערלאָזן ?
- סעמקע האָט אַ טראַכט געטאָן און געזאָגט :
- זייער אַ שלעכטן.
- פאַר וואָס ?
- ווייל מיידלאַך זיינען שלעכטע.
- אַיי, דו ! — זי האָט אים אַ נעם געטאָן באַ אַן
אויער.
- וועסט נאָך אַמאָל זאָגן, האַ ? זאָג, וועסט ?
- זיי זיינען פאַרגאַנגען אין אַ זייטיקער גאַס. האָבן זיי
געזען אַ אידענע שטייט צווישן אַנגעוואַרפענע טישן און
אַלעע שמולן. זי האַלט אַ קינד אָף די הענט און וויינט :
- איר זעט, מענשן, אינמיטן פראַסט מיך אַרויסגע-
וואַרפן אין גאַס.

איר פּאַנים, קליין, און צעקנייטשט, ווי אַן אַלט שטיקל אַפּ-
געטראָגענע סכּוירע, האָט געקוקט אַרום זיך צעשראַקן, אַזוי
ווי זי וואָלט באַ אַלעמען וועלן זוכן הילף.

— קום, — האָט סעמקע אַ רוף געטאָן. אַכער בעני איז
געשטאַנען, געקוקט אַף דער אידענע, אַפּן קליינעם קינד, וואָס
באַ איר אַף די הענט און ניט געקאַנט פאַרשטיין. ווי אַזוי
קאַן דאָס זיין? אינמיטן ווינטער? און זי האָט ניט וואו
צו זיין? און וואָס וועט זי טאָן באַנאַכט?

סעמקע איז געוואָרן אומגעדולדיק:

— קום, — האָט ער אַ רוף געטאָן.

אין די ברייטע מויערן זיינען געשטאַנען איינגעהויקער-
טע, אַפּגעריסענע מענשן. זיי האָבן זיך באַהאַלטן פאַרן
ווינט, וואָס האָט איצט געבלאַזן פון אַלע זייטן. זיי האָבן
אינגאַנצן געצימערט פאַר קעלט. די פענימער זיינען געווען
בלוי-געשוואַלן. דער גאַנצער אויסזען זייערער, האָט אַנגע-
וואָרפן אַ שרעק. מ'האַט געקאַנט זען, אויך זיי זיינען אַרויס-
געוואָרפן פון היימען. ניט היינט. און ווער ווייסט, עפשער
האַבן זיי גאָר קיינמאַל קיין היימען ניט געהאַט?

אין יעדן מויער, באַ יעדער מויער, זיינען זיי געשטאַנען
און די פאַרבייגייער האָבן זיך אויסגעהיט צו קוקן אַף זיי.
עס האָט זיך געדאַכט, אַז זיי וואָרפן אַף אַלע אַ פאַכעד. זיי
דראַען מיט צייטן וואָס וועלן נאָך קומען. זיי זיינען געשטאַ-
נען אין די עק-גאַסן, אַזוי ווי זיי וואָלטן וועלן אַנזאָגן: עס
וועט קומען אַ צייט וועלן מיר זיך צונויפנעמען. מיר אַלע אַן

היימען. פארפרוירענע און ארויסגעווארפענע. מיר וועלן נאך ריידן!

בעני האט געקוקט אף די אלע געשמאלטן. זיין בליק האט זיך ניט געקאנט אפרייסן פון זיי. אים האט זיך אויס-געדאכט, אז זיי שטייען און ווארטן אף עמיצן וואס דארף קומען. יענער וועט געבן א וואונק און זיי וועלן זיך פאר-נאנדערגיין אין פארשידענע זייטן מיט א גרויס שליכעס. זיי וועלן פאנאנדערטראגן דעם שווערן בליק פון זייערע אויגן. וואוהין דער בליק וועט דערגרייכן, וועט ער אויפשטורמען הערצער. פון די אויפגעשטורמע הערצער וועלן שיסן פילן מיט פיינטשאפט. און די פיינטשאפט וועט זיך פאנאנדער-פלאקערן אין גרויסע פייערן. און די פייערן וועלן ברענען און פארלענדן דאס נישט-גוטע פון דער וועלט.

ער האט זיך ניט געקאנט איינהאלטן און ער האט א פרעג געטאן:

- פארוואס שטייען אט די מענשן אזוי ?
- פארוואס, פארוואס ? ווייל זיי האבן ניט וואו צו זיין,
- האט דזשענעט נישט-גערן אפגעענטפערט.
- ניין, — האט זיך סעמקע אריינגעמישט, — זיי שטייען דא, ווייל זיי זיינען כאמס.

בעני האט קימאט ניט געהערט. געפילט האט ער זוי די געשמאלטן קריצן זיך איין אין זיין זיקארן. אז זייערע פיינטערע בליקן גייען אים נאך פון הינטן. זיי באהעפטן זיך מיט אים און ווילן ניט אפטרעמן. קען ער פון זיי ניט פאטער ווערן. זיי גייען אים נאך.

עס איז געוואָרן נאָכט.

— און, — האָט זיך דזשענעט אַ כאַפּ געמאַן, — ס'איז שוין שפעט. און איך דאַרף נעמען מיין פּיאַנאָ-לעקציע. איך האָב שיר ניט פאַרגעסן. גוד-ביי, סעס; סאָ-לאַנג, בעני. מאָרגן אין שול. דושי, ווידער די שול! — און זי איז אוועק.

אַ ווילע זיינען ביידע אינגלאַך געשמאַנען און ניט גע-
רעדט קיין וואָרט. עפעס איז זי אזוי גיך פאַרשוואַנדן. אַ
שפּרונג אַריין אין אַ טויער און אויס!

— זי וואוינט ניט ווייט פון מיר, — האָט זיך פּלוצלונג
סעמקע אָפּגערופּן. — אַלע מאָג ווען איך גיי אין שול טרעף
איך זי. איינמאַל האָט זי מיך אַרויפגענומען צו זיך אין הויז,
זאָג איך דיר! איז באַ זיי שיין. זיי זיינען רייכע, זייער
רייכע. איר טאַטע האָט עפּשער צוואַנציק הייזער, און דאָס
הויז, וואו מיר וואוינען באַלאַנגט אויך צו איר טאַטן.

— נו, איז דאָך גוט. קאַנסטו דאָך איר זאָגן, זי זאָל זאָגן
איר טאַטן, ער זאָל ניט נעמען קיין דירע-געלט באַ דיין
טאַטן.

סעמקע האָט זיך צעלאַכט:

— אַ גוטער איינפאַל. אויב אזוי, — האָט ער שוין צו-
געגעבען, — עפּשער וועל איך זי בעטן זי זאָל בעטן איר
טאַטן, אז ער זאָל שענקען כאַטש איין הויז מיין טאַטן.
— פאַרוואָס ניט? ער דאַרף האַבן אַסאך און דיינער
גאַרניט?

— גוט, וועל איך איר טאַקע זאָגן. און אז זי וועט ניט

וועלן, וועלן מיר איר זאגן, אז מיר וועלן זי קידנעפן, ניט ?
 — אזאדע קידנעפן. קידנעפן און שרייבן א בריוו איר
 מאמן: „מיסטער, איר ווילט דושענעט זאל אהיים קומען?
 ניט א הויז, אז ניט...“

— אז ניט, וועלן מיר זי דערהארגענען...

זיי זיינען שוין געוועזן צוריק אין עלען סטריט. שטיי-
 ענדיק פארן הויז האט זיך סעמקע דערמאנט ווי אזוי די
 מאמע האט צו אים היינט גערעדט, ווי זי האט געוויינט און
 ווי אזוי ער האט קעסיידער געפרעגט: „מאמע, דו וויינסט,
 מאמע?“ און אט די דערמאנונג האט אים א צי געמאן.
 אויף גיך האט ער זיך אפגעזעגנט:

— בעני, מארגן אין שול. איך וויל מיט דיר רידן, ווי
 אזוי מיר ביידע זאלן אנהייבן פארדינען געלט.

— יא, און וואס איז מיט... דו, ווייסט. איך וויל עס
 האבן, דו האלמסט עס שוין אזוי לאנג. איך וויל אויך!

— מארגן, מארגן, — האט סעמקע שנעל אפגעענט-
 פערט. און נאך איידער בעני האט צייט געהאט צו זאגן
 א ווארט, איז ער שוין געווען אף די טרעפ פון הויז.

ער האט ניט זיכער געעפנט די טיר. צו זיין גרויס פאר-
 וואונדערונג האט ער דערזען, אז דער מיש איז איבערגעדעקט
 מיט א ווייסן מישמוך. דער מאמע רעדט אנדערש ווי
 מאמיד:

— באכערעץ, וואו ביסטו עס געווען? מ'ווארט אף
 דיר מיטן עסן. און דו שלעפסט זיך ערגעץ ארום.

ער איז ניט ביז דער מאמע. ער רעדט און שמייכלט,

דאָכט זיך, באַהאַלטן. אַ וואוילע גוממיטיקייט איז אין זיין קאַל. אזוי האָט ער אים נאָך קיינמאַל נישט געזען. און פון קיך קומט אַרום די מאַמע מיט אַזאַ שטרעלנדיקן אויס-זען; זי נעמט אים אַרום און רעדט מיט פרייד אין די אויגן: — סעמעלע, ביסט גערעכט. דיין מאַזל! נאָר דיין קאַשער מאַזל!

זי וויל ריידן, ריידן מער, קאָן זי נישט. טרערן שטיקן אין האַלז. זי וויינט און לאַכט:

— סעמעלע, טייער קינד מיינס.

און ווידער שטייט ער צעטומלט און קאָן נישט פאַר-שטיין. די מאַמע וויינט ווידער? אָבער איצט איז דאָס אַ מאַדנע געוויין. אַ געוויין פון גרויסער פרייד. כאַזערט ער ווידער איבער די געציילטע דריי ווערטער:

— מאַמע, דו וויינסט?

— יא, איך וויין. פון גרויס גליק וויין איך. היינט...

אין דער פרי... איז דער טאָמע געגאַנגען זוכן אַרבעט. איז ער אַריין אין... אַ... שאַפ... אַ וואַרט פאַר אַ וואַרט. און שמעל זיך פאַר... ער דערקענט זיין אייגן געשוועסטער-קינד. ער האָט אים נישט געזען זיבעצן יאָר... און יענער איז אזוי רייך. עס אַרבעטן באַ אים מער ווי זעכציק אַרבעטער... האָט ער אים באַלד אַוועקגעשטעלט באַ אַ מאַשין און גע-זאָגט: באַדאַרפסט שוין נישט זוכן קיין אַרבעט. דאָ איז דיין אַרט. וועסט שוין מאַכן אַ לעבן... "אַמ, אזוי ווי איך דער-צייל דיר.

— און אויסדרייענדיק זיך צום טאָטן גיט זי צו:

— ס'איז דעם קינדס מאזל. ער האָט מיר היינט אינדער-
פרי געזאָגט, אז ס'וועט ווערן אַנדערש. אין זיין זעכס זיי-
נען מיר געהאַלפן געוואָרן...

סעמקע איז געשטאַנען, זיך צוגעהערט מיט אַלע קויכעס
און ניט געקענט אַרויסריידן קיין וואָרט. שטום-פאַרוואונ-
דערט האָט ער געקוקט אָף אַלץ וואָס אַרום. און געדאַכט
האַט זיך אים, אז ער פילט עפעס פלאַטערן איבערן קאַפּ.
עס רירט אים אַן מיט דינע, דינע פליגל און שעפּשעט —
שעפּשעט שמיל:

— ס'איז דיין מאזל. סעמי, דינים!

שפעטער איז ער געלעגן, געקוקט אין דער נאַכטיקער
פינצטערניש. פון דער פינצטערניש זיינען אַרויסגעשוואומען
צוויי גרויסע, פאַרטערטע אויגן. אין אים, אַרום אים איז
געוועזן שמיל.

מיט פארמאכטע אויגן

קאפיטל פינף

ס'איז זונטיק אין-דער-פרי. די דריי קינדער זיינען אליין. די מאמע איז היינט, פריער ווי שמענדיק, אראפ אין קראם. קערט מען א וועלט. בעני שלאגט זיך קעגן ביידע. ער שטייט בא זיך אפן בעט און ווארפט די קישענס אף באבין און סילווען. זיי פרוואון מיט אלע קויכעס אים ביי-צוקומען.

— ווייסט איר גאר וואס, — האקט בעני איבער דעם פריילאכן געלעכטער, — לאמיר זיין שטיל. אז די מאמע

וועט ארויפקומען, וועט זי ניט שרייען אָפּ אונז. זי וועט אונז
קויפן קענדי.

— ניין, ניין. מיר ווילן זיך שפילן, שפילן.

בעני קלערט נאָך אַ וויילע.

— גוט, שפילן, אָבער עפעס אַנדערש. ווייסט איר וואָס?

איר וועט זיין די קינדער און איך וועל זיין דער טאָטע.

באַבי וויל ניט. אַ טאָטע איז אַ בייזער. בעסער זיי אַ

פעטער. אַ פעטער איז אַ גוטער. ער גיט געלט. ער לאָזט

זיצן אין מאַשין.

זיי לייגן אַוועק דעם טיש אָפּ דער ערד. די שטולן

אויך. דערנאָך נעמען זיי רויטע און בלויע פאַפיר, זיי באַ-

קלעפן די ווענט. די לעמפלאַך צינדט מען אויך אָן. די טיר

איז פאַרמאַכט, די פענצטער פאַרהאַנגען. בעני קאַמאַנדירט:

— זעצט אייך!

ער אליין זיצט פון פאַרנט. ער האַלט אַ שטעקעלע אין

האַנט און באַפעלט:

— פאַרמאַכט די אויגן. אַט אַזוי, ווי איך. שוין?

איצטער געדענקט! דאָס איז ניט אונזער היים. דאָס איז

אַ שענערע אַפילע, ווי דעם פעטער דזשאַוס. אוי, איז דאָרטן

שיין! די היים איז אונזערע. איר זעט די בלויע לאַמפן?

און די ראַדיאָ, זעט איר?

די קינדער האַלטן פאַרמאַכט די אויגן, אָבער זיי זעען

גאַרניט.

— איך זע ניט, — שרייט די קליינע סילוויע, און זי

צעקרימט דאָס אויסגעשמירטע פענימל ווי צו אַ געוויין.

— איך זע, רופט זיך אָפּ באַבי, — איך זע מאַקע, און דו ניט. מו אַזוי ווי איך. אָט אַזוי.
 ער דרייט אויס זיין פּאַנים און זי זעט ווי ער האַלט שטאַרק פאַרמאַכט די אויגן. זי פּראַווט נאָך אַמאַל. עס שווימען אַרויס פאַרשידן-פאַרביקע רעדער. זיי זייגען צוערשט קליין. דערנאָך גרעסער און גרעסער. זיי שווי-מען פאַרביי און ווערן ניט. זי איז פאַרצווייפלט. זי וויל זען אַלץ וואָס באַבי זעט. אַבער די רויטע לאַמפּן, דער ראַ-דיאָ זייגען ניטאָ. זי שעמט זיך דאָס אויסצוזאָגן. שווינגט זי.

— נו, — פּרעגט בעני, אַלע זעען שוין?

— יאָ, ענטפּערט באַבי, — איך זע אַלץ.

— און איך אויך, — זאָגט סילוויע אַזוי שמיל, אַז קוים וואָס מ'הערט דאָס וואַרט. — ס'איז מאַקע שיין. יאָ, יאָ.

איצטער, אַז אַלע דריי זעען שוין, רעדט בעני מיט אַ זיכער קאַל:

— איך בין מאַקע אַ פעטער, אַ נייער פעטער. איך הייס סאַול. איר זעט מיין מאַשין? זאָגט, וואוהין ווילט איר פאַרן, אין בראַנקס פאַרק, צי גאָר אין דער „זו"?

— מיר ווילן פאַרן ווייט, ביז קוני איילאַנד.

זיי זיצן שמיל און רירן זיך ניט פון אַרט. בעני קערער-וועט די מאַשין אָפּ לינקס און אָפּ רעכטס. זיי פליען שנעל, קוים מיט'ן אויג צו באַפן. און אַפן וועג ליגן אויסגעשפּרייט ווייכע זאַכן. אַז מען פאַרט אָפּ זיי, פילט מען אַפּילע ניט

צי מ'באוועגט זיך. עס איז גלאטיק. ער רעדט ווי אין
כאלעם:

— קינדער, זאגט וואס ווילט איר? קענדי צי אייז-
קרים? איך וועל אייך קויפן אלץ וואס איר ווילט. איך בין
א גוטער פעטער. דיר, באבי, וועל איך קויפן אן אינדיאנער
אנצוג מיט א רעוואלוצער. און וואס ווילסטו, סילוויע?

— א ווייסע קליידעלע, מיט גאלדענע בענדעלאך, וועל
איך קאנען גיין צו א פאדי.

— אל-רייט, איך וועל קויפן.

— און די מאמע וועט ניט שרייען?

— נאר, וואסערע מאמע? האסט פארגעסן, אז איך בין
דיין פעטער?

— א, טאקע, דו ביסט דאך א פעטער, א פעטער מעג
קויפן אלץ, איז?

— אונאדע. איך וועל אלץ קויפן פאר מיין אייגן געלט.
די קינדער הערן זיך צו. מיט אמאל איז זיי געווארן
אזוי גוט. זיי האבן א פעטער, ער פירט זיי ארום אין דער
מאשין, ער וועט זיי קויפן אלץ, וואס זיי ווילן.
באבי פרעגט:

— בעני, דו האסט טאקע געלט?

בעני איז דערצארנט:

פארוואס רופסטו מיך בעני? איך בין נישט בעני. איך
בין א פעטער. אז איר וועט מיך נאך איין מאל רופן בעני,
וועלן מיר... איך נאר ניט אפ. איך וועל אייך קויפן אלץ.

וואָס איר וועט וועלן. איך וועל אייך שטענדיק אַרומפירן אין מיין מאַשין. איך וועל...

ער רעדט און רעדט, און גלויבט אַליין אין די אייגענע רייד. ער וויל, זיי זאָלן אויך גלויבן.

— איך וועל אייך אויך געבן געלט...

עס שטראַמען פון זיין מויל הייסע ווערטער. פיבערנדיקע וואונשן. ער זעט זיי אַלע לעבן. יעדעס אַרויסגעזאָגטע וואָרט, ווערט באַלד פאַרוואַנדעלט אין אַנווענדלעכער ווירקלעך-קייט. יעדער געדאַנק נעמט אָן געשמאַלט און שטייט ווי נייגעבוירן פאַר זיינע פאַרמאַכטע אויגן. ער וויל, אַז אַלע זאָלן עס זען. אַז אַלע זאָלן וויסן, אַז ער קען טאָן אַלץ. ער דאַרף נאָר פאַרמאַכן די אויגן און עס ווערט, ווי ער וויל. וואָס ער וויל, קאָן ער דעמאַלט דערגרייכן.

קיינער הערט נישט ווי עס עפנט זיך אויף די טיר. אַלע דריי זיינען אַריינגעצויגן אין דעם צויבערלאַכן שפּיל. די מאַמע שטייט אַ פאַרוואַנדערטע און הערט זיך צו, צו די נישט-געשטויגענע רייד.

— וואָס טוט זיך דאָ? וואָס האָט איר געטאָן מיט דער

שטוב? וויי, וויי. אַזוי איבערקערן אַ שטוב!

דער צויבער איז צערונען. די קלענערע צוויי צעלויפן זיך אין פאַרשידענע ווינקלען. בעני דרייט זיך אַרויס פון דער מאַמעס הענט. ער לויפט אַרויס אין גאַס.

ס'איז אַ שאַרף-פּראַסטיקער טאַג. די לופט איז פול מיט קאַלטן ברען. בעני לויפט צו דער בריק. די קעלט האָט זיך אַריינגעכאַפט אונטער די נעגל און זי שמעכט ווי מיט

אנגעגלימטע נאָדלען. פון די דעכער טראַגט זיך אַ ווייסער שטויב גלייך אין די אויגן אַריין.

ער גייט איבער דער בריק. קיינער איז איצט דאָ נישט. אַ ווייסער וועג איז דאָ. ער לויפט ביז אין דער מיט און ברעכט זיך מיטאַמאַל איבער. און עס דאַכט זיך אים: פון דער אַרומיגער ווייסקייט טראַגט זיך אַ שטילער גע-זאָנג. זיינע טריט רופן עס אַרויס. קיינער הערט עס נישט, נאָר ער אַליין. ווען ער וואַלט נאָר וועלן, וואַלט ער אויך געקאַנט זען אַזוינס, וואָס קיינער זעט נישט. איין מינוט נאָר פאַרמאַכן די אויגן און עס וואַלט אינגאַנצן צוריק נישט גע-וועזן קאַלט. ס'וואַלט גאָר קיין שניי נישט געוועזן. ער וואַלט געקאַנט צוריק אַרויפגיין אין שטוב אַריין, אַבער ער וויל נישט. ער וויל בעסער אַרומגיין אין די צעריסענע שייך אַפן שניי. ער וועט זיך פאַרקילן, וועט ער ווערן קראַנק. יא, דאָס וויל ער טאַקע, קראַנק ווערן. אַז ער וועט ווערן קראַנק, און סעמי וועט זיך דערוויסן, וועט ער אים אַפגעבן זיין מאַזעלדיקע זאַך. דער נאָמען „סעמי“ רודערט אויף דאָס גאַנצע געמיט. אַזאַ איינער! האָט אַוועקגענומען דאָס גאַנצע גליק פאַר זיך. פאַרוואָס האָט ער דאָס געמאַן? ווען ער וואַלט אים איצטער געטראַפן! ער וואַלט אים שוין נישט אַפגעלאָזט. אַ, ער וואַלט אים שוין געוויזן. ער טראַכט: שוין צוויי וואַכן נישט געזען סעמין. ווער ווייסט, וואָס ער טוט איצט מיט זיין זאַך. עפשער איז ער שוין געוואָרן רייך. עפשער איז ער ערגעץ אַוועקגעפאַרן? דאַרמן האָט ער אַלץ וואָס ער וויל. ער לאַכט פון אים, וואָס ער איז געוועזן אַזאַ נאַר.

יא. ער איז טאָקע אַ נאַר. אָן אַנדער אינגל וואָלט אַזוינס
ניט געמאַן. אָבער פאַר אים, האָט ער ניט קיין מוירע. ער
איז אזאָ שטאַרקער. מיט איין ריר, קען ער אים אַוועק-
לייגן.

פון דערווייטנס דערקענט ער, דושענעט גייט. זי איז
אַנגעמאַן אין אַ וויסן סוועמער, אַפן קאַפּ אַ ווייס הימעלע.
זי טראָגט אין די הענט אַ פאַר שיק, מיט צוגעשרויפטע
גלימשערם. דער שניי, וואָס פאַלט פון אויבן, איז אַף איר
גאַר ניט קענטיק. זי איז אַליין ווי אַ שטיק שניי. אַט וועט
זי זיך אַ שמעל טאַן אַף די גלימשערם, זי וועט זיך אַ לאַז
טאַן, גלייך אַראָפּ וועט זי פליען און ער וועט זי גאַר ניט
קענען פרעגן. לויפט ער צו אַ פאַרסאַפּעטער:

— האָסט עפּשער געזען סעמין?

— ניין, ניט היינט. וואָס איז דען?

ער קלערט נאָך אַ וויילע:

— גאַרניט. אַזוי נאַר. איך האָב געוואָלט וויסן. און

געכטן האָסטו אים געזען?

— געכטן, יא. ער האָט געהאַט פולע קעשענעס מיט

משאַקאַלאַד. ער האָט מיר געוויזן אסאַך געלט; עפּשער
פינג דאַלער.

ביי בענין ציטערט די אויבערשטע ליפּ. ער ווערט אינ-

גאַנצן בלייך:

— ער האָט געהאַט געלט?

— נו, יא. אַסאַך. וואָס איז דען? ער פאַרקויפט ציי-

מונגען ווען ער קומט פון שול. ער פארדינט אין דריי שאַ, אַ דאָלער מיט פינף-און-זיבציק סענט. און אַמאָל מער. ער הערט זיך צו. דאָכט זיך, ער ווייסט דאָס שוין פון פריער. עס איז פאַר אים ניט קיין נייעס. ער וואונדערט זיך. פון וואָנעט ווייסט דזשענעט? עפעס רעדט זי אַזוי, ווי זי וואָלט אַלץ וויסן. ער קאָן ניט ריידן מער. ניט קלערן. טיף, ערגעץ זייער טיף אין אים רעדט אַ שטיק: „בעני, דו קאַנסט וויסן אַלץ וואָס עס איז, און אַלץ וואָס עס וועט זיין. דו קאַנסט טאָן אַזוינע זאַכן, וואָס קיינער קאָן נישט טאָן. זאַלסט גאָר וועלן, וועסטו באַ סעמין קענען אַפּנעמען דיין געפינס. דו מוזט אים ווייזן, ער זאָל ניט קענען אַרומ-גיין, זיך באַרימען מיט געלט און מיט טשאַקאָלאַד. וואָס מיינט ער, וואָס?

— איך קלער, — זאָגט ווייטער דזשענעט, — ער וועט באַלד קומען. וואָרט אים אַביסל, וועסטו אים זען?
— אַל-רייט, — ער וועט וואָרטן. דרייט ער זיך אַרום ווי אַ וועכטער, אַראָפּ און אַרויף. פון ווייטן זעט ער ווי דזשימס בודקעלע איז אינגאַנצן באַדעקט מיט שניי. ער קוקט אין אַלע זייטן. די צייט ציט זיך מוירעדיק לאַנג. עס קומען אָן ווינטעלאַ, דזשייקי און דער היקעוואַטער בורני:

— העלאַ, בעני, ווילסטו זיך גלימשן?

— ניין, איך וואָרט אָף סעמין.

ווינטעלאַ רוקט זיך אונטער גאָר נאַענט און פרעגט:

— דו דאַרפסט אים טאַקע זייער נויטיק האַכן?

— יא, וואָס איז דען?

— גאָר ניט, — מאַכט זיך ווינמעלאָ מאַמעוואַמע-אומ-שולדיק. — איך האָב נאָר געמיינט אַז, דו זאָלסט זיך אַבי-סעלע צוועצן. ווייל ביז סעמי וועט קומען וועט נאָך דויערן. און דיר וועלן נעבאָך וויי מאַן די פיסעלאַך. אַבער ער וועט קומען. זיכער וועט ער קומען. ווען ניט היינט, איז מאַרגן. — ווייסטו גאָר וואָס, — מישט זיך אַריין בוירני, — וואַרט ביז אין דער פּרי. דעמאָלט וועסטו אים זיכער קע-נען זען.

— און איך זאָג, דו זאָלסט בעסער גיין צו אים אַהיים. לייג זיך אַרונטער אונטער זיין בעט. נאָר גיב אַ קוק ער זאַל ניט אוועקפליען פון דאַרטן. האַלט אים ביי אַ שמריקל. דו הערסט?

אַלע דריי שטייען אַרום אים. זיי כוּזעקן און שפעטן. ער וויל אַרויס פון זייער קרייז, קען ער ניט. זיי האַבן אים אַרומ-גערינגעלט פון אַלע זייטן. זיי שטייען אַרום און מאַכן ווילדע גרימאַסן. די אויגן ווערן פייכט. אַט-אַט, און ער וועט מוזן וויינען. ער האַלט זיך איין מיט אַלע קויכעס. פּלוצלונג טוט ער אַ זאָג:

— גוד-ביי, איך וועל קומען שפעטער.

ער הערט ווי זיי לאַכן. אַזוי ווי דאָס האַזוקען פון אַנ-גערייצטע הינט לויפט אים נאָך דאָס געלעכטער. און עס דאַכט זיך אים, אַז ער מוז זיך ראַטעווען פון עפעס. ער מוז אוועק פון דאַנען, וואו עס זיינען ניטאָ אַזוי פיל פיינט. אַף מאַרגן, ווען די קינדער זיינען געקומען אין שול אַריין,

האָבן זיי מיט סמיט ניט געזען. אין די קלאַסן האָט מען שוין געוואוסט, אז זי איז קראַנק, זי וועט עמלאַכע טעג ניט זיין אין שול. ביים איבערריים האָט מען זיך איבערגעגעבן די ניים. בעני איז געשטאַנען אין דער מיט און מער ווי אַלע האָט ער זיך געקאַכט. ער האָט זיך ניט געקאַנט איינ-האַלטן און האָט אַ זאַג געמאַן:

— עפשער וועט זי שוין מער ניט צוריק-קומען?

ווינטעלאַ האָט אַ פרעג געמאַן:

— וואַלסט טאַקע וועלן, אז די אַלמע זאַל מער ניט

קומען?

אַבער בעני איז איצט געשטאַנען פאַרטראַכט. פון אַ ווייטער באַהעלטעניש איז אַרויסגעשוואומען דאָס וואָרט, וואָס איז אין דער ערשטער מינוט געווען אזוי פינצטער און גרוילאַך. עס האָט זיך געטראָגן נעענטער. אָט איז עס שוין געוועזן אַף דער צונג. אָט, האָט עס שוין געלויכטן מיט אַ העלן פלאַקער. ש ט א ר ב נ . . . יא, האָט ער צו זיך אַליין גערעדט; ש ט א ר ב נ. איך וויל, זי זאַל שטאַרבן.

מ'איז ווידער אין קלאַס. מיט בראַזן רעדט מיט איר געלייטערטן קאַל. ער הערט גאַרניט. פאַר אים האָט זיך געעפנט אַ ווינקל, אין וועלכן ער מוז אָן אויפהער אַריינ-קוקן. פון אָט דעם פאַרבאַרגענעם ווינקל זעט ער עס קומען. ער זעט קומען דאָס גרויסע געשעעניש וואָס האָט זיך, ערשט פריער מיט אַ רעגע, צו אים אַנטפלעקט דורך אַן איין און איינציק וואָרט. אַבער דאָס וואָרט איז איצטער עפעס מער. עס איז אַ צויבער. אַ גרויסער צוזאַג. עס איז האַפנונג.

דאָס אנטפלעקטע וואָרט, וועט אים איינמאַל פאַר אַלע מאָל באַוווּיזן, צי קען ער מיט פאַרמאַכטע אויגן דערגרייכן וואָס ער וויל. דאָס וואָרט וועט זיין דער גרויסער פּראָוו. דער צוזאַג פון מאַכט און געוועלטיקייט. שטאַר בן... דאָס איז דער איינציקער קלאַנג וואָס הערשט איבער אַלץ וואָס אין אים. דאָס איז דער גרויסער וואונש, וואָס מוז מעקועם ווערן. טאָג און נאַכט קלערט ער נאָר וועגן דעם. אין שלאָף רעדט דאָס צו אים אָף פאַרשידענע לעשוונעס. אַ גאַנצן טאָג איז עס הינטער זיינע פלייצעס. עס גייט אים נאָך. שטאַר בן... עס איז אַזאָ וואונדערלאַכער קלאַנג. ביי אים אין רעשום איז עס שוין איצט. ער קאָן מיט אים טאָן וואָס ער וויל. געוועלטיקן און באַפעלן. אים וועט עס פאַלגן. ס'איז ניט מער קיין וואָרט. ס'איז שוין אַ מיין באַשעפעניש, וואָס וואָרט ער זאָל זאָגן נאָר איין וואָרט, וועט עס זיך אַ וואָרף טאָן אָף וועמען ער וועט הייסן. און מיט יעדן טאָג ווערט באַ אים פאַרשטאַרקט דער גלויבן. מיט סמיט וועט מאַקע שטאַרבן. זי וועט שטאַרבן, ווייל ער וויל אַזוי. דעם אַנדערן טאָג גייט ער אין שול און ער איז זיכער, אַז עפעס וועט היינט געשען.

ווען ער איז שוין נאָענט פון שול זעט ער. די פאַן איז אַראָפּגעצויגן אָף האַלב מאַס. די לערער גייען אַרום צע-טראָגן. מ'פאַרזאַמעלט אַלע קלאַסן אין אַסעמבלי-זאַל. עפעס ריידן די לערער אָפּן אויער. דערנאָך זעט ער, ווי עס גייט אַרויף מיר בראָון. זי איז ערנסט. זי זאָגט אַ פאַר געציילטע ווערטער:

— קינדער, אונזער אלעמענס באליבטע מים סמיט איז
 ניטא מער. גאט האט זי גענומען צו זיך. זי איז געווען גוט
 צו אייך, צו אונז אלע. שטענדיק האט זי נאר געזארגט פאר
 אייך. לאמיר זיך אויפשטעלן און אפגעבן קאוועד איר ליב-
 טיין אַנדענק.

די קינדער זיינען געשטאנען מיט אראפגעלאזטע קעפּ.
 א שטילער טרויער האט ארומשפאצירט צווישן זיי.

ביי בענין האבן געצימערט הענט און פיס. ער האט
 זיך ניט געקאנט איינהאלטן. ער האט געוואלט שרייען.
 האט ער פארביסן די שמאלע, בלאסע ליפן און געשוויגן. וויי-
 טעלא איז פארבייגעגאנגען, עפעס א זאג געמאן. אכער
 ער האט ניט פארשטאנען וואס. ער האט וואס שנעלער
 געוואלט ארויס פון דאנען און אוועקלויפן וואוהיין די אויגן
 וועלן טראגן. ער האט געוואלט זיין אליין און נאך אמאל
 דייטלאך באנעמען אלץ וואס איז היינט פארגעקומען.

בא דער מיר האבן שוין געווארט ווינטעלא און דזשייקי:
 — דו גייסט אף דער בריק? סעמי וועט אויך קומען.
 ער האט נישט געענטפערט און איז נאכגעגאנגען. דעם
 גאנצן וועג האט ער געשוויגן. ער איז געווען זיכער, אז
 אלע ווילן אים דאנקען פאר עפעס. זיי ווילן אים דאנקען
 וואס ער האט צווינגט געמאן. ווייל ווער דען האט עס געמאן,
 אויב ניט ער? ווען ניט ער, וואלט זי נאך היינט געשטאנען
 בא דער מיר און געקוקט מיט אירע גרויע אויגן גלייך אין
 פאנים אריין. איצט האט ער שוין געוואוסט אף זיכער. ער
 קאן טאן אלץ וואס ער וויל. ער דארף נאר וועלן. אט אזוי,

ווי ער האָט געוואָלט, אז מײַס סמיט זאָל שטאַרבן. און אויב שטאַרק וועלן, דאַרף ער נאָר פאַרמאַכן די אויגן. דע-מאַלט קומט איבער אים אַזאָ וואונדערלאַכער קויעך. דע-מאַלט ווערט ער גרויס און שטאַרק. עס ווערן מעקועס אַלע פאַרבאַרגענע וואונשן. אַהאַ, ער קען באַווייזן זאַכן, וואָס קיי-נער קאָן ניט.

ער האָט זיך אַומגעקערט, און גענומען גיין גאַס-אײן און גאַס-אײם, אָן אַ ציל. ווי אין אַ טרוים איז ער געגאַנגען צווישן וועגעלאַך מיט פאַרשידענע סכּוירעס. די אַר-טשאַרד-גאַס איז געוועזן ענג. איז ער אַוועק אין נאַרפּאַלק-גאַס. פון דאַנען אין עסעק-סטריט. ווי אַ נאַכט-וואַנדלער איז ער אַרומגעגאַנגען. אַלץ איז אים געוועזן אין וועג.

אַף דער נאַכט ערשט איז ער געקומען צו דער בריק. פון ווייטן האָט ער געזען ווי עס ברענט אַ פייער און כעוורע טראַגן, פון אַלע זייטן קאַסטנעס און ברעטער. דער פייער וואַקסט און ווערט גרעסער. די פונקען טראַגן זיך ווי קליינע גלי-ווערימלאַך און ווערן פאַרלאַשן.

ווינטעלאַ האָט אויסגעשריען:

— כעוורע, איר ווייסט ווער עס האָט געמאַכט, די אַלטע זאָל זיך אַפּטראַגן?

אַלע האָבן זיך איינגעהערט.

— בעני! אָן עמעס, ניט קיין שפּאַס.

זיי האָבן ניט פאַרשטאַנען, וואָס ווינטעלאַ מיינט.

— איך זאָג אייך, בעני האָט עס געטאָן.

— וואָס הייסט?

— ער האט מיר פריער מיט עטלאכע טעג געזאגט, אז מיט סמיט וועט שטארבן, און איר זעט דאך.

איצט האט מען אים ארומגערינגלט פון אלע זיימען:
— ווי אזוי, בעני? דו האסט... ביסט דאך א...
און זיי האבן ניט געוואוסט ווי אזוי זיי זאלן אים אָנ-
רופן.

מיטאמאל האט זיך בעני אויפגעשמעלט. ער האט פאר-
מאכט די אויגן און אָנגעפאָנגען ריידן:

— איך קאָן אליין. משעפעט זיך ניט צו מיר, איר הערט?
איך וועל אייך נאָך ווייזן, וואָס איך קען. איך וועל נאָך
סעמין אייך ווייזן. ער וועט מיר מוזן אָפּגעבן מיין זאך, אז
ניט וועל איך...

ער איז געשטאַנען אַנמקעגן פייער מיט פאַרמאַכטע
אויגן, ווי פאַרזונקען אין אַ טיפּן שלאָף. עס האָט זיך אויס-
געדוכט, אז ער וויל איצט אָפּן אַרמט שוין באַווייזן אַ וואַונדער
און אלע זאָלן בלייבן געפלעפּט. אלע האָבן געקוקט אָף אים.
און זיכער זיינען זיי געוועזן, אז ער וועט באַלד אַ מאַך טאָן
מיט דער האַנט און עס וועט עפעס געשען. אין זייער שווייגן
איז געוועזן שרעק און דערוואַרטונג.

עס זיינען פאַרגאַנגען עטלאַכע רעגעס. בעני איז נאָך אליין
געשטאַנען פאַרטראָגן אין אַן אַנדער וועלט, גרייט צו באַ-
פעלן און אלע זאָלן פאַלגן, אים איינעם אליין. אַ שטילער
שרעק האָט אַ בלאַז געטאָן, ווען דזשייקי האָט ניט-
ווילנדיק זיך אַרויסגעכאַפּט;

— מוט נאָר אַ קוק, קינדער! ער זעט דאָך אויס ווי...
ווי דזשיוזוס.

— העי, דזשיוזוס! רעדט אַ וואָרט!
בעני האָט זיך אויסגעדרייט. ער האָט גאַרניט געענט-
פערט. זיינע אויגן זיינען געווען האַלב-געשלאָסן. און אזוי
איז ער אוועק פון דאַנען.

גרויסער טאג

קאפיטל זעקס

נאכט. אף דער ברוק איז שמיל. איינציקווייז פארן די לעצטע, שווערע לאסט-אטאמאבילן. צימערן נישט די שויבן אין די נאענטסטע הייזער. אפן ברוק איז ליידיק און פוסט, ווי נאך א יארד.

בעני שלאפט שוין פון לאנג. דער טאטע אויך. ער ליגט אויסגעצויגן, נישט אויסגעטאן און סאפעט שווער. צופוסנס ליגט דער קליינער באב. ער איז איינגעקארטשעט אין דרייען. אין צווייטן בעט שלאפט די מאמע; אין דער זייט ליגט סילווע. זיי ליגן ווי דערהארגעט. א שווערע שווינגעניש איז אויסגעשפרייט אין אלע דריי צימערן. א כאלעס האט אראפ-

גענידערט, ער האָט זיי איינגעוויגט אין וואוילקייט. איז זיי גוט. בעני ליגט אָף צוויי צונויפגעשטעלטע בענק. פלוצלונג מוט ער זיך א וואָרף. אַ קרעכץ רייסט איבער די שטילקייט.

— אוי!!!

די פינצערניש איז אויפגעטרייסלט. דער „אוי“ האָט ווי מיט א שאַרפן מעסער אַ שניט געמאַן אין אַ וואונד. פון דער וואונד טריפט בלום. ער עפנט די אויגן. ער איז צעמישט. אינמיטן שלאָף האָט אים עמיצער אַ שמאַך געמאַן. דער ווייטיק צערטראַגט זיך איבערן גאַנצן לייב. ער וויל שרייען, האָט ער מוירע. ער וויל רופן, ווייסט ער ניט וועמען. דעם טאַטן, צי די מאמען. קוקט ער אין דער פינצערניש אַריין און זעט: אַפן בעט אַנטקעגן, ליגט דער טאַטע. ער איז אזוי לאַנג... די פיס הענגען אַראָפּ פון בעט. און וואָס מער ער קוקט אָף אים אַלץ לענגער ווערט ער. ער זעט ווי זיין געשטאַלט ציט זיך אויס, גרויס און גרעסער. זי הייבט זיך אויף פון אַרם, ברעכט דורך די וואַנט און שמעלט זיך אַוועק אין דרויסן ביים פענצמער. די ווייסע פלעקן פון בעט-געוואַנט טאַנצן פאַר זיינע אויגן. זיי מישן זיך אויס, מיט דער נאַכט. ווערן באַשאַפן אזעלכע קליינטשיקע פיגורן. זיי שפּרינגען אין דער לופט און ווילן ניט אַפטרעטן.

דער ווייטיק אין דער זייט איז גרויס. ער שניידט זיך אַריין טיף ביז צום פלייש. ער קאַן שוין ניט אויסהאַלטן און ער מוט אַ געשריי:

— טאַטע! טאַטע!

איצט שרייב ער שוין פון ווייטיק און שרעק. נאָך אַ מינוט
און ער וועט ניט קענען שרייען מער.

— ט א ט ע ! ט א ט א ט...מע !

— וואָס איז דאָרט, יונגאַטש, איינער ? לאָז שלאָפן. אַז
ניט וועל איך...

— עס טוט מיר וויי. אַזוי וויי!...

דער מאַמע קריכט אַראָפּ פון בעט:

— וואָס איז דאָס פאַר אַ וועקן אינמיטן נאַכט. ביסט

מעשוגע געוואָרן ?

ער דרייט אויף דאָס ליכט. בענים פאַנים איז רויט—צע-
פלאַמט. די אויגן זיינען פאַרלאָפן מיט טרערן. דער בליק,
אָנגעשטרענגט-צעשראַקן.

דער פאַטער לייגט צו זיין האַנט צו בענים דייפיק. אַ
האַסטיק קלאַפן. בעני איז אינגאַנצן פאַרענדערט.

די מאַמע איז שוין אויך דאָ. זי זיצט אָפּן ראַנד פון בעט
און רעדט אזוי ראַכמאַנעסדיק מילד:

— וואָס טוט דיר וויי, בעני-לעבן ? געבן דיר עפּשער אַ
גלעזל וואַרימע מילך ?

בעני זעט און הערט ווי מ'שטייט אַרום אים, מ'קוקט אָפּ
אים. ער זעט דעם צאַרמאַן בליק, און ער שמויסט זיך אָן:
עפעס איז מיט אים געשען. ער פילט אַ גרויסע פאַרענדערונג
איז פאַרגעקומען אין אַ קורצער צייט. אַט שוועבט ער שוין
אין דער הויך. אין ווייטקייטן איז ער. אהער האָט ער שמענ-
דיק געוואָלט גיין. אהער האָט ער געבענקט. אַלץ איז דאָ
אַנדערש. דער מאַמע. די מאַמע. ער וויל עפעס זאָגן, האָט ער

מוירע, מאַמער וועט אלץ ווידער ווערן אזוי ווי פריער... ליגט
 ער און שווייגט. און הערט. און לאַזט זיך גלעטן דעם שמערן.

בעניעלע, מייערער, וואָס איז דיר ???

און מיט יעדער מינוט וואָס דער ווייטיק שמאַרקט זיך און
 שניידט זיך טיפער אַרײַן אין פלייש, ווערט אים גרינגער
 אַריבער צו טראָגן.

לאַנגע מינוטן. מיט אַמאָל באַווייזט זיך אַ פרעמדער
 מענטש. ער טראָגט שוואַרצע אויגן-גלעזער. דער מאַמע מיט
 דער מאַמען טרעטן באַלד אָפּ פון בעט. דער פרעמדער זעצט
 זיך לעבן אים. בעני זעט דאָס אלץ און קאָן
 ניט פאַרשטיין. אזוי גיך ווי יענער איז אַרײַנגע-
 קומען, איז געוואָרן מאַדנע שטיל. די מאַמע איז צעשראַקן.
 דער פאַמער שטייט מיט אַ פינצמערן בליק. ביידע שווייגן און
 קוקן שמום. זיי וואַרטן. וואָס וועט ער טאָן, דער דאָקטער ?
 אין טיפער פאַרוונקענקייט פילט בעני, אז דער פרעמדער עפנט
 אים דאָס מויל. ער שמעלט אַרײַן אַ קליין רערל. דערנאָך
 הייסט ער אים זיך איבערדרייען אָף אַ זייט. ער קלאַפט מיט
 זיינע פינגער אָף דער פלייצע, ער לייגט צו זיין אויער.

בעני וואַרט. וואָס וועט ווערן פון דעם שפּיל ?

דער דאָקטער זיצט און קלערט און מיט אַמאָל טוט ער
 אַ זאָג :

— אַ שמאַרקע פאַרקילונג. מ'וועט דאַרפן . . . אַט
 וועל איך עפעס פאַרשרייבן. ער נעמט אַרויס אַ גראַבע, רוימע
 פאַנטן-פען און שרייבט גיך, גיך, אָף אַ קליין צעמטעלע.
 — אַט דאָס איז אַיינצורייבן די זייט. און פון דעם

פלעשעלע, זאלט איר אים געבן דריי מאָל אַ טאָג, אין אַ גלאַז
וואַרעם וואַסער.

בעני הערט שוין גאַרניט. עלסי איז פון ערגעצוואו אַרויס-
געשוואומען. אַט שטייט זי לעבן זיין בעט.

— אַהא, עלסי! וואָס מאַכסטו? לאַמיר אַריינגיין אין
צימער. דו וועסט שפילן און איך וועל זינגען.

זיי זיינען שוין אין אַ גרויסן צימער. אַ בלוי ליכט שיינט
אַראָפּ פון אַ גרויסן לאַמפּ. עלסי זיצט ביי דער פּיאַנאָ. ער
שטייט אין אַ זייט און זעט ווי אירע פינגער טאַנצן אַרום אָפּ די
ווייסע ביינדלאך. פון דאַרמין ציט זי אַרויס וואונדערלאַכע
קלאַנגען. דין און ציטערדיק טראַגן זיי זיך אַרום איבערן גאַנצן
צימער. זיי פארווינגן און גלעטן. זיי מאַכן פאַרגעסן אָן אַלץ.
ניטאַ שוין קיין ווייטיק. עס איז אים גוט. ער מוז אַרויס-
שרייען:

— עלסי! עלסי!

טאַטע-מאַמע קוקן זיך איבער:

— וואָס רעדסטו קינד? וואָס-אַראַ עלסי!

אַ לאַנגע, שווערע נאַכט. פאַרטאָג ערשט איז ער אַנט-
שלאָפן געוואָרן.

אין-דער-פרי האָט ער זיך אויפגעכאַפט און ס'איז אים
געווען ליכטיק אין די אויגן. אַלץ אַרום איז געוועזן ליכטיק.
אין די פענצער האָבן געפונקעלט שטיקער שיינען פון זון.
איבער נאַכט האָט זיך דער דרויסן אינגאַנצן געענדערט. אַ
גאַסט איז געקומען. דער פּרילינג. האָבן די גאַסן געזונגען און
געלאכט. האָט זיך יאָנטעוו אויסגעשפּרייט אין דאַנטאַן.

בעני האט גארניט געקאנט געדענקען. ער האט נאר געוואוסט, אז ער האט געוואלט ווערן קראנק, איז ער געווארן. ליגט ער אפן בעט און קלערט, ווי וואויל און גוט אים איז. אז אליץ וואס ער וויל קאן ער אויספירן. ער געדענקט. מ'איז געווען א מיפער שניי. אין אט דעם שניי איז ער געלאפן אין צעריסענע שיך. דאס איז דאך וואונדערלאך. ווער נאך וואלט דאס געקאנט באווייזן?

דרויסן שפילן זיך קינדער. מ'הערט זייערע קוילעס. עס הייבט אים אויף פון ארט. אכער ארויסגיין טאר ער ניט. דער דאקטער האט געהייסן ליגן אין בעט.

— אוי! ווילאנג וועט עס דויערן? ווי לאנג??

— העלא בעני! וואו ביסטו געווען אזא לאנגע צייט?
ווייסט, מיר פארן זונטיק אין צענטראל פארק?
די גאנצע כעוורע איז געווען פארזאמעלט. סעמי איז ניט געוועזען. בעני האט געקוקט אין אלע זייטן. ווי פון אונטער דער ערד איז ער פלוצלונג אויסגעוואקסן.

— מיר וועלן אים אויך מיטנעמען!

— וואס?? אים? ער וועט דאך אינגאנצן קאליע מאכן.
— אזא קליינער.

ווינטעלא האט זיך אוועקגעשטעלט און געוויזן אף א נאכקרימערישן אויפן, ווי אזוי בעני וועט ווארפן דעם באל:

— איר זעט? אט אזוי וועט ער ווארפן.
— ער וועט קענען מיטפארן. — האט דזשייקי האלכ-

שפּאַסיק צוגעגעבן, — אָבער ניט שפּילן. ער וועט צוקוקן ווי מיר שפּילן.

סעמי האָט שטרענג באפוילן:

— בעני וועט שפּילן. ער וועט זיין אָף מיין זייט.

ביי בענין האָבן אַ גלאַנץ געטאָן די אויגן. ער האָט אַ קוק געטאָן אָף סעמי'ן. אין אַ מינוט איז אַלץ געווען פּאַרגעסן. זונטיק האָבן זיי זיך געטראָפּן לעבן אַריינגאַנג פון סאַבוויי. אַלע זיינען געווען אַנגעטאָן אין די שפּיל-קאַסטיומען. מיט גרויס געפּילדער האָבן זיי זיך אַ לאַז געטאָן אין די וואַגאַנען. זיי האָבן אַריינגעבראַכט פּאַרשייטקייט צווישן די אַלע פּאַסאַ-זישרן, וואָס זיינען געזעסן גלייכגילטיק-פּאַרטראַכט.

אין דער ניין-און-פּופּציקסטער גאַס זיינען זיי ארויס. בעני האָט געקוקט מיט באַוואַנדערונג אָף די הויכע מויערן. דאָ איז אַלץ געווען אַנדערש, ווי אין דאַנטאָן. די ריינקייט אין די גאַסן, די פּאַרבייגייער, די פּרישקייט פון די פענימער, אַלץ האָט זיך געוואַרפּן אין די אויגן.

דער פּאַרק איז געלעגן אין זיין גאַנצער זומערדיקער ראַכוועם. אין דער זייט, אָף אַ באַזונדערן וועג, האָבן אַרומ-גערימט די רייכע איינוואוינער פון דער פיפּטער עוועניו. די פּערד זיינען געלאָפּן גראַציעז, דעם קאַפּ אין דער הויך. די פּרויען, אין מענערישע רייט-קאַסטיומען, זיינען געזעסען וואויליונגעריש מיט שטאַלצן בליק אין די אויגן.

דער גרויסער שפּיל-פּלאַץ איז געווען פול מיט קינדער. זייערע קוילעס האָבן זיך צעטראָגן אין ווייטסטע ווינקלען פון פּאַרק. און פון דאָרטן זיינען צוריק געקומען עכאַס, ווי אַן

ענטפער פון אנדערע קינדער, וואָס שפּילן זיך ערגעצווואו
 באַהאַלטענערהייט און מ'קאָן זיי ניט זען. ס'האַט זיך געדאַכט,
 אז פון יעדן ווינקל, פון יעדן גרעזל, טריפט אַראָפּ אַן אומענד-
 לאַכע פּרייד. זי וואַקסט און פאַרמערט זיך. זי פאַרשפּרייט זיך
 איבער דער גאַנצער ווייטקייט פון פאַרק, וואָס גרינט אַזוי שוין
 צווישן הויכע הייזער און האָט זיך אוועקגעלייגט אינמיטן גאָס
 ווי אַ גרויס געלעכטער.

— אַ באָ! דאָס איז שוין איינמאַל אַ פעלד. דאַנטאַן איז
 ניטאָ אַזאַ.

— איר זעט? — האָט סעמי איבערגעריסן, — ווען איר
 וואַלט מיך שטענדיק פאַלגן, וואַלטן מיר אַלע זונטיק אהער
 געפאַרן. אַבער איר ווילט דאָך ניט. אַלע מאָל ווען איך זאָג
 אַיך, ווילט איר ניט. איר ווילט נאָר, אַפּן בריק. מיין טאַטע
 זאָגט, ווען ער וועט אַרבעטן דעם זומער, וועלן מיר פאַרן וויי-
 טער זיך אַרוויסקלייבן אפּמאָן. און איצמער מאַכט זיך גרייט!
 מ'האַט אַ נעם געטאַן דאָס געצייג אין האַנט אַריין. זיך
 איבערגעוואַרפן מיטן באָל, יעדער האָט באַקומען אַנגעוויזן
 זיין אַרט.

בוירני האָט דער ערשמער אַ וואַרף געטאַן דעם באָל. ער
 האָט זיך אַ טראָג געטאַן זייער הויך. באַגלייט פון ווילדע
 אויסגעשרייען, איז בוירני געלאָפּן מיט די לעצטע קויכעס.
 אַט, אַט און ער איז באַם ציל.

אין דער מינוט האָט בעני פאַרריסן די אויגן. אויף גיך
 האָט ער מיטן בליק אַפּגעמאַסטן די ווייטקייט פון פאַלן.
 פלינקט ווי אַ קאַץ, האָט ער געגעבן אַ שפּרונג אונטער.

א כאַפּ געטאָן דעם באַל און צוריק געשליידערט, נאָך איי-
דער בוירני האָט צייט געהאַט צוצולויפן צום אָרט.
איבערן גאַנצן פעלד האָבן זיך אַ טראַג געטאָן באַגייס-
טערטע אויסרופן:

— אַמאָ באַי, בעני! דושי ווים!

— לאַמיר אים געבן אַ משיר! אַלע איניינעם. נו,

אַלע מעם! אַלע מעם! מי טאכאס שישקי ד-בום בן, ראַ-
ראַ-ראַ-ראַ. בעני! בעני! בעני!

אין דער ערשמער רעגע האָט ער ניט פאַרשטאַנען וואָס
דאָ קומט פאַר. ערשמע ווען ער האָט דערהערט זיין נאַמען,
איז ער שטיין געבליבן ווי צוגעשמידט צום אָרט. ער האָט
ניט געוואוסט וואָס צו טאָן.

דריי מאַל האָט זיך דאָס איבערגעכאַזערט. אין דער
לעצטער סעקונדע איז ער אונטערגעשפרונגען, אַ כאַפּ גע-
טאָן דעם באַל און פונקט אין צייט, אים צוריקגעוואָרפן. דער
סאָף איז געווען: דריי צו איינס. געוואונען האָט סעמ'ס
גרופע. אַבער געוואוסט האָבן אַלע, ווען ניט בעני... ווער
ווייסט ווי אַזוי עס וואַלט זיך געווען אויסגעלאָזט. בוירני
האַט אַפילע הויך אָף קאַל אויסגערופן:

— מיר וואַלטן אייך געווען צעקלאַפט, אַזוי ווי דאָס

לעצטע מאַל. נאָר בעני האָט אייך געראַטעוועט. מיר האָבן
פראַקטיצירט צוויי וואַכן.

מ'האַט בענין אַ הויב געטאָן אין דער לופטן:

— בעני, דו ביסט אַל-רייט. אַן עמעסער בייז-באַל משעמ-

פּיאָן.

און בעשאַס אַלע אינגלאַך האָבן זיך געוואונדערט איי-
בער בענים גרויסן ניצאַכן, האָט ער באַ זיך געמראַכט :
— ס'איז מיין מאָזל. אויך דאָס האָט עס פאַר מאַר גע-
מאַן. היינט מוז איך עס צוריק באַקומען. היינט וועט זיך
סעס פון מיר נישט אויסדרייען. היינט וועט ער פאַרלאַנגען
זיינס. די הענט האָבן זיך געשמרעקט אַזוי ווי זיי וואַלטן
וועלן אויספרואַוון די אייגענע שטאַרקייט. ער האָט זיך
געלאָזט גיין.

אַבער סעמי האָט זיך אויסגעדרייט. בעני איז אים פאַר-
לאַפן דעם וועג. ער האָט זיך אַוועקגעשמעלט אַנטקעגן און
אים געקוקט גלייך אין די אויגן אַריין. און דער קוק איז
געוועזן שטאַרקער ווי יעדעס וואָרט. מיט אַ צימערדיקן
קאַל האָט ער גערעדט :

— סעמי, איך וויל... זאַלסט מיר אַפּגעבן מיין זאַך...
איך האָב דיר געגעבן צו האַלטן און דו גיסט נישט אַפּ... וויל
איך שוין נישט וואַרטן מער.

סעמי האָט זיך אַ וויילע פאַרלוירן :

— וואָס? זע נאָר, ער מיינט, אַז ער האָט היינט גוט
געשפּילט, איז ער שוין אַ....

ער האָט נישט פאַרענדיקט. בעני האָט אַ הויב געמאַן די
האַנט :

— איך וויל צוריק אַפּ מיין זאַך. דו הערסט? איך
וויל צוריק. גיב עס מיר אַפּ. אַז נישט... דו וועסט שוין
זען.

סעמי האָט געמאַכט אַ מראַט אַף צוריק :

— וואָס ווילסטו? כ'האַב ניט. כ'האַב פאַרלוירן.
 — ס'אָליגן! איך זאָג דיר, גיב אָפּ, אַז ניט...
 — וואָס וועסטו מיר טאָן, וועסט מיר שלאָגן?
 — יא!
 — העי, כעוורע! — האָט סעמי אַ רוף געטאָן, — בעני
 וויל זיך מיט מיר שלאָגן.
 — מ'איז צוגעלאָפן:
 — בעני, ווייז אים, ווער ס'איז שטאַרקער.
 — ווייז אים, אַז דו קאַנסט זיך שלאָגן אויך! בעני,
 לאַמיר זען ווער וועט בעסער געבן קלעפּ. אַנו, פאַנג אָן.
 — איך וועל זיין דער רעפערערי, — האָט ווינטעלאַ זיך
 אַריינגעמישט.
 ביי בענין האָבן געברענט די אויגן מיט צאַרן. איצט
 האָט ער געפילט אַ קויעך, וואָס קומט איבער שוואַכע אין
 געציילטע מינוטן פון זייער לעבן.
 — וואָס, דו ווילסט זיך טאַקע שלאָגן? — האָט סעמי
 פאַרכידושט איבערגעפרעגט.
 — אַז דו וועסט ניט אָפּגעבן, וועל איך זיך שלאָגן.
 ס'איז ניט געוועזן קיין אַנדער ברירע. סעמי האָט
 זיך פאַרמאַסטן מיט אַ קלאַפּ. בעני האָט אים פלינק אויס-
 געמיטן. אַלע מאַל, ווען יענער האָט אַראָפּגעלאָזט די האַנט,
 האָט זיך בעני אַ דריי געטאָן און די האַנט האָט געטראָפּן
 אין דער לידיגקייט. און בעשאַס סעמי האָט זיך קסיידער פאַר-
 מאַסטן מיטן קולאַק, האָט בעני פאַרמאַכט זיינע אויגן. ער
 האָט זיך דורכגעריסן. מיט ביידע הענט אַרומגענומען דעם

צוויי-מאַל גרעסערן סעמין, און מיטן גאַנצן קויעך זיך איינ-
געקלאַמערט אין אים, זיך איינגעביסן אין זיין לייב. און וואָס
שטאַרקער ער האָט זיך איינגעביסן מיט די ציין אין פלייש
פון זיין סוינע, אַלץ מער האָט ער געפילט ווי ס'שמילט זיך
אין אים אַ ברענענדיקער קאַס און ס'ווערט אים גרינגער.

מ'האַט זיי קוים פאַנאַנדערגרעיסן. בעני האָט געהאַט
אַ סימען אונטער די אויגן. אַבער סעמי האָט זיך געקאַר-
משעט אין דרייען. ער האָט אויסגעטאַן דאָס רעקל און געזען
אַ שורע ציין אַפן לייב. בעני איז געשטאַנען אין אַ זייט.
ער האָט אינגאַנצן געצימערט:

— איך האָב אים געגעבן צו באַהאַלטן עפעס. גייט ער
און נעמט עס צו. ער זאָגט אַ ליגן. ער האָט עס ניט פאַר-
לויבן. איך מוז צוריק באַקומען מיין זאַך. איך מוז.
ער האָט גערעדט אזוי אויפריכטיק אַז די אינגלאַך האָבן
פאַרשטאַנען ווער דאָ איז גערעכט.

סעמי האָט געשוויגן. ער האָט ניט געהאַט וואָס צו ענט-
פערן. ער איז געשטאַנען אַ פאַרשעמטער.
ס'איז געוואָרן נאַכט.

אַפן וועג אַהיים האָט זיך סעמי אונטערגערוקט צו בענין:
— איך וועל עס דיר אַפגעבן. מאַרגן אָף דער נאַכט.
בענין האָט שוין באַנג געטאַן אַפן גאַנצן געשלעג.
— דו האַסט מיר שוין צוגעזאָגט עמלאַכע מאַל. איך
האַב דיך אַרומגעזוכט און אַרומגעזוכט. דו ביסט ניט גע-
קומען... מיינסט, אַז איך האָב דיך געוואַלט... נאָר איך בין
געוואָרן אזוי בייז...

אַלץ איז געווען פאַרגעסן.

דעם אַנדערן טאָג איז ער געגאַנגען אין עלען-סטירט. ס'איז שוין געווען פינצטער. ער האָט דערזען שטיין מענטשן. איז ער צוגעגאַנגען און דערהערט צעשראַקענע, אָפּגעריסענע ווערטער. באלד איז אָנגעקומען אַן אַמבולאַנס-וואָגן. צוויי ווייס-געקליידטע זיינען אַרויסגעשפרונגען, עפעס אַ פּרעג גע-טאָן און זיינען באלד אַריין אין טונקלען קאַרידאָר.

ער איז נאָכגעגאַנגען. פון אויבן איז געקומען אַ קלאַנג-דיק קאַל. ער איז אַרויף אָפּן דריטן שטאַק. די טיר פון איין צימער איז געוועזן אָפּן. צעשראַקענע מענטשן זיינען אַריין און אַרויס. אונטערגעקרעכצט און אַנטשוויגן געוואָרן.

ער האָט זיך אויך דורכגעשטופּט. ער האָט דערזען. סעמי ליגט אָף אַ בעט און רייסט זיך אָף די גלייכע ווענט. אַ גרויסער ווייטיק הייבט אים פון אַרט. ער קאַן זיך ניט איינהאַלטן. ער וויינט און שרייט מיט באַנומענע קוילעס. די מאַמע שטייט אין אַ זייט, זי ברעכט די הענט. דער דאָקטער וניקלט דעם פּוס אין אַ ווייסן באַנדאַוש. דערנאָך נעמט מען אים אָף אַ טראַג-בעטל. די שטוב בלייבט ליידיק. דער געווייזן גייט נאָכן טראַג-בעטל. אונטן לייגט מען אים אַריין אין וואָגן. אַ קלונג. דער וואָגן טראַגט זיך אָפּ און ווערט פאַרשוואַנדן צווישן אַנדערע מאַשינען.

די מענשן צעגייען זיך. די מאַמע אָבער הערט ניט אויף צו קלאַנג:

— מיטן טראַק איבערגעפאַרן... וויי... וויי... און אַייגע-

נער טאַמע... וואָס פאַר אַ שטראַף.

די מענטשן שאַקלען צו מיט די קעפּ... אַזאָ שווערקייט
איז אין די רייד. קיינער וואָגט נישט צו זאָגן אַ וואָרט.
בעני גייט צוריק אַהיים. אין די אויערן קלינגען די לעצ-
טע וויי-געשרייען פֿון סעמין און רודערן אויף דאָס גאַנצע
געמיט.

די גאנצע מישפאכע

קאפיטל זיבן

בעני האָט געהאַט דריי פעטערס מיט פיר מומעס. דער פעטער דזשאו מיט דער מומע גאַסי, האָבן געוואוינט אין ברוקלין. דער פעטער מאָריס מיט דער מומע דאַרע, אין בראַנקס. די מומע פעני, אַן אַלמאַנע, האָט געוואוינט אין אַ קליין שמעטל, לעבן ניו יאָרק.

דער פעטער לואי האָט געוואוינט אין לאַנג-איילאַנד. ער האָט געהאַט אַ פרוי, האָט זי געהייסן דזשעני. זי איז גע- קומען פון אַ קליין שמעטל אין דער סאָט. זי האָט פיינט געהאַט ניו יאָרק, ווייל זי האָט ניט געקאַנט פאַרליידן דעם

גרויסן טומל אין די גאסן. האָט זי זיך איינגעשפּאַרט, זי וויל ניט וואוינען אין אַ גרויסער שטאָט.

האָט דער פעטער לואי איר צוליב געמאָן. ער האָט גע-
קויפט אַ דריי-שטאָקיג הויז אין לאַנג-איילאנד, מיט אַן אַרומ-
געצאמט גערמענדל, אין אַ שמילער, זייטיקער גאס. די פּאָ-
דערשטע פענצטער זיינען שמענדיק געווען פארהאַנגען אַף
אַ העלפט. דורך די הינטערשטע, האָט זיך געזען אַ ברייט,
שטיק פעלד. זומער האָט זיך פון דאָרט געטראָגן אַ פרישע
גרינקייט. אינמיטן פעלד איז געווען אַ הויכע בריק. איבער
דער בריק האָבן זיך קעסיידער געצויגן שווער-באלאָדענע
וואגאַנען מיט פּרוכט פון קאַליפּאָרניע, וואָס ניו יאָרק עסט
אויף יעדן טאָג פון אַ גאַנץ יאָר. אָבער דאָס אַליץ האָט ניט
געקאָנט אַפּשלאָגן די פרישקייט פון פעלד, וואָס האָט זיך
אַקשאַנעסדיק געריסן דורך די פענצטער אין די גראַמע, לופ-
טיקע צימערן.

היינט זיינען זיך אַלע אַהער צונויפגעקומען, ווייל מ'האָט
באַדאַרפט אַרומריידן אַ וויכטיקן איניען: וואָס טוט מען מיט
די אַלטע טאַמע-מאַמע אין אייראָפּע?

דער פעטער דזשאַן, מיטן קליינעם נעזל און די איינגע-
דאַרטע בעקלאַך איז געזעסן אין ווינקל פון דער פלושענער קאַ-
נאַפּע; דער קאַפּ איז געווען אַנגעשפּאַרט אַף איין האַנט
און די פאַרזשמורעטע אייגעלאַך האָבען געקוקט ווי דער
בלוילאַכער רויך פון זיין קאַראַנאַ-ציגער שלענגעלט זיך גראַד-
ליניק, אַרױפּצו אין דער הויך. דער גאַנצער שמועס איז
לאַכלוטן אים ניט אַנגעגאַנגען.

דער פעטער מאַרס האָט זיך אַרומגעדרייט מיט די הענט אין די קעשענעס, געגלעט דאָס שפיציג בערדל און גע-
 טראַכט: „עפּשער איז'ס טאַקע אַ פּלאַן?“ ער האָט נאָר
 ניט געקאָנט פאַרשטיין איין זאַך: ווי קאָנען עס די ווייבער,
 אין אַזאַ וויכטיקער מינוט, שטיין אין קיך? די בלויע אַדער-
 לאַך אַרום די שלייפּן האָבן ביי אים געציטערט פון אויפּרע-
 גונג.

פון קיך האָט זיך געהערט אַ זאַטער געלעכטער. די
 געשמאַקע מאַכאַלעס האָבן זיך געפרעגלט אין שמאַלץ און
 דער שאַרפּער רייעך האָט זיך פאַרשפּרייט איבער אַלע צי-
 מערן.

דער פעטער לואי האָט זיך געוויגט אין ווייכן שטול און
 ציילנדיק יעדעס וואָרט, האָט ער געגעבן צו פאַרשטיין:
 — מ'דאַרף זיי אַרויפּנעמען אַהער... דאָס איז קלאַר...
 איז די פּראַגע, באַ וועמען זאָלן זיי זיין? באַ מיר, ניט.
 איר ווייסט דאָך, מיין דזשעני וועט קיינמאַל ניט איינגיין דאָ-
 רויף. און ס'אַנדערע, זיי דאַרפן וואוינען דאַנטאַן... דער
 טאַטע וועט דאַרפן האָבן זיין שאַכעס, זיינע אידן. וועט
 ער דאָס אַלץ ניט האָבן, ניט באַ מיר און ניט באַ דיר,
 דזשאַן.

דער פעטער מאַרס האָט זיך אָפּגעשטעלט:
 — איך ווייס, איך ווייס, — האָט לואי ווייטער גערעדט.
 — באַ דיר אויך ניט. באַ קיינעם ניט פון אונז. איז מיין
 אייצע, אַז... אַז מיר אַלע זאָלן צאָלן וואַכן-געלט. לאַמיר
 זאָגן, יעדער צען דאָלער אַ וואָך. און וואוינען זאָלן זיי באַ

מעקסן, דאָנמאָן. ער וועט נעמען פינף צימערן, פאַר אים וועט עס זיכער זיין גוט.

דער פעטער דזשאָ, וואָס איז די גאַנצע צייט געזעסן גלייכגילטיק צום גאַנצן איניען, האָט זיך מיטאַמאַל אַ דריי געטאָן אָפּ דער אַנדערער זייט:

— דאָס איז אַ געדאַנק, לואי! ס'איז אַ פּלאַן. דו, מאַריס, — האָט ער יענעם אַ נעם געטאָן פאַרן האַנט, — גיב נאָר אַ טראַכט. באַ מעקסן וועלן זיי דאָך טאַקע האַבן אי שאַכעס, אי יאָנמעוו. פּונקט ווי באַ זיך אין דער היים. און דער שלימאַזעלניק מעקס וועט דאָך זיכער גאַרניט דער-לייגן דערצו. פאַרקערט, ס'וועט אים זיין גרינגער צו צאָלן דירע-געלט.

ער איז צוגעלאָפּן צו דער טיר און אַריינגעשריען:

— קומט אַריין, איר וועט עפעס הערן.

די פיר מומעס זיינען אַריינגעקומען. די פענימער פאַר-פּלאַמט. און ווען ניט זייערע נעמען וואָלט מען זייער שווער געקאָנט אונטערשיידן איינע פון דער אַנדערער. זיי האַבן זיך שווער באַוואויגן. אַ מינוט זיינען זיי שטייען געבליבן באַ דער טיר און זיך צוגעהערט וואָס דזשאָ דערציילט:

— דער פּלאַן איז אַזאַ: מיר אַלע וועלן צאָלן וואָכן-געלט. טאַטע-מאַמע וועלן זיין באַ מעקסן. פאַר די אַלמע לייט וועט עס זיין גאָר גוט, איר פאַרשטייט? צווישן אידן, אַזוי ווי זיי דאַרפן. און מעקס אַליין, וועט אויך זיין צו-פרידן. ווי מיינט איר?

ס'איז אַריין אין עס-צימער. דער טיש איז געווען גרייט.

זילבערנע גאָפּל און מעסער האָבן געגלאַנצט אָף אַ שנייד-
ווייסן טישטוך. אָף לאַנגע טעלער איז געווען גרינוואַרג.
פּריש-אויפגעשנימענע מאַמיימאַס, מיט גרינע פעפּערלאַך. די
מומעס האָבן געטראָגן געשמאַקע מאַכאַלים. דער רייעך פון
געבראַטנעם האָט זיך געפילט שטאַרקער ווי אַלץ.

ס'האַט אַ קלונג געטאַן. עס זיינען אַריינגעקומען בעני,
דער ערשטער, און נאָך אים דער מאַמע. אָף דער שוועל
האַט ער זיך פאַרטשעפעט אין דיוואַן און איז שיר ניט אומגע-
פאַלן. ער האָט זיך פאַרשעמט, איז שטיין געבליבן אַ סע-
קונדע און נישט געוואוסט וואָס צו זאָגן.

— העלאַ, מעקס! וואו איז ערגעץ דיינע? העלאַ
בעני! פאַר וואָס אזוי שפעט? מיר האָבן געוואַרט ביז
איצטער. זעצט זיך און כאַפט אַ ביס.

באַס טיש זיינען ביידע געזעסן ווי פּרעמדע. זיי האָבן
געהאַלטן דאָס זילבער-געצייג פאַרקערט. דאָס מעסער אין
דער לינקער האַנט און דעם גאָפּל אין דער רעכטער.

דער פּעטער לואי האָט ווידער אָנגעהויבן:

— מעקס, מיר האָבן דאָ גערעדט וועגן דעם בריוו, האַסט
אים געבראַכט?

מעקס האָט אַרויסגענומען אַ קליין קאַנווערטל, מיט
אַסאך מאַרקעס:

— נאַט, ליענט, — און ער האָט פאַרלייגט די הענט
אונטערן טיש.

לואי האָט דעם בריוו גענומען אין האַנט אַריין, ער האָט
באַטראַכט די קליינטשיקע אויסעלאַך, געשריבן מיטן אַלמן

פאָטערס האָנט. א שטילע נאַגעניש האָט אָף אים אַ בלאַז געמאַן פון די געדיכטע שורעס.

— מעקס, לייען דו, איך זע ניט אַזוי גוט.

בעני האָט באַטראַכט זיין פאָטער, ווי ער ווישט די אויגן-גלעזער, טוט אַ שטילן הוסט און נעמט לייענען: „מיינע מייערע קינדער. לעבן זאָלט איר אין גליקלאַכע יאָרן מיט אייערע גאַנצע מישפּאַכעס, אין אוישער און אין קאָוועד. ריישעס קומען מיר אייך מעלדן, אַז מיר זיינען האַשעס-איסבאַרייך געזונט; דאָסזעלבע פון אייך צו פאַרנעמען. אַבער צום געזונט דאַרף דאָך אַ מענש אויך האָבן פאַרנאָסע. און אַלט זיינען מיר; איך און די מאַמע זאָל לעבן. און איר זענט זיך אַלע צעפאַרן. האָבן מיר באַשלאָסן: שלעכט איז אונז דאָ. אייך האָבן מיר ניט. וואָס-זישע זאָלן מיר טאָן אַליין? איז גלייכער פאַרן צו אייך. אַוואַדע האָבן מיר געמיינט אַנדערש. נאָר ווער האָט זיך געקאַנט ריכטן, אַז ס'וועט קומען אַ מילכאַמע. מיר וועלן פאַרטריבן ווערן פון אונזער היים, בלייבן אָן אַ דאָך איבערן קאַפּ און אָף די עלטערע יאָרן, וועלן מיר זיך דאַרפן איינבעטן באַ יענעס. די אַרימקייט איז זייער גרויס. אַלצאיינס דאַרפט איר אונז שיקן אָף צום לעבן. איז גלייכער, מיר זאָלן זיין צוזאַמען, די גאַנצע מישפּאַכע, קיינאיינהאַרע, אונזער מישפּאַכע! און זאָל גאָט געבן, מיר זאָלן ווי אַם גיכסטן דערלעבן זיך זען מיט אייך. ווייל דאָ בלייבן קאָן מען ניט. ס'איז שוין גע-קומען אַזוי ווייט, אַז מיר האָבן ניט מיט וואָס איבערצוקו-מען דעם טאַג. און ביז מיר דערלעבן צו זען פון אייך די פאַר

דאלער, קריכן אונז פאשעט די אויגן ארויס. זייטזשע זיך מעראכעם, קינדערלאך טייערע, און נעמט אונז צו זיך."

ער האט געלייענט מיט א ציטערדיקער שטים. יעדעס ווארט איז געווען דורכגענומען מיט טרויער. די לינקע באק האט בא אים שמארק געצימערט. ער איז געווען בלאס און אפגעמוטשעט, ווי פון א שווערער קראנקהייט.

אלע האבן געשוויגן. קיינער האט ניט געוואגט ארויס-צורידן א ווארט. און בעשאס אלע זיינען אזוי געזעסן פאר-קלעמט, פון דעם וואס איז ארויסגעלייענט געווארן פון בריוו, האט בעני געזען ארויסשווימען יענע געשמאלט, וואס האט מיטן טאמענס מויל גערעדט די ווערטער. עס האט זיך אים געדאכט, אז ער זעט עמיצן שטיין, ערגעצוואו אין א וויימן ארט. און פון דארט שרייט יענער אריבער די ווערטער. זיי קומען אהער, זיי שמעלן זיך אויס אין א ריי. די גע-שמאלט קומט נעענטער. איצט שטייט זי לעבן אים, זי קוקט מיט גרויסע, טרויעריקע אויגן. זי שמרעקט אויס די האנט און בעט אן לאשען. דערנאך גייט זי ארויס אין דרויסן. זי ציט זיך אויס. אלע מאל לענגער, ווי א גרויסער, טונקלער שאטן ציט זי זיך, איבער גאסן און געסלאך. זי פילט אן יעדעס לידיקע ווינקל און דערציילט פון שווערע אומגליקן, וואס קומען פאר אף דער וועלט.

מיט איר שארפן כוש כאפט זי אויף די שמילסטע קרעכצן, וואס בלאנדזשן ארום אין דער ווייטער פרעמד. זי זאמעלט זיי צונויף. זי בינדט זיי אין קראנצן און טראגט זיי וואו-

היין מ'דארף. זי שפרייט זיי אויס אָף אַלץ וואָס קומט אַנט-
קעגן.

— נו, — האָט מאַרים פּלוצלונג איבערגעריסן, — גענוג
געלייענט. לואי האָט עפעס צו זאָגן.

דער פעטער לואי האָט פאַררויכערט אַ ציגאַר:

— וואָס איך האָב צו זאָגן, איז אַט וואָס: מיר, דאָס
הייסט איך, דזשאַו און מאַרים, וועלן צאָלן יעדער צו צען
דאָלער אַ וואָך. טאַטע-מאַמע זאָלן זיין ביי מעקסן. דיר,
מעקס, וועט זיין לייכטער צו צאָלן דירע-געלט; און פאַר די
אַלמע לייט, וועט אויך זיין בעסער. ערשטנס, וועלן זיי זיך
פילן באַ דיר בעסער. זיי דאַרפן אַ שול, היימישע אידן.
באַ אונז וועלן זיי דאָס ניט האָבן. דאַנטאַן איז פאַר זיי צו-
געפאַסט. וואָס זאָגסטו?

די גאַנצע צייט, וואָס דער פעטער לואי האָט אַזוי גער-
רעדט, איז בעניס פאַטער געזעסן ווי אַפּוועזענד. ער האָט
נישט באַנומען אַלץ וואָס מ'זאָגט דאָ. ער האָט נאָר גער-
וואוסט איין זאך: מ'וויל ניט טאַטע-מאַמע באַ זיך, וועלן
זיי מוזן זיין באַ אים.

די מומע גאַסי האָט אַ ברייטן שמייכל געטאָן:

— פאַרוואָס זאָל ער ניט וועלן, פאַרוואָס? ס'איז דאָך
טאַקע אַ גלייכע זאך. נישט, עפשער, מעקס?

מעקס האָט ניט געענטפערט. ער האָט נאָר דערפילט,
אז זיין גאַנצע, שווערע פיגור ווערט מיט אמאָל קלענער.

— דזשעני, — האָט איצמער דער פעטער לואי אַ רוף
געטאָן, — ברענג נאָר אַריין דעם היי-יאַריקן וויין. הערט

איר, — האָט ער זיך צו אַלע אַ ווענדט געמאָן, — האָב איך דאָס יאָר וויין! דאָס ערשמע מאָל, וואָס באַ מיר איז אזוי געראַטן. דריי פולע פעסלאַך. ס'וועט סטייען אָף אַ גאַנץ יאָר.

באלד זיינען אָפן מיט שוין געשטאַנען פיר, גרויסע פלע-
שער, רוימער וויין. דער פעטער לואי האָט אָנגעגאַסן די
גלעזער און ניט אויפגעהערט צו לויבן :

— פאַרזוכט נאָר, וויין! איר וועט באלד זען, וואָס
דאָס איז. נו, טרינקט. — און אַליין אויסטרינקענדיק עט-
לאַכע גלעזער איינס נאָכס אַנדערע, האָט ער זיך אַ וויילע
אַרומגעקוקט און ווייטער אָנגעהויבן ריידן :

— איך ווייס איין זאַך: ווער ס'ווייל אַרבעטן אין אַמע-
ריקע, דער קאָן מאַכן אַ לעבן. יעדער איינער קאָן זיך אין
אַמעריקע אַרויפאַרבעטן.

ער האָט זיך אויפגעשטעלט :

— אַט נעמט מיך לעמאַשל: געאַרבעט אזוי לאַנג ביי...
געקומען צו עפעס. אַט האָב איך לעצטע וואָך שוין געקויפט
דאָס צענטע הויז. עמעס, ס'איז ניט אזוי לייכט אויפצומאַ-
נען דירע-געלט, ביפראַט ווען מ'האַט נאָך צו טאָן מיט איי-
טאַליענער. אַט, אַ מייעס פאַלק, די „וואַפּס“.

ער האָט זיך אָפגעשטעלט אַ רעגע און זיך דערמאַנט :

— פאַר צוויי וואַכן, איז מיר אויסגעקומען אַרויסצו-
וואַרפן איינעם. האָבן זיי זיך פאַרזאַמעלט עפשער אַ צוואַנ-
ציק, און געקאַכט האָבן זיי זיך! אָף זייער שטייגער. ווע-
מענ-זשע אַרט עס, וואָס זיי קאָכן זיך? מיך ניט. דירע-

געלט מוז מען צאלן. ס'א געזען. דא איז ניט יוראפ. ס'איז אמעריקע.

— וואָס האָט ער זיך אזוי צעדארשענט, — איז די מומע גאָסי בייז געוואָרן. — אַט האָט דזשאָו באַוויזן אין איינע זעקס יאָר דאָס, וואָס אַנדערע האָבן ניט געקאָנט באַווייזן אין צען. פּונדעסטוועגן באַרימט ער זיך ניט. וועמען גייט עס דען אָן, אז ער וועט שוין האָבן אַ שאַפּ אין דער זעקס-און-דרייסיקסטער גאַס? האָסטו געזען אַכיסל, ווי ס'באַ-רימט זיך!

בעני איז איצט געזעסן אין אַ זייט. ער האָט געזען ווי דער טאַטע גיסט אַלע מאַל אָן אַ גלאַז וויין, אין איין מינוט מרינקט ער אויס און גיסט ווידער אָן.

ער האָט ניט גערעדט, דער טאַטע זיינער. ער איז נאָר געזעסן אָפּ אַן אַרט, קעסיידער געקוקט אָפּ די פּלעשער מיט וויין און געשוויגן. די אַלע רייד האָבן זיך אָנגעשלאָגן אין זיינע אויערן און דערציילט האָבן זיי פון אַשירעס און וואויל-טאָג. דאָס געמיט זיינס איז געווען שווער. ער האָט גע-מראַכט וועגן אייגענעם מאַזל, וואָס האָט זיך פון אים אָפּ-געטאָן. וועגן דעם וואָס ער זיצט באַ אייגענע ברידער און זיי ריידן אַזעלכע רייד, וואָס טוען אים שמאַרק וויי. און זיי טוען דאָס טאַקע נאָר צוליב דעם, עס זאָל אים וויי טאָן. די גאַנצע שאַפּלדיקייט, וואָס אַרימע לייט דערפילן באַם אַנבליק פון אַשירעס, האָט איצט אָפּ אים אַ שלאַג געטאָן. ער האָט געשוויגן, האַרט און שטום.

די טיר האָט זיך פּלוצלונג אָן עפּן געטאָן. ס'זיינען אַרייני-

געקומען פיליפ מיט עלסין. ביידע האָבן געהאַלטן „טעניס-
רעקעטס“ אין די הענט. די פענימער זייערע זיינען געווען
צעהיצט. דערזעענדיק אַן אומבאַקאַנטן מענשן, זיינען זיי
שטיין געבליבן פון דערווייטנס.

— פיל, — האָט זיך אָפּגערופן די מומע דאָרע, —
גיי צו. דאָס איז בעני. ער איז דיין געשוועסטער-קינד,
דעם פעטער מעקס אַ אינגל.

— און דו, עלסי, וואָס שמייסטו, דערקענסט נישט בעני?
ער איז דאָך געווען כאַ אונז, ביי הערים פּאַדי, — האָט איר
פאַטער אַ זאָג געמאַן.

— אַ, יעס. העלאַ! איך געדענק טאַקע.
בעני האָט אָף איר אַ קוק געמאַן. ס'איז אים געוואָרן
ליכטיק אין די אויגן.

זי איז געגאַנגען אָנגעמאַן אַ לייכט, ווייס קליידל, ווייסע
לייווענטענע שיך. אינגאַנצן ווייס. אין די האַר האָט זי געהאַט
פאַרפלאַכטן אַ בלויע באַנד. פונקט אַזאַ באַנד ווי דעמאַלט,
ווען ער האָט זי געזען דאָס ערשמע מאַל. ער האָט זיך אויפ-
געהויבן פון אַרט, איז צו איר צוגעגאַנגען און אויסגעשמרעקט
די האַנט. זי האָט אים דערלאָנגט איר ווייס, קליין הענטל,
מיט די לאַנגע פינגער. ער האָט געוואָלט עפעס זאָגן, אָבער
זי איז באלד אַוועק צום טיש און זיך אַוועקגעזעצט כאַס אַנ-
דערן עק.

זי האָט זיך שטאַרק געפּרייט:
— היינט האָב איך געוואונען. פיל האָט אַזוי שלעכט
געוואָרפן. ער האָט אינגאַנצן פאַרגעסן טעניס-שפּילן. כ'דענק,

אז דאָס קומענדיקע מאָל וועט ער שוין גאָר ניט קענען. אז אלע מאָל גייט עס באַ אים ערגער און ערגער.

די ראַדיאָ האָט אַ גריליץ געמאַן. אַ גראַבע שמים האָט אָנגעזאָגט: „אין אַ מינוט אַרום וועט יאָסעלע ראָזענבלאַט זינגען איילי, איילי. אויפפאַסן!“

און באַלד מאַקע האָט זיך דערהערט זיין קאָל. קלאַר און דייטלאַך האָט ער געזונגען: „איילי, איילי, לאַמאַ אַזאָוטאַנאָ... לאַמאַ מאָ?“

די מומעס האָבן פאַרוואַרפן די קעפּ און אונטערגעזיפצט. דער פעטער מאַרים האָט געהאַלפן זינגען. ער האָט פאַר-מאַכט די אויגן און האָט זיך צעלאָזט נאָך העכער: „איילי, איילי, לאַמאַ אַזאָוטאַנאָ...“

עס איז שוין געווען גוט פינצטער, ווען בעני מימן טאַטן זיינען אַרויס פון הויז. און פאַרנדיק אין דער אונטער-ערדי-שער באַן, האָט ער נאָר געמראַכט פון יענער געשמאַלט, וואָס האָט געשריבן יענעס טרויעריקן בריוו. ער האָט פאַרמאַכט די אויגן און געזען האָט ער אַן אַלטן, גרייזרויען מאַן. אַף שטילע טריט גייט ער. קוים וואָס מ'קאָן הערן. און ליכ-טיקע אויגן האָט ער. ער קומט נעענטער. ער זאָגט אַרויס אַ וואַרט, און אַלץ ווערט אַנדערש. עס ענדערט זיך דער גאַנצער סיידער. ער דערלאַנגט אים די האַנט און מוט אים אַ גלעט איבער דער רעכטער באַק, און גייט אַוועק. נאָך איין מינוט, און ער איז שוין נישט.

אין דער היים האָט זיך געמאַן כוישעך. די מאַמע האָט געשריען און געוויינט:

— איך וויל ניט... כ'האַב ניט קיין קויפּאך. זאָלן די געווירעס זיי נעמען צו זיך. איך וויל ניט... און וועל ניט... די קליינע סילוויע האָט געקוקט צעשראָקן. כאַב האָט זיך געריבן די אייגעלאַך און זיך געגרייט צו וויינען. דער פּאַטער איז געזעסן, געהאַלטן אַ גלעזל טיי אַרומגענומען מיט ביידע הענט. ער האָט ניט געענטפּערט.

בעני האָט זיך צוגעהערט צו די געשרייען. ער האָט ראַכמאַנעס געהאַט אַפּן מאַטן. אַ מידער איז ער אַוועקגע-פּאַלן אַפּן בעט. דורך די האַלב-אַפּענע אויגן, האָט ער געזען, ווי דער מאַמע זיצט. ער קוקט אָפּ איין אַרט נאָר און שווייגט. די מאַמע זיצט אין אַ ווינקל און וויינט. כאַב ליגט כאַ אים צופּוסענס. די קליינע סילוויע, כאַ דער מאַמען אַפּן שוים. עס איז שטיל אין צימער.

ער פאַרמאַכט די אויגן. דער שיין פּון איינציקן לעמפל ווערט שמעלער און שמעלער. ער הערט טיפע זיפּצן. זיי פּאַלן ווי שווערע שטיקער וואָג. און ער ווערט אַנטשלאָפּן.

דערווארטונג

קאפיטל אַכט

אין שול האָט מען שוין געלערנט נאָר האַלבע מעג. אָף דער שוועל פון ברייטן טויער, איז איצט געשמאַנען מיט בראָזן. איר שמיכל איז געווען ברייט און מילד. גערעדט האָט זי שטיל, מיט אַ זינגענדיקן קאַל, אַזוי ווי זי וואָלט מוירע געהאַט צו דערוועקן די דערינערונג פון מיט סמיט, וואָס איז שטענדיק דאָ געשמאַנען מיט קאַלמער שמרענג-קייט.

בענים רעפּאָרט-קאַרטל איז שוין געווען פאַרטיק. ער האָט געוואוסט, אַז פון אַנהויב ביז אַראָפּ האָט ער לויטער ב'ס. האָט ער די היים-אַרבעטן שוין ניט געמאַכט. ער האָט זיך

געגרייט צום גרויסן, יערלאכן קאנטעסט פון מארב-ל-שפיל.
 יעדן טאג האָט ער פראַקטיצירט מיט אַנגעשטרענגטקייט.
 עס איז געווען אַ זייגער פינף נאַכמיטיק, ווען ער איז צו-
 געקומען צום בריק. עס האָבן געוואַרט ווינטעלאַ, דזשייקי,
 בוירני און אַנדערע. דזשענעט איז אויך געווען. פאַר דער
 צייט, וואָס בעני האָט זי ניט געזען, איז זי שטאַרק אויסגע-
 וואַקסן. זי האָט געהאַט קורץ-געשוירענע האַר, פאַרלינגט
 הינטער די אויערן. די ליפן זיינען געווען אַביסל רויט גע-
 פאַרבט. זי האָט געהאַלטן אַ קאַרטל אין האַנט און געוויזן:
 — סעס האָט עס מיר געשיקט פון שפיטאַל. ער שרייבט,
 אז ער וועט שוין כאַלד זיין געזונט. אין צוויי וואָכן אַרום,
 וועט ער זיין צוריק אין דער היים.

בוירני האָט זיך צעלאַכט אָף אַ קאַל:

— וואָס? ער איז דיין „פעלאַ“? — און צו די איב-
 ריקע האָט ער אַ זאָג געמאַן:

— הערט נאָר, כעוורע! דזשענעט האָט שוין אַ „פעלאַ“.
 און טרעפט, ווער דאָס איז?

דזשייקי האָט געפרוואוּט טרעפן:

— דאָס איז . . . היימי?

— ניין.

— שאַ, וואַרט נאָר, סעס...

— געטראַפן. מאַקע סעס. זיי וועלן כאַסענע האַבן...

דזשענעט האָט זיך שטאַרק פאַרשעמט:

— ביסט אַ ליגנער! איך האָב אים געשריבן אַ בריוו

אין שפיטאַל אַריין, האָט ער מיר געענטפערט. ער איז געווען

זייער קראנק. מ'האט געמיינט ער וועט שוין בלייבן נאָר מיט איין פוס. האט ער מיר געענטפערט אַ קארטל... דאָס אַליץ.

אַלע האָבן עס באַטראַכט. ווינמעלאַ האַט געגעבן צו פאַרשטיין :

— איר זעט, דאָס מיידל וואָס שטייט באַס פענצמער? דאָס איז דזשענעט. זי קוקט אַראָפּ צו סעמין. איר זעט, צי ניט? און אַט פּרעגט זי: „האַסט מיך טאַקע אַפּ אָן עמעס ליב?“ און ער ענטפערט: „איך האָב דיך ליב. זייער שטאַרק ליב.“ ווי גייט דאָרט דאָס לידל:

דו ביסט דער צוקער פון מיין קאווע,

דו נאָר, דו אַליין.

דו ביסט דאָס זאַלץ פון מיין עסן,

דו נאָר, דו אַליין?

אַלע האָבן מיטגעזונגען. דזשענעט איז געוואָרן רויט. זי האַט זיך אויסגעדרייט אין אַ זייט.

בעני איז צו איר צוגעגאַנגען:

— דזשענעט, הער ניט וואָס זיי זאָגן. זיי זיינען שלעכט-מע. סעמי וועט אַהיים קומען וועסטו אים דערציילן, און ער וועט זיי שוין ווייזן. ער...

— העי, בעני, דו האַסט שוין אויך אַ „סוויטהאַרט“?

ער האַט אַפּ זיי אַ קוק געטאַן:

— יא, איז וואָס? געפעלט אייך ניט?

— עס געפעלט אונז שוין גאָר, — האַט בורני זיך צו-גערוקט געענטמער. — נאָר איין זאַך ווילן מיר וויסן. ווי אזוי

קענסטו האָבן אַ „סוויטהאַרט“, אַז דיינע אויגן קוקן ביידע צו דער נאַז? דו קאַנסט זי דאָך קיינמאַל ניט זען.

— וואָס ווייסטו ניט? זיי היטן אָפּ די נאַז, אַז קיינער זאַל זי באַ אים ניט צוגאַנווענען.

— ווי אַזוי הייסט דיין „סוויטהאַרט“?

— ווי אַזוי זעט זי אויס?

— איז זי אַ בלאַנדע?

— אַ ברונעטע?

— עפשער גאַר אַ רויטע, אַזוי ווי דזשענעט?

אַלע זיינען געשטאַנען אַרום אים און געוואַרט אָפּ אַן ענטפער.

פּלוצלונג האָט זיך בעני דערמאַנט אין עלסין. ווי פון אַ באַהעלטעניש איז זי אַרויסגעקומען. אומפאַרהאַפּט. מיטן בלויען באַנד אין די האַר פאַרפּלאַכטן, איז זי געשטאַנען היינטער זיינע פלייצעס און האָט אים איינגערוימט אַ סאַד. ער האָט געהערט ווי זי רעדט:

— דערצייל זיי! האָב ניט קיין מוירע. דערצייל, אַז

איך קאָן שפּילן אָפּ דער פּיאַנאַ... אַז איך קאָן גוט שפּילן מענים... שעם זיך ניט... וואָס שטייסטו?

אַבער ער איז געשטאַנען אָפּ אַן אַרט און זיך ניט גע-קאַנט רירן. ווי פון שלאָפּ באַפּאַלן איז ער געשטאַנען אין גרויסער פאַרגאַפונג. און מיטאַמאַל האָט ער אַנגעהויבן רייך! ...

— איך האָב אַ געשוועסטער-קינד, הייסט זי עלסי. איז

זי... זי האָט ווייסע פינגער... ווען זי לייגט זיי צו צו דער

פיאנאָ... איר האָט זי נאָך קיינמאל ניט געזען. און איר וועט זי טאָקע קיינמאל ניט זען. זי וואוינט אין ברוקלין. איר טאָטע איז מיין פעטער. ער איז רייך. און, איז ער רייך...

די אינגלאַך האָבן זיך איבערגעקוקט. ווינטעלאַ איז צו-געגאנגען נעענטער. ער האָט אים אַריינגעקוקט גלייך אין די אויגן און אַ זאָג געטאָן:

— הי איז קו-קו.

בעני האָט פאַרשטאַנען אַז מ'לאַכט פון אים. האָט ער זיך אָף גיך אויסגעדרייט און זיך געלאָזט לויפן.

אָף די טרעפּ פון ברוק האָט אים דזשענעט אַנגעיאָגט. זי האָט אים אַנגענומען פאַר דער האַנט:

— בעני, — האָט זי ווייך אַרויסגערעדט, — פאַרוואָס וויינסטו? האָסט דאָך אַליין געזאָגט, אַז זיי זיינען שלעכטע. איצטער וויינסטו גאָר?

ס'איז אים אַנגעקומען שווער צו עפענען דאָס מויל. דזשענעט האָט ווידער אַנגעפאַנגען:

— ס'איז טאָקע עמעס, אַז דו האָסט אַ געשוועסטער-קינד, צי דו האָסט זיי נאָר אַפגענאַרט?

— ניין, — האָט ער זיך אַ כאַפּ געטאָן, איך נאָר ניט אָפּ. עלסי הייסט זי. און זי קען טאָקע שיין שפּילן. זי איז ניט אַזוי הויך ווי דו, און איינמאל האָט זי זיך מיר געכאַלעמט. אלע מאל זע איך איר פאַנים. ווען איך וויל, קאָן איך זי זען.

— ווי אַזוי?

— אז איך פארמאך די אויגן. אט אזוי, זע איך זי אינג-
גאנצן.

— גיי, דו נארסט מיך אפ.

— ניין, דזשענעט, איך נאר דיך ניט אפ. איך קען זען
אסאך זאכן, ווען איך פארמאך די אויגן.
א וויילע האבן ביידע געשוויגן. דזשענעט האט אראפ-
געלאזט דעם קאפ.

כא דער טיר פון הויז האט זי זיך אפגעשמעלט, א קוק
געטאן אף בענין און געפרעגט:

— איז זי טאקע דיין „סוויטהארט“ אף אן עמעס?

ער האט זיך פארטראכט. דערנאך האט ער צוגעגעבן:

— איך ווייס ניט. אבער שטענדיק וויל איך זי זען...
זי... זי...

ער האט ניט געקענט פארענדיקן דאס ווארט. דזשענעט
האט אף אים א קוק געטאן און געזאגט:

— איך האב פיינט דיין עלסין. מיין טאמע איז רייכער
פון אירן. און איך האב שענערע זאכן פון איר.

זי איז שנעל ארויפגעלאפן אין הויז.

בעני איז שמיין געבליבן. ער האט ניט געקאנט פאר-
שמיין, פארוואס איז דזשענעט אזוי בייז.

א גאנצן אין-דער-פרי האט געקלונגען דער מעלעפאן.
ווי א נישט-גומט וואלט קעסיידער ארויסגעשריען פון דעם
שווארצן קעסטעלע אף דער וואנט:

— העלאָ! מעקס? מ'דאַרף אַרײַנגיין אין האַיאַם זען, אַז אַליץ זאָל זיין אין אָרדנונג.
 — העלאָ! די שיף קומט אַרײַן, זעקס אַ זײַגער פאַר-
 נאַכט. אין דער פּערצענטער גאַס.
 — העלאָ! מעקס, דאַרפסט שוין נײַט גיין אין האַיאַם.
 איך האָב אַ בריוול פון סענאַטאָר קוירק.
 די אַלע העלאַם האָבן דעם פאַטער אַזוי צערודערט, אַז
 ער האָט נײַט געוואוסט וואָס פּריער צו מאַן.
 די מומער איז געשטאַנען אין אַ זײַט. אַלע מאַל, ווען
 דער טעלעפאָן האָט אַ קלונג געטאָן האָט זי געווארפן
 אַ בײַזן בליק:

— אַנגעזעצט זיך אָף מיר, די נעגידים דײַנע.
 און צו די ווייבער וואָס זײַנען געשטאַנען אַרום האָט
 זי צוגעגעבן:

— האָט איר געהערט אַזױנס? אײַנס ווי דאָס אַנ-
 דערע אַנגעשטאַפּט. קומט אַ טאַמע פון יוראַפּ, וויל מען
 אים נײַט האָבן בײַ זיך. יענע שנורן האָבן דאָך אײַדעלע
 הענטעלאַך. איך מעג אױסגעריסן ווערן, וואָס אַרט עס
 זײַ?

בעני איז די גאַנצע צײַט געשטאַנען אין דער זײַט. ער
 האָט געוואַרט. אַלע זײַנע כאַוויירים האָבן שוין געוואוסט:
 עס קומען צו אים געסט. אַ זײַדע מיט אַ באַכן. בעני
 האָט געוואוסט, אַז זײַ קומען נאָר צו אים. און, ווען זײַ וועלן
 קומען, וועט זײַן גוט. אַליץ וועט ווערן אַנדערש. די מאַמע
 וועט רײַדן שטילער. דער טאַמע וועט נײַט שווייגן. גאַנ-

צענע טעג איז ער אַרומגעגאַנגען ווי אין אַ כּאַלעם. אין שול איז ער געזעסן און ניט געהערט קיין איין איינציק וואָרט, וואָס מים בראָון זאָגט. האָט זי אים טאַקע געפרעגט:

— בעני, ווידער עפעס ניים?

טייערע, גוטע מים בראָון! ווי זי דערקענט עס אזוי גיך! פון איר קאַן מען טאַקע גאַרניט באַהאַלטן. זי קען אַריינקוקן אין האַרצן. זי רעדט אַרום אַ וואָרט, מוז מען אַלץ אויסדערציילן. האָט ער דערציילט:

— יא, מים בראָון. מיין זיידע מיט דער באַבן קומען.

פון אייראָפּע קומען זיי.

מים בראָון האָט געפרעגט:

— פון וואָנען קומען זיי? פון פּוילן?

— ניין, פון רוסלאַנד.

— א, — האָט זי אַ זאָג געטאָן, — פון רוסלאַנד?

און באַלד טאַקע צוגעגעבן: — גוט וואָס זיי זיינען אַוועק פון דאָרטן. דאָרט איז זייער שלעכט. מ'האַרגעט דאָרטן מענטשן אינמיטן גאַס. מ'נעמט פון זיי אַראָפּ די קליידער. מ'איז ניט זיכער מיט'ן לעבן דאָרט.

בעני האָט ניט פאַרשמאַנען פאַרוואָס מים בראָון איז אזוי אויפגעבראַכט. זי האָט אים דערלויבט צו בלייבן אין דער היים.

און ער האָט זיך דערוואָרט. די שטוב איז געוועזן צוגע-גרייט. טיש און שטולן אָפּ אַן אַרט. דער מאַמע איז געוועזן אַנגעטאָן אין אַ נייעם אַנצוג, אַרומגעוואָשן פון די פעדערן און פון שלעכטן רייעך. די מאַמע איז געשמאַנען ביים גאַז-

איינוועלע און געשווינגן. כאָב און סילוויע האָבן אויך פאַר-
שטאַנען, אַז היינט איז עפעס אַנדערש ווי טאַמעד.

בעני האָט ניט געקאַנט עסן די הייסע זופּ. אַלע מאָל
איז ער צוגעלאָפּן צום שפיגל, פאַרשאַרט די האַר, זיי זאָלן
ניט זיין אַזוי צעשוּיבערט און געוואַרט דער טאַמע זאָל זיך
שוין אויפהייבן פון אַרט.

ביים גרויסן „פיר“ פון דער קונאַרד ליין האָט זיך געטומעלט.
מאַשינען און מענטשן האָבן זיך אויסגעמישט אין אַ גרויסן
ווירואַר. ווען בעני מיטן טאַטן זיינען צוגעפאַרן האָבן זיי
שוין געטראָפּן די פעטערס, מיט זייערע ווייבער און קינדער.
דער פעטער לואי איז געווען זייער אויפגעלייגט. ער האָט
געטיילט ציגאַרן און קענדי:

— ס'וועט זיין אַל-רייט. כ'האַב אַנגעקלאַפט אין די ריכ-
טיקע טירן. סענאַטאָר קוירקס אַ בריוו מיינט עפעס. און
אַז מ'וועט דאַרפן, קען איך אַ רוף טאָן דעם הויפט פון מיינ
דיסטריקט, וועט ער שוין אַלץ אַראַנזשירן; ער איז אויך ניט
אַבי-ווער.

מ'איז אַרויף אין גרויסן וואַרט-זאַל. דורך דער גלעזער-
נער וואַנט האָט מען געזען, ווי דאָס וואַסער שפיגלט זיך אַנט-
קעגן דער זון. עס לויכט און שימערירט פאַרשידן-פאַרביק.
דער הייסער טאַג האָט זיך שוין ביסלאַכווייז גענומען אַפּ-
קילן. לייכטע ווינטלאַך האָבן זיך אַנגעטראָגן פון נאַענטן וואַ-
סער. די קילקייט האָט אַפּגעפּרישט און פאַרטריבן די מיד-
קייט פון די אַייווערים.

און אַט! פון ווייטן זעט זיך אַ רויך. ווי אַ זייל שטייגט

ער ארויף אין דער הויך. ער ברעכט זיך איבער און שלעפט זיך נאך. און אָט זעט מען שוין אַ ריזיק-גרויסן קאָסמן, וואָס באַוועגט זיך פאַרויס. ער קומט נעענטער און נעענטער. מען שמעלט זיך אָף די שפיץ-פינגער. מ'שמרעקט אויס די העלזער. מ'לאָזט ניט אַרויס פון אויג די שוואַרץ-געדיכטע פאַסן רויך. עס דאַכט זיך, אַז פון אַ טיפעניש קומען זיי אַרויף און ווערן מיטאַמאַל צעשוואַמען אין דער לופט.

בעני וויל אויך זען. בעט ער זיך:

— פאַ, לאָז מיך אויך קוקן.

הייבט אים דער פאַטער אויף אין דער הויך. ער זעצט אים אַרויף צו זיך אַפן אַקסל און ווייזט אים אָן:

— זעסט דאַרמין דעם רויך? דאַס איז די שיף.

די אומרויאיקע אויגן שמרענגען זיך אָן. זיי זוכן און קענען ניט זען וואָס זיי ווילן.

און אָט זעט מען שוין באַלד די שיף. שמאַלץ און זיכער שווימט דער ליוויאַסן פון די יאַמים. ער שניידט אַריין אין די כוואַליעס און זיי צעלויפן זיך מיט אַ ווייסער שוים. זיי מאַכן פאַר אים אַ וואַרע. אַ ווייסער וועג איז גרייט. מ'זעט שוין מענטשן שטיין, ווי קליינטשינקע פינטעלאך זעען זיי אויס פון דער ווייטן. זיי באַוועגן זיך ניט. נעענטער און נעענטער. מער. מ'זעט ווי עס פלאַטערן ווייסע טיכלאַך. פון דאַנען ענטפערט מען אָפּ. מ'רופט אויס אַ נאַמען. מ'ציטערט פון אויפּרעגונג. נאָך אַ וויילע און מ'וועט זיין מיט נאַענטע און אייגענע, פון וועלכע מ'איז געווען אַפגעשיידט יאָרן גאַנצע.

מ'גריסט זיך פון ווייטן. קיין אונטערשיד ניט ווער, וועמען.
אלע זיינען פריינט.

דאָס ערשטע מאל, אז בעני זעט אזא גרויסע שיף. מ'איז
אזא וואונדער וואָס ער קאָן ניט באַנעמען. ווי אַ מייסעלע
איז עס אַרויסגעשוואַמען פון ערגעצוואו. און דאָס מייסעלע
זעט ער מיט די אייגענע אויגן. עס איז דאָך טאַקע אַן
עמעסע, אַ וואַרהאַפטיקע זאַך. עס דערנענטערט זיך לאַנג-
זאַם. נאָך אַ וויילע, נאָך אַ וויילע.

אַ ברומען. אַן אַנזאָג: מאַכט מיר פּלאַץ. איך קום.
און פון אלע זייטן ענטפערט מען אַפּ מיט אַ פייפּעריי: זיי
געגריסט, אונזער גרויסער גאַסט אין היימישן האַפּן. זיי גע-
גריסט.

מ'לויפן צו צוויי, קליינע שיפּלאַך. זיי דרייען זיך פון
אלע זייטן, ביז זיי קומען צו צו אים. זיי זעען אויס ווי קליינע
מוראַשקעס אַרום אַ גרויסן ריז. זיי האָבן מוירע פאַר אים.
ער קאָן זיי נאָך דערלאַנגען אַ זעץ אין זייט. דרייען זיי זיך
זייער פאַרזיכטיק.

אַבער זיי קומען צו. זיי שפּאַנען איין דעם ריז אין
גראַבע שטריק און שלעפּן אים ווי אַ געפּאַנגענעם.

— זעט, טוט דער פעטער דזשאַו אַ געשריי, דאַכט זיך,
אַז דאַרמן. אַט, שטייען זיי.

— וואו, יענער דאַרמן?

— איר זעט ניט יענעם אַלטימשיקן? אַט איז ער דאָך.

איך דערקען אים. יעס סער, דעמס היס!

מ'האַט טאַקע שוין געקאַנט דייטלאַך זען, אַן אַלטימשיקן

ווי ער שטייט מיט א טיכל אין האנט, און ער באוועגט עס זייער לאנגזאם.

ארום און ארום אויסגעשרייען. גרויסע פרייד. טרערן. ס'דאכט זיך, אז אלע מענשן פון דער טריקעניש ווילן אויס-שרייען א לויב און א דאנק צום ליכטיקן מאזל, וואס האט זיי נאך יארן ווארטעניש, ווידער צונויפגעפירט מיט אייגן בלוט-און-פלייש. קוילעס מיטן זיך צוזאמען. מ'ווייסט ניט ווער, וועמען רופט. ווער צו וועמען, עס מאכט מיט די הענט.

די שיף האט ארויסגעלאזט איר לעצטן קרעכץ. אפגע-כאפט דעם אטעם און זיך אפגעשמעלט.

איבערן שמאלן בריקל קומען אראפ די ערשטע פאסא-זשירן און צווישן זיי באווייזט זיך איינער א ליכטיקער, מיט א ווייסער בארד. דער גאנצער קאפ איז ארומגענומען פון א לויטערער ווייסקייט. ער גייט מיט פאמעלאכע טריט. אלע קוקן אף אים. ווייל ער, דער איינציקער, פארבלענדט אלץ וואס ארום. מ'קוקט אף אים, ניט ווי אף א מענטשן; נאר ווי אף א הייליקן וואס איז געקומען אהער צוזאמען מיט אלע אנדערע, נאר ער אליין איז אנדערש. ער איז צוגע-שוואומען צום ברעג מיט א וויכטיקן שליכעס. און עס דאכט זיך, אז א דאנק טאקע אט דער וואונדערלאכער געשמאלט, איז די שיף בעשאַלעס אריבערגעשוואומען דעם ברייטן יאם. ווען ניט ער, ווער ווייסט וואס עס וואלט געקאנט פאסירן אונטערוועגס. ער איז געווען דער באשירמער און באשי-צער.

בעני האָט ניט געקאָנט איינשטיין אָף אַן אַרמ. ער האָט געזען ווי מ'רינגלט אַרום זיין זיידן. ער וויל צוגיין, קאָן ער ניט. ער זעט נאָר ווי אַלע ריידן גיך, היים. דער זיידע זיינער שטייט אינמיטן אומבאַהאַלפן, רעדט עפעס און וויינט. אַלע שווייגן. אַלץ איז איבערגעריסן. דער פעטער טוט זיך אַ לאַז צו אַ טיר און קומט באַלד צוריק. ער איז צעשראַקן. באַ אַלעמען זיינען פינצטערע פענימער. דער פעטער מאַרים קאָן ניט ריידן. און דער זיידע וויינט, ווי אַ קליין קינד:

— אין וואַסער האָבן זיי זי אַריינגעוואָרפן. אין יאָם אַריין.

נישטאָ קיין לאַשן. נאָר איינער, אַ פרעמדער, קומט צו מיט אַ פאַפיר אין האַנט און פרעגט:

— ווער איז דאָ מיסטער לואי געפנער? אַט איז אַ רעפּאָרט פון קאַפיטאַן. זי איז געשטאַרבן פון האַרץ-שלאַג. ווייזט אויס דאָס פאַרן איז פאַר איר געווען צו-שווער. מ'האַט געטאָן אַלץ וואָס מעגלאַך... אָבער... איר ווייסט דאָך... אַלט... — און ער איז אַוועק.

די קינדער זיינען געשטאַנען אַרום און ניט פאַרשטאַנען וואָס דאָ קומט פאַר.

— טאַטע, — האָט בענים פאַטער אויסגערופן, — אַט זיינען דאָך דייע אַייניקלאַך.

דער אַלטימטשקער האָט אויפגעהויבן זיינע רויט-פאַר-וויינטע אויגן. מיט אַ גערירטן בליק האָט ער באַטראַכט די געזונטע, אַמעריקאַנער קינדער. ער איז צוגעגאַנגען נעענטער.

מיט שמילן פאכעד האָבן זיי זיך געלאָזט אַרומנעמען. זיי האָבן ניט פאַרשטאַנען, וואָס ער רעדט צו זיי. בעני האָט ניט געוואַרט. ער איז צוגענאַנגען, אַרומגעכאַפט דעם זיידן מיט ביידע הענט און האָט אים היים געקושט. אַ וויילע האָט ער באַטראַכט דאָס ווייסע, ווייכע פאַנים. און ווידער האָט ער זיך אינגאַנצן פאַרגעסן. ער האָט פאַרמאַכט די אויגן. פון דעם פרעמדנס פאַנים האָט אַראַפּגעווייט אַ וואַרימער אַטעם. האָט ער זיך געטוליעט און געלאַשטשעט ווי צו אַ לאַנג-באַגערטער צערטלאַכקייט. ער איז מיטאַמאַל פאַרוונקען געוואָרן אין אַ גרויסן גליק. עס האָט זיך צו אים דערטראַגן נאָכן לאַנגן וואַרטן. האַלט ער עס אין זיינע הענט. עס איז זיינס. נאָר זיינס. ער וועט עס ניט אָפּגעבן. קיינעם ניט.

א שפאציר

קאפיטל ניון

פעטער מאַרים האָט אויך אַן אייגן הויז. און באַ אים זיינען אויך פאַראַן שיינע, געראַמע צימערן. אָפּ די ווענט הענגען גרויסע שפיגלען. אַז מ'שמעלט זיך אַוועק פאַר אַזאַ שפיגל, קאָן מען זיך זען פֿון קאַפּ ביז צו די פיס. אין פאַ- דערשטן צימער זיינען פאַראַן ווייכע שטולן, מיט כינעזישע לאַמפּן אין דער זייט. די דיוואַנען זיינען ריין, יעדן מאָג קערט מען זיי אָפּ מיט אַן עלעקטרישן בעזום. אין עס- צימער שטייט אַ געגריימער מיש, מיט זילבערנע לעפל און גאַפּל.

אין א ברויז-לאקירמער שאפע ליגט באהאלטן א ראדיא,
און אז מ'טוט א דריי צינדט זיך אן א לעמפל און מ'קאן
הערן קאנצערטן פון נאענט און ווייט.

דער זיידע זיצט אויבן-אָן. ער איז אויסגעפוצט אין נייע
קליידער. דער שוואַרצער, שמרויענער קאפעליוז רוקט זיך
אים אַלע מאָל אַראָפּ איבער די אויגן און ער פּראַוווט מיט
ביידע הענט אים צוהאַלטן. ער איז אַרומגעשוירן און פאַר-
קעמט. זעט ער אים אַסאַך יונגער ווי פּריער. ער האַלט
אין איין דערציילן. קעסיידער דאָס זעלבע:

— ס'איז געווען זייער שלעכט, ווען דער סוינע איז אריין
צו אונז... אַלטע לייט און קליינע קינדער האָט מען גענומען
צו דער אַרבעט... ס'איז געווען אַ סאַקאַנע אַרויסצוגיין אין
גאַס... און קיין עסן איז אויך ניט געווען... און אַ מוירע
איז געווען צו בלייבן באַ אונז אין שטעמל. האָט מען גע-
מוזט איבערלאָזן האַב-און-גומס און אַף דער עלטער נעמען
זיך אַוועקלאָזן אין דער פּרעמד...

מען וויל שוין ניט הערן אַט די שווערע רייד. זיי דער-
מאַנען אָן עפעס וואָס שרעקט. זייער נאַכקלאַנג לייגט זיך
שווער אָפּן געמיט און ס'צעשמערט דאָס אייגענע וואויל-
זיין. נאָר בעני זיצט שמענדיק לעבן זיידן און הערט זיך
איין. אַבער און ווידער ווערט ער געשפּאַנט. בילדער, קלאַ-
רע און דיימלאַכע, שטייגן אַרויף אין דימיאָן. זיי שוועבן
פאַר די אויגן. זיי ריידן צו אים איינדריןלאַך און שמאַרק.
— טאַמע, — האַקט אינמיטן איבער די מומע דאַרע,
— קום בעסער אַריין עסן. די קינדער זיינען הונגעריק.

אינגאַנצן צוויי זיינען זיי היינט. עלסי און בעני. זיי זיצן באַ אַ באַזונדערן מיש. באַ בענין פאַלט אַרויס דער גאַפל פון האַנט. ער קאַן אים ניט האַלטן ווי ס'באַדאַרף צו זיין. עלסי לאַכט.

אַפגעגעסן, לאַזן זיך ביידע אין דרויסן אַרויס. זיי זיינען אַבער נאָך ניט אַפגעגאַנגען קיין צען טריט, דערהערן זיי אַ קאַל:

— עלסי, וואוהין גייסטו? האַסט געפרעגט די מאַמע?
עלסי ווערט אומגעדולדיק:
— דושי, — טוט זי אַ זאַג, — אַלע מאַל. איך וויל גיין שפאַצירן, נאָר אַ קליינע ווילע.

בעני שטייט פאַרזאָרגט: מאַמער לאַזט מען זי ניט גיין!?

עלסי לויפט אַריין אין הויז, כאַפט אַרום די מאַמע:
— מאַ, אביסל שפאַצירן.
זי זאָגט עס מיט אַזאָ ווייכקייט. די מאַמע קאַן נישט אַפזאָגן.

— גוט, גיי, אַבער גיב אַכטונג. דאָס גראַז איז נאַס.
און זאַם זיך ניט!

עלסי איז איבערגליקלאַך: די מאַמע איז אַזאָ גוטע!
זי קושט זי הייס. בענין ווערט פריילאָך אַפן האַרצן.
אין דרויסן איז שוין. נאָכן רעגן איז דער הימל אויסגע-
לייטערט. ריין און קלאַר. זיי גייען מיט געלאַסענע טריט.
— עס שמעקט אַזוי גוט, — זאָגט בעני. — אַלץ איז אַזוי-

ווי אפגעוואשן. די ערד, דער הימל. און . . . איז ס'איז
שיין?

— יא, — ענטפערט עלסי, — ס'איז זייער שיין. —
מאקע ווי געוואשן. די לופט און די הייזער.

פּוסי, עלסי'ס הינטל, לויפט נאך פון הינטן. פּוסי איז
אויך בארוישט פון די פריש-אויפגעגאנגענע רייכעס. דאס
הינטל איז קליין און שווארץ. עס האט ווייסע פלעקן אפן
קאפ.

— פּוסי, קום אהער!

פּוסי ניסט. ביידע קינדער לאכן. ס'איז אזוי קאמיש.
עס גראכט מיטן קליינעם מאַרדעלע אין דער ערד.

זיי גייען און שווייגן. זיי זיינען שוין ווייט פון פער-
טער מאַריסעס הויז. ווייניק הייזער אַרום. אַ ווייט, שטיק
לאַנקע שפּרייט זיך אויס פאַר זייערע אויגן. אַ כאַיעלע
שמעלט זיך אַוועק באַ דער זייט פון וועג און קוקט צעשראַקן-
פאַרוואַנדערט.

— בעני, קוק! — אזא קליין וועווריקל! ס'קוקט אונז
נאך. דו זעסט.

— דו ווילסט עס האַבן?

זי שאַקלט מיטן קאָפּ. בעני יאַגט זיך נאָכן כאַיעלע.
ער וויל עס כאַפּן. אַבער דאָס וועווריקל איז פלינקער. ס'לויפט
שנעל אַוועק. עס פאַרקריכט הינטער הויכע גראַזן און מ'קאָן
עס מער ניט זען.

עלסי לאַכט. דאָס פרישע גרינס אַרום און אַרום גלאַנצט

קעגן דער זון. דער זומער-טאָג שיינט, די ערד איז מיט צי-
טערדיקע פלעקן באדעקט.

מיט אמאל בלייבן ביידע שמיין. זיי קוקן זיך אָן. ווילן
עפעס זאָגן און ווייסן ניט וואָס. עלסים אויגן גלאַנצן. זי
פאַרשארט מיט די הענט די האַר הינטער די אויערן. איר
פאַנים ווערט ליכטיקער און גרעסער.

— זע גאָר, — שפאַט בעני, — דו האַסט אויך אויערן?
און איך האָב געמיינט. אַז באַ דיר זיינען גאָר קיין אויערן
ניטאָ.

עלסי ווערט ברויגעז. זי כאַפט אים אָן באַ די האַר.

— האַ, ס'טוט וויי?

— ניין, ווי קאָן אַ מיידל וויי טאָן אַ אינגל?

אַ וויילע שפעטער:

— בעני, איך זע אין דיינע אויגן מענטשעלאַך.

— און איך אין דיינע, אויך.

עלסי שפרינגט און זינגט. מיט אויסגעשפרייטע הענט

לויפט זי אַרום. אַ פויגל איז באַפרייט געוואָרן פון אַ גע-

פענגניש, ווייסט ער ניט וואָס צו טאָן פאַר פרייד.

זיי זעצן זיך אָפּ אַ גרויסן שטאַם פון אַן אויסגעהאַקטן

בוים. זייערע בליקן לויפן ווייט, ווייט. קליינע בערגלאַך

הויכן זיך אַרויף און אַראָפּ. אַט דאָרטן, ווייט, ווייט, שטייט

אַ גרויסע הויז. מיט יעדן טראַט ווערט דאָס הויז גרעסער.

ס'וואַקסט פאַר די אויגן.

— זעסט דאָס הויז? — פרעגט בעני.

— יאָ, — עלסי זעט. וואָס איז דען?

נימא קיין ענטפער. א שטילער טרויער האט זיי ארומ-
גענומען און איינגעהילט זיי ווי מיט שלייערס. קוקן זיי צום
פיער-צענליטן האַריוואָנט. אזוי גרויס איז די וועלט און אזוי
ווייט. ווער קאָן דאָס אַלץ פאַרשטיין?
אן אומעט האַט זיך אַוועקגעזעצט צווישן ביידן. איז
דאָס ריידן אָפּגעהאַקט. שטיל.

— ווען מיר וועלן זיין גרויס, זאָגט בעני, און איך וועל
האַבן אסאַך געלט, וועל איך קויפן א גרויסע הויז, ערגעץ אָף
א באַרג, און מיר ביידע וועלן דאַרט וואוינען. מער קיינער
ניט, נאָר איך און דו.

זיינע אויגן זיינען פאַרשוואומען.

— מיר ??? ?

— יא, מיר ביידע. דו און איך.

— אַבער, ווי אזוי וועסטו באַקומען געלט? דיין טאַטע איז
דאָך אַרים. מיין טאַטע זאָגט, אז דיין טאַטע וועט זיך קיינמאַל
ניט אַרויפאַרבעטן. ער טויג צו גאָר ניט. ער וויל ניט
אַרבעטן.

— ווער? מיין טאַטע וויל ניט אַרבעטן? מיין טאַטע? —
א ליגן! מיין טאַטע שטייט אַלע מאָל אויף אינמיטן נאַכט. ער
פאַרט צום וואַסער קויפן הינער, ווען דיין טאַטע שלאָפּט
נאָך.

— יא, אַבער, ווי אזוי וועסטו ווערן רייך?

— וואָס הייסט, ווי אזוי? איך וועל וועלן, וועל איך ווערן.
אזאָדע וועל איך זיין רייך. וואָס דען, אַרים וועל איך זיין?
אַלע רייכע מענטשן זיינען אַמאָל געווען אַרים. דערנאָך ערשט

זיינען זיי געוואָרן רייך. דו ווייסט דאָס ניט? איך האָב געלייענט וועגן פּאַרדן און נאָך און נאָך. איך וועל זיין אזוי רייך ווי... ווי... דער פעטער לואי פון לאַנג-איילאנד. דו וועסט זען! מיר וועלן וואוינען זייער ווייט, אזוי, אז קיינער זאל ניט קענען צוקומען צו אונז. מיר וועלן האָבן א גרויסע מאַשין... וועלן מיר פּאַרן וואוהין מיר וועלן נאָר וועלן. וואָס פאַר אַ מאַשין געפעלט דיר צום בעסטן?

— אַ פעקארד.

— אַ קרייסלער איז בעסער.

— זאַל זיין.

— און וויפיל זיצפלעצער זאַל ער האָבן?

— זיבן!

— ניין, איך וויל נאָר פאַר צוויי.

— אַלרייט.

— יא, טאָקע, נאָר צוויי. אוי, וועט דאָס זיין גוט!

די זון דערנענטערט זיך צום האַריזאָנט. דער גאנצער

ארום גליט אין די לעצטע פאַרבן פון אַוונט-שיין.

בעני קלערט און קלערט: ווען עמיצער וואַלט איצטער

וועלן עלסין עפעס שלעכטס טאָן, וואָס וואַלט ער געטאָן? אַהאָ,

ער וואַלט שוין געוואוסט וואָס צו טאָן. ער וואַלט זיך געשלאָגן

קעגן צען, ער איינער אליין. ער וואַלט שוין געוויזן וואָס ער

קען. דעמאָלט ערשט וואַלט עלסי געוואוסט, צו וואָס ער איז

גרייט.

עס דאַכט זיך אים: ער האָט געפונען אַ מייערן אויצער,

מוז ער אים אָפהייטן. ער טאָר אים ניט פאַרלירן. ער צימערט.

— ס'איז דיר קאלט?

— ניין, דייןע האָר האָבן מיר אַ קיצל געטאָן אין פּאַנים.
זי לאַכט. זי פּראַוווט עס טאָן נאָך אַמאָל. איצמער צי-
מערט ער שוין ניט. אַ וואַונדערלאַכע מידיקייט איז זיי ביידין
באַפּאַלן. אָף אַ הויכן וואַלקן זיינען זיי, און ביידיע פליען זיי
איבער דער וועלט. אַ שמילקייט איז אין זיי אויפגע-
גאַנגען. איין ריר, און אַלץ איז צעשמערט.

בעני ווייסט, אַז באַלד וועט זיך אַלץ אויסלאָזן מיט גאָר
ניט. עלסי וועט אַוועקפאַרן צו זיך אַהיים, און ער וועט זיך
אומקערן צוריק אין פּיט סטריט. אין-דער-היים וועט די מאמע
ווידער שרייען. ער וועט דאַרפן פאַלגן וואָס מ'הייסט אים,
אַז ניט, וועט מען אים ניט געבן קיין פעני. ער וועט דאַרפן
שטיין אין קעמערל און פליקן פעדערן. עלסין וועט ער שוין
ניט זען, ווער ווייסט ווי לאַנג. איז ער צערודערט. ער
שטייט און קוקט אָף איר און קען ניט אַראַפּנעמען די אויגן. ווי
זי רעדט! און איר קאָל איז אַזוי ווייך. ווען זי זאָגט עפעס,
מוז מען הערן. אויגן האָט זי אַזעלכע גרויסע און אַפענע.
ער קען ניט אַריבערטראַגן איר דרייסטן בליק. ווען זי פאַר-
שאַרט אירע האָר, ווערט דאָס פּאַנים גרעסער און ליכטי-
קער. און ווי זי לאַכט! ... ווי אַזוי קאָן מען דאָס אַנרופן?
ער באַטראַכט זי, אַזוי ווי ער וואַלט זי צום ערשטן
מאָל געזען.

ס'ווערט פינצמער. עלסי טוט זיך אַ כאַפּ:

— אוי, אַזוי שפעט, די מאַמע וועט שרייען. לאַ-

מיר גיין.

זיי גייען. אַ גרויסער בוים ליגט אין וועג. אַ שפרונג און
ער איז אַך דער אַנדערער זייט. יא, אַבער עלסי? ווי אזוי
וועט זי אריבערגיין?

טוט ער זי אַ כאַפּ, הייבט זי אויף מיט ביידע הענט און
טראַגט זי אַריבער.

עלסי קוויטשעט. זי וואַרפט מיט הענט און פיס. זי איז
צעשראָקן און בייז. נעמט זי לויפן פאַראַוים. בעני וואַלט וועלן
דער וועג זאָל זיך ציען און ציען. זיי זאָלן פאַרבלאָנדזשען
און ניט קענען טרעפן אַהיים.

דאָס ערשטע מאָל אין לעבן, אז אים קומט אויס זיך צו
געזעגענען מיט עמיצן. ס'טוט אים זייער באַנג. אבער דערווייל
איז דאָך נאָך עלסי דאָ. איז אים גוט. דער טראַט איז לייכט.
אַפן האַרצן איז גרינג. ער רעדט און פאַנטאזירט.

— דו וועסט זען, עלסי. איך וועל אַוועקפאַרן ערגעץ זייער
ווייט. פון דאַרטן וועל איך צוריקקומען מיט אַ סאָך געלט. איך
וועל האַבן אַלץ, וואָס איך וועל נאָר וועלן. דו וועסט זען. איך
וועל קויפן אַן עראַפלאַן און וועל פליען קיין אייראָפּע. וועסטו
פליען מיט מיר?

— יא, פאַרוואָס ניט? איך וועל אַבער דאַרפן פּרעגן די
מאַמע.

— די מאַמע אַלץ נאָר פּרעגן די מאַמע! דו ביסט
ווי אַ פּיצעלע קינד. איך וועל ניט פּרעגן קיינעם. איך וועל
זיך אויפּזעצן אזוי, אז קיינער זאָל אַפּילע ניט וויסן.

— מיין מאַמע איז אַ גוטע. זי קויפט מיר אַלץ וואָס איך
דאַרף. נו, זאָל איך זי ניט פּרעגן?

יא, אָבער... איך דאַרף קיינעם ניט פרעגן.
 — פאַרוואָס? דיין טאַטע-מאַמע קויפן דיר גאַרניט?
 — זיי האָבן ניט קיין געלט.
 ביידע קינדער שווייגן.
 — איך האָב אַן אַלבאַם, — זאָגט פּלוצלונג עלסי, — וועל
 איך אַהין אַריינלייגן אַלע בלומען וואָס דו האָסט היינט צונױפֿ-
 געקליבן.
 — יא, — ענטפערט בעני, — און ווען איך וועל קומען צו
 אײך, וועל איך עפעס אַריינשרייבן.
 — א פּאָעמע?
 — איך ווייס ניט. וואָס איך וועל קענען, וועל איך
 שרייבן.
 — פאַר צוויי-וואָכן, ווען ס'איז געווען מיין געבורטס-טאָג,
 האָט הערי אַריינגעשריבן א פּאָעמע, אַזאַ שיינע! אַלע מאָל
 לייען איך זי. וואַרט, איך געדענק אביסל אָף אויסנווייניק.
 אַט אַזוי:

די וועלט איז גרויס, די וועלט איז ווייט.
 און איך בין איינער אַליין.
 אַ טונקלער וועג, אַ ווייטער וועג,
 פירט אונז אין הימל אַריין.

אַן אַ שיר ווערטער צימערן באַ אים אין האַרצן. ער וויל
 עפעס זאָגן און קען ניט. אַ וואַלקן האָט זיך אויסגעשפּרייט.
 מיטאַמאַל איז געוואָרן פינצטער פאַר די אויגן.
 ער פרעגט:

— דער הער, וואָס האָט דעמאָלט באַקומען אזוי פיל
מאַטאַנעס?

— יא, דו ביסט דעמאָלט געווען?

— דו געדענקסט ניט? דו האָסט דעמאָלט גע-
שפילט אָפּ דער פּיאַנאָ. דו האָסט זייער שיין געשפּילט. איך
געדענק אפּילע, ווי אזוי דו האָסט אויסגעזען.

— ווי אזוי?

— אַ בלויע קלייד. אין די האַר אַ באַנד פאַרפלאַכטן.
אויך אַ בלויע. איך האָב דיר דעמאָלט געוואָלט עפעס זאָגן,
ביסטו אַוועקגעגאַנגען.

— וואָס האָסטו געוואָלט זאָגן?

— דו זאָלסט שפּילן נאָך.

איצטער ריידן זיי שוין גארנישט. זי דרייט נאָר אויס איר
פאַנים; און פון אירע אויגן שמראַמט ארויס אַזאַ גוטסקייט,
וואָס ער האָט נאָך ביי קיינעם ניט געזען.

אַ זיסע פרייד האָט פאַרשלאָסן די מיילער. מ'קאָן גאָר
ניט זאָגן.

פון וויימן זעט מען שוין דאָס באַלויכטענע פענצטער פון
פעטערס הויז. אָפּ די טרעפּ שטייט די מאַמע און רופט צע-
שראַקן:

— ע ל ס י ! עלסי!

— איך גיי מאַמע, אַט בין איך.

— וואו ביסטו געווען אזוי שפעט? דער מאַמע איז בייז.

— מאַ, מיר האָבן אַנגעקליבן אַסאך בלומען.

בעני שטייט אין אַ זייט.

אינעווייניק נעמט מען זיי אויף:

— א, געפונען זיך דער שאַדן?

עלסים פאַמער איז ברויגעז:

— כ'האַב געזאָגט מ'זאָל ניט לאָזן גיין ביינאכט. פאַלגט

מען מיך ניט. מ'וויל דאָך שטענדיק זיין די גומע.

ער קייט דעם גראַבן ציגאַר און וואַרפט אים פון איין

עק מויל אין אַנדערן.

עלסי ווייסט, אז ווען דער טאַטע איז ביי, טאָר מען

ניט צוגיין צו אים. אַבער היינט טוט זי עס.

— פאַ, — זאָגט זי מיט פרייד, — ס'איז געווען

אַזאָ שיינער שפּאַציר! בעני האָט געוואלט כאַפּן א וועווריקל,

איז'ס אוועקגעלאָפּן. און ער זאָגט, אז ווען ער וועט ווערן

גרויס, וועט ער קויפּן א הויז און מיר ביידע וועלן דאַרמ

וואוינען. וועסטו לאָזן?

אַלע לאַכן.

— יא, יא, און אַ מאַשין וועט ער אויך קויפּן. ער זאָגט,

אַז ער וועט פליען איבערן יאַם קיין אייראָפּע.

— קיין אייראָפּע פליען ??? ?

די מומעס דערשרעקן זיך:

— וואָס פאַר א פליען?! וואָס קינדער קען אַיינפאַלן!

גייט בעסער עסן.

עלסים טאַטע איז נאָך אַלץ בייז. ער וויל שוין פאַרן.

ס'איז זונטיק. דער וועג איז היינט א שווערער. און ביז ער

וועט קומען אהיים...

מ'פאַרענדיקט דעם שמועס:

— נו, טאמע, א גומע נאכט. גיב אכטונג זאלסט זיך
 ניט פארקילן.
 עלמי זיצט ביים פענצטער. דאס פאנים אויסגעדרייט אזוי,
 אז מ'קאן עס ניט זען.
 בעני שטייט אין א זייט. וואס זאל ער איצט מאן? גיבער
 ווי אלץ, וואלט ער וועלן וויינען.
 — גוד-באי! א גומע נאכט! סא-לאנג!
 צוויי רויטע פייערן בליצן אויף. ארום ווערט ליכטיק. די
 מאשין טראגט זיך אפ פון דאנען.
 אלע זיינען שוין צוריק אין הויז. בעני שטייט אין דרויסן.
 דערנאך זעצט ער זיך אוועק אף דער ערד. איבער אים
 צימערן שטערן. אין אים — דאס הארץ. ער שטארט מיט
 פינצטערע בליקן אין דער נאכט אריין. די אויגן זיינען
 אויפגעריסן - גרויס. און ער פילט ניט ווי עס רינען פון זיי
 גרויסע טערן.

אנדערש

קאפיטל צען

און עס איז געווארן אנדערש.
 סעם איז אהיים געקומען פון שפיטאל. ער גייט אָנגע-
 שפארט אָף צוויי קוליעס. ער איז בלאַס און אָפגעצערט. ער
 רעדט אזוי שמיל און צוגעלאָזן. באלד איז ער געקומען און
 געזאָגט:

— נאָ דיר אָפּ דיין זאָך און לאַמיר זיין כאַווער.
 האַט ער שוין צוריק זיין מאַזעלדיקע זאָך. וועט ער זי
 אויפהענגען איבער דער טיר פון דער נייער וואוינונג. פיר

צימערן זיינען פאַראַן. די ווענט זיינען גרין געפאַרבט.
די פענצמער זיינען אביסל אפגערוקט פון דער בריק; טרייס-
לען זיך ניט די שויבן.

דער טאַטע מיט דער מאַמען ריידן אַנדערש ווי טאַמיד:
— זעסט, פערל, א טשעק אָף הונדערט מיט צוואַנציק
דאַלער. פאַר פיר וואַכן אין פאַרויס באַצאַלט. וואָס זאַגסטו?
וואָס זאַל זי זאַגן וואָס? אוואַדע וועט זיין גרינגעד צו
צאַלן דירע-געלט און דער קאַפּ וועט ניט אַזוי אויסדאַרן.

— איך מיינ, ס'איז דאָך זייער גוט... נו, ווער-זשע איז
געווען גערעכט? איך, צי דו?
— איך ווייס?? זאַל זיין, דו.

ער הערט פון אַ זייט, ווי זיי ריידן און ער קאַן זיך ניט
גלויבן. זיין טאַטע-מאַמע ריידן אַזוי??
— וועסט זיך קויפן אַ מאַנטל און אַ פאַר שיד. האַסט
דאָך ניט וואָס אַנצומאַן...

— און דו, מיינסטו, דאַרפסט גאַרניט? און די קינדער
זאַלן לעבן???

די גאַנצע לופט אין הויז איז לייכטער. ווערט ביי בענין
דאָס האַרץ ברייטער ווי לענגער. מיטאַמאַל האַט זיך אַלץ
געביטן. און דער זיידע קומט אויך אַהער. אַף שטענדיק
קומט ער.

דעם גאַנצן טאַג גייט בעני ניט אַוועק פון הויז. די צייט
צייט זיך אַזוי לאַנג. אַ שאַ און צוויי און מער.
מיטאַמאַל: אַ גרויסער אַטאַמאַביל דרייט זיך אַריין אין

פיט סטרימ. ער שטעלט זיך אָפּ לעבן טאַטנס קראָם. אָף די מירן שטייען קרעמער און קוינים. זיי וואונדערן זיך :

— אַ מאַשין, אַביסל! אַ סעדאַן, פאַר זיבן מענטשן!

דורכן פענצמער זעט ער, ווי עס שטייגן ארויס דער פעמער מאַרים, נאָך אים עלסי, און הינטער זיי דער זיידע.

אָף גיך מוט ער אַ כאַפּ דעם בעזים. ער קערט אָף לינקס און אָף רעכטס. דערנאָך ווישט ער אָפּ דעם מיש, וואָס איז פול מיט קרישקעס ברויט. ער מאכט צורעכט די שטולן און שטעלט זיי אָף אַן אַרט. אין איין רעגע איז אָפגעראַמט אין שטוב. אָף שנעל וואַשט ער זיך דאָס פאַנים, פארקעמט זיך די האַר. ער קוקט אין שפיגל און איז צופרידן. מיט פאַר-כאַפּטן אַמעס שטייט ער ביי דער טיר. ער הערט זיך צו צו די טריט וואָס קומען פון אונטן. דאָס האַרץ קלאַפּט. ער קלערט זועגן אַ וואַרט. ווען זיי וועלן אַריבערשפאַנגען די שוועל פון טיר, זאָל ער וויסן וואָס צו זאָגן.

דער פאַמער קומט אַריין דער ערשטער :

— אַט דאָס זיינען די צימערן. און דאָס וועט זיין פאַר דיר, טאַמע. אַליין פאַר זיך. קיינער וועט דיר ניט שטערן. דער פעמער מאַרים זאָגט אים עפעס אָפן אויער. עלסי פאַרציט מיטן נעזל :

— פאַ, פאַרוואָס איז ניטאָ דאָ קיין עלעווייטאַר ? און פאַרוואָס איז דאָ אזוי פינצמער ווען מ'גייט אַרויף ? דער זיידע שטייט ווי פאַרלוירן. ער קוקט אָף דעם קליינעם צימערל, וואָס איז אָפגעשיידט פון אַלע. ער באַ-טראַכט דאָס ביסל מעכל און ציט מיט די פלייצעס :

— מ'זאל מיך פרעגן, וואָלט איך געזאָגט: נאָך וואָס דאַרף מען וואוינען יעדער באַזונדער? און אזוי ווייט איינער פון אַנדערן? וואָלט דען ניט בעסער געווען, ווען מ'וואָלט גע- מען איין גרויסע הויז. און אַלע זאָלן וואוינען צוזאַמען? די גאַנצע מישפּאַכע. און זאל די וועלט וויסן: דאָ וואוינען די געפּנערס. ווי שוין דאָס וואָלט געווען!
דער פעטער מאַריס שמיכלט אונטער:

— טאַטע, אין אמעריקע וואוינט מען ניט צוזאַמען. אין אמעריקע האָט מען ליב באַזונדער. יעדער באַזונדער. ס'איז ניט ווי אין „יוראַפּ“.

— וואו איז די ראַדיאָ, — פרעגט עלסי. — און אַ טע- לעפּאָן איז אויך ניטאָ?

בעני שטייט הינטער איר:

— יאָ, עס וועט זיין אַ ראַדיאָ. און אַ טעלעפּאָן אויך. און אַ פּיאַנאָ אויך. און אַלצדינג וועט זיין.

ער רעדט און וויל, אַז עלסי זאל הערן. אָבער עלסי איז שוין אין אַן אַנדער ווינקל. זי קוקט אָף אַלץ מיט גרויסע אויגן. די הייזער אַנטקעגן. די גרויסע בויגנס פון דער בריק. דאָס אַלץ איז פאַר איר אזוי ניי.

אין איין מינוט וואַקסט בעני ווידער אויס לעבן איר: — דאָס איז די וויליאַמסבורגער בריק. דאָ שפּיל איך זיך מיט מיינע כאַוויירים. דאָרט שטייט אַ וועכטער, הייסט ער דושים. ער איז אזאַ גומינקער. אַלע מאַל דערציילט ער אונז מייסעס. ער איז אַמאָל געווען אַ מאַטראָז. אין דער גאַנצער וועלט איז ער שוין אויסגעווען. און, ועסט יענעס

דאך? דארטן האָבן מיר פריער געוואוינט, איידער דער זיידע
איז געקומען. דארטן האָב איך געהאט טויבן. איינמאל איז
ביי מיר איין טייבעלע, געשמאַרבן. ס'איז געווען אזא שוין,
קליין טייבעלע.

— האָסט עס נאָך? ווייז עס מיר!

— ניין. זינט דעמאָלט, האַלט איך נישט מער קיין טויבן.

— און דארטן אויבן, ביסטו שוין אויך געווען?

— וואָס דען נישט? אז ס'קומט ווינטער, גליטשן מיר
זיך פון אויבן ביז אַראָפּ. איך, און סעס, ווינטעלאַ און דזשיי-
קי, און בוירני און דזשענעט.

— אַ מיידל גליטשט זיך מיט אינגלאַך?

— דזשענעט קאָן זיך גליטשן בעסער, ווי אַ אינגל. זי

האַט נישט קיין מוירע. זי טוט זיך אַ לאַז אַראָפּ! זי איז
שוין איינמאל אַ...

— ווי אזוי זעט זי אויס? זי איז גרעסער פון מיר?

— אַסאך גרעסער.

עלסי שווייגט אַ רעגע. בעני זעט ווי זי פאַרקנייטשט אַ

ליפעלע. זי איז נישט צופרידן. פלוצלונג טוט זי אַ זאָג:

— אָבער פיאַנאַ שפּילן קאָן זי נישט. און זי וואוינט דאָ-
טאָן. זי האָט נישט אַזעלכע שיינע זאַכן ווי איך, אַ ניין?

— יא, יא. זי האָט זייער שיינע זאַכן. סעמי דער-

ציילט, ער איז איינמאל געווען ביי זיי אין הויז. האָט ער

געזען, אז זיי זיינען זייער רייך. איר טאַמע האָט אַסאך

הייזער.

— ניין, ניין. איך האָב שענערע זאכן. איז איך האָב
שענערע?

בעני שטייט אַ וויילע פאַרטראַכט און גיט דערנאָך צו:
— אַוואַדע, דו. קיינער האָט נישט אַזוינע שיינע זאַכן
ווי דו. איך האָב דערציילט דזשענעמן, אַז דו וואוינסט אין
ברוקלין און, אַז באַ אייך זיינען דאָ אַסאַך צימערן. האָט
זי געזאָגט, אַז זי האָט דיך פיינט. זי איז געווען אַזוי בייז!
עלסי נעמט אים אָן באַ דער האַנט:

— דו געדענקסט, ווי דו האָסט געוואַלט כאַפֿן דאָס
וועווריקל און ס'איז אַנטלאָפֿן?

— יאָ. און דו האָסט געזאָגט, אַז דו האָסט אָן אַלכום.
אַז איך וועל אַמאַל קומען, וועל איך עפעס אַריינשרייבן. גע-
דענקסט?

— הערי האָט שוין נאָך אַמאַל אַריינגעשריבן. ער קען
אַזוי שיינ שרייבן.

— איך קאָן אויך.

— אַבער הערי קאָן בעסער.

— איך קאָן בעסער. איך האָב געשריבן אין אַ ביכל;

עפעס וועגן דיר. אַבער איך וועל עס דיר נישט ווייזן.

— אוי, איך וויל עס לייענען. ווייז מיר!

— וועסטו קיינעם נישט זאָגן?

— קיינעם נישט.

בעני לויפט אַוועק אָפֿ אַ מינוט. ער קומט באַלד צוריק

מיט אַן אַנגעשריבן העפט. ער לייענט שטיל, אַז קיינער,

אַ כּוץ זיי ביידן, זאָל נישט הערן:

- איך האָב אַ געשוועסטער-קינד, הייסט זי עלסי, האָט זי לאַנגע, ווייסע פינגער. עלסי שפּילט אָף אַ פּיאַנאָ. אַז איך הער זי שפּילן, טוט מיר וויי דער קאָפּ, אַ גאַנצן מאָג... עלסי וואוינט ווייט פון אונז. עלסי וויל ניט וואוינען אין דאַנטאָן. אַבער, ווען איך וועל ווערן גרויס... וועט זי וועלן... איך וועל קויפן אַ הויז... איך וועל קויפן אַ מאַשין... איך וועל קויפן אַן עראָפּלאַן... איך וועל קויפן... אַלץ וועל איך קויפן... וועלן מיר ביידע פליען אַזוי ווייט... ביז ס'וועט שוין זיין אויס וועלט... אז מיר וועלן קומען צום ענד פון דער וועלט, וועלן מיר שרייבן אַ בריוו... עס וועט זיין גוט... עלסי! עלסי! וואָס זאָגסטו?
- ביידע שווייגן אַ וויילע. בעני איז בלאַס און פאַר-שעמט. עלסי האַלט אַראָפּגעלאָזן דעם קאָפּ.
- עלסי, ביסט ברױגעס?
- ניין. ס'איז אַזוי שיין געשריבן. ווען האָסטו דאָס אויפגעשריבן?
- דעם אַנדערן מאָג, ווען מיר זיינען גענאַנגען שפּאַ-צירן, געדענקסט דעמאָלט?
- יא, איך געדענק.
- און דו געדענקסט, ווען דיין טאַטע איז געווען בייז?
- יא, איך געדענק.
- און ווען דו ביסט אַוועקגעפאַרן האָב איך...
- וואָס האָסטו?
- איך האָב געוויינט.
- פאַרוואָס גאַר געוויינט?

— ווייל... איך ווייס ניט. איך האָב געמיינט, איך וועל
 דיך שוין קיינמאל ניט זען.
 — און וואָס האָסטו געמאָן?
 — איך האָב געמאַכט מיין היים-אַרבעט.
 — עלסי, וואו ביסטו? קום, מיר דאַרפן פאַרן.
 ס'איז שפעט.

ווידער אַמאל האָט דער פעטער איבערגעריסן אַלץ. מיט
 איין רוף האָט ער אַוועקגענומען עלסין און אַפן אַרמט איז גע-
 בליבן ליידיק.
 — גוד-ביי, בעני. גוד-ביי, אַנקל מעקס! גוד-ביי
 זיידע!

אַלע גייען אַראָפּ. עס בלייבן נאָר בעני מיטן זיידן.
 אַלץ איז פאַרגעסן. דער זיידע איז דאָ. מער וועט מען
 אים ניט אַוועקנעמען פון דאַנען. ער וועט ניט לאָזן. דעם
 זיידענס קאַל איז אַפגעשוואַכט:

— בעניעלע! ס'איז ניט גוט. אָף אַלץ זאָגט מען דיר:
 ס'איז אַמעריקע! יא. ס'איז טאַקע אַמעריקע. מ'לויפט
 און מ'זאָגט און מ'שרייט: ס'איז אַמעריקע!
 — זיידע, וועסט שוין בלייבן דאָ, אַיאָ? איך וויל
 זאַלסט זיין באַ אונז.

ער נעמט אַרום דעם זיידן מיט ביידע הענט. ער האַלט
 אים פעסט. ער וויל אים ניט נאַכלאָזן. אַט אזוי וועט ער
 אים האַלטן און ניט לאָזן אַוועקגיין. ער וועט זיצן לעבן
 אים און פרעגן, פרעגן.
 — זיידע איז „יוראַפּ“ ווייט פון דאַנען?

— זייער ווייט.

— זיינען אויך דארטן דא אזוינע הייזער ווי דא, און אזעלכע אטאמאבילן?

— פאראן מיין קינד. אומעטום, איין וועלט. ווער עס האט די מייע, דער האט די דייע. דעם רייכן איז גוט אומער-טום. דער אַרימאָן ווערט פאַרשוואַרצט אומעטום. איין וועלט... ווי דו הערסט מיין קינד.

ער פרעגט און פרעגט און ווערט ניט מיד. און די טעג זיינען פול מיט לויטערקייט. אין האַרץ איז אויפגעגאַנגען אַ גרויס גליק. עס פונקלט אין אים מיט טויזנט גלאַנצן.

דער זיידע! עלסי! דאָס מאָזל! אַלץ מיט איינמאַל!
ווי א לויכטנדיקער ראַקעט אינמיטן נאַכט, איז דאָס אַלץ אויפגעשפרונגען. אַף אַלע זייטן זיינען געפאלן די פאַר-שידן-קאַלירטע פונקען. אין אים טראַגן זיי זיך אַרום און בלענדן. עס איז אַריין אין זיין בלוט. און פון דאַרטן שרייט עס אַרויס.

שאַען גאַנצע זיצן זיי ביידע. בעני מיטן זיידן. פון טאָג צו טאָג וואַקסט די צוגעכונדנקייט. מ'קאָן ניט אויסקו-מען איינער אָן דעם צווייטן.

דער זיידע האָט אזעלכע מאַדנע ווערטער. ער זאָגט זיי אַרויס ווי אַ וואַרונג און געבעט:

— מיין קינד! מאָזל איז באַ גאַט. זיי אָן ערלאַך קינד. פאַרנט זיך פאַר דעם וואַס-אייביק-לעכט. ווייל ער האָט באַשאַפן דעם מענטשן נאָר אויף צו טאָן גוטס. דאַנק

און לויב דעם באשעפער וואס טוט גנאד און לייטזעליגקייט
 צו אונז אלעמען. דאס מאזל איז בא אים. נאָר בא אים.
 בעני הערט זיך איין. ער שמעלט זיך פאַר אַ פיי-
 עריקן ריז, געהילט אין פלאַמען. אַ ריז וואָס איז אויסגע-
 שפּרייט איבער דער גאַנצער וועלט.
 אַפּן צווייטן טאַג גייען זיי ביידע ווי אַפּגעפרעמדטע פּון
 גאַנצן אַרום.

— אַט דאָס, — דערקלערט בעני, — איז אַ סאַבוויי.
 אַזאַ באַן, וואָס לויפט אונטער דער ערד. דאָס איז אַן עלע-
 ווייטער, און דאָס איז די בריק. זעסט ווי גרויס? לאַמיר
 אַרויפגיין.

זיי גייען. אויבן רופט עמיצער:

— בעני! העלאַ, בעני!

ער קוקט זיך אַרום. ס'איז דזשים!

— העלאַ, דזשים! דאָס איז מיין זיידע. געקומען פּון
 אייראָפּע. דאָס איז דזשים, דער וואָס היט די בריק.
 — געהיט די בריק, — פאַרבּעסערט דזשים. — געהיט.
 היינט שוין ניט מער.

— ? ? ?

בעני דערזעט, אַז דזשים איז אינגאַנצן פאַרענדערט. ער
 טראַגט נאָך דאָס אַלטע מאַטראָזן-הימל. אַבער די אויגן זיי-
 נען אינגאַנצן אויסגעלאַשן. אין דער האַנט האַלט ער עמלאַכע
 בליי-פּעדער.

זיי זעצן זיך אָף אַ באַנק. בעני איז דער פאַרטייטשער.

יעדעס מאָל וואָס דזשים רעדט אַרויס אַ וואָרט, גיט בעני
צו פאַרשטיין, און דער זיידע שאַקלט מיטן קאָפּ.

דזשים קרעכצט:

— אַט אַזוי, אַזוי. אַף דער עלטער, די האַנט אויפשמעלן.
זעקס-און-דרייסיק יאָר אַפגעאַרבעט. זעקס-און-דרייסיק יאָר.
און אַז ביסט געוואָרן אַלט, קאַנסט שוין גיט אַרבעטן מער,
זאָגט מען דיר: גיי! אַט אַזוי, אַזוי. דזשים מוז איצט
בעטן אַ שטיקל ברויט.

די ווערטער זיינען שווער. זיי קריצן זיך איין אין מוואַך.
דזשים רעדט ווייטער:

— אַזוי איז מיט אַלע. אַפגעאַרבעט דאָס ביסל יאָרן.
דאַרף מען זיך גיט מער. איר זעט די אַלע מענטשן, וואָס
לויפן דאָ אונטן, פון דער אַרבעט? מיט זיי וועט אויך אַזוי
זיין. מיט יעדן איינעם פון אונז, וואָס אַרבעט אַף זיין שטיקל
ברויט, וועט זיין אַזוי. מיט מיין טאַטן איז אויך אַזוי געווען.
און מיט דיינעם וועט אויך אַזוי זיין.

ער האָט זיך אויפגעשמעלט און מיט דער האַנט אַנגע-

וויזן:

— אַט דאָס אַלץ, וואָס אונזערע אויגן זעען, האָבן גע-
בויט און געשאַפן מיר אַלע. אונזערע ברידער. שיפן אַפן
יאָם. איז ווער הייצט די אויווענס דאַרטן, אונטן אין די
טיפסטע אַפגרונטן? מיר אַלע. הייזער, הויכע. ווער האָט
זיי געמויערט און דאָס לעבן אַוועקגעלייגט? אונזערע ברי-
דער. באַנען לויפן. מאַשינען דרייען זיך. ווער טוט
דאָס אַלץ, אויב נישט אונזערע הענט און אונזער שוויים?

מיר מאַלן מעל און קיין ברויט עסן מיר ניט צו זאט. מיר נייען קליידער און אליין גייען מיר נאָקעט און באַרוועס. מיר טראָגן די וועלט אָף אונזערע פלייצעס. און דער סאָף איז, מ'דאַרף אויסשטרעקן די האַנט נאָך אַ שטיקל ברויט. ווי די הינט טרייבט מען אונז אַוועק אין פינצטערע היילן. דאַרטן, פאַרענדיקן מיר די טעג פון אונזער לעבן. ער האָט נאָך לאַנג גערעדט. זיין קאַל האָט זיך פּלוצלונג איבערגעבראַכן.

— אָבער ניט געזאָרגט, בעני. ס'וועט אַמאָל נאָך ווערן אַנדערש. ס'מוז דאָך ווערן אַנדערש. קאָן דען אייביק אזוי זיין?

אין זיינע אויגן איז געווען אַ שטאַלענער ווילן. די שמים איז געווען שטאַלץ און שטאַרק. אזוי ווי ער וואָלט איצטער ריידן צו טויזענטער.

עס איז געוואָרן נאַכט. דיזעלביקע שיינקייט ווי שטענ-דיק, האָט זיך אַ גאַס געטאָן איבער דעם גאַנצן אַרום.

בעני איז ווידער אַמאָל געשמאַנען אַ פאַרגאַפּטער און מיט זיין בליק האָט ער אַרומגענומען די הויכע קאַנטורן פון די ווייטסטע געביידעס, וואָס האָבן זיך באַהאַלטן אין געוועב פון דער נאַכט. און פון דער פאַרנעפּלמקייט, האָט ער געזען אַרויפּשטייגן געשמאַלטן. דיזעלבע געשמאַלטן וואָס ער האָט שוין איינמאָל געזען. אָבער איצט זיינען זיי ניט געוועזן אזוי געבאַכדיק פאַראַרימט. עס האָט זיך אים אויסגעוויזן, אז זיי גייען מיט אויפּגעהויבענע קעפּ. זיי קומען נעענטער, און

מיט יעדן טראַט הייבן זיי העכער די אַרימס. אין די אויגן
פלאַמט אַ צאָרן. זיי זיינען דרייסט און מוטיק.

— זיידע, זע, אַט דאָרטן! גיב אַ קוק, דושים!

די אַלמע לייט האָבן ניט פאַרשטאַנען וואָס ער מיינט.

— איר זעט ניט? איך זע! איך הער זיי ריידן.

ער האָט פאַרמאַכט די אויגן. און איצט האָט ער געזען

דייטלאַך און קלאַר.

עס גייען גאַנצענע מאַכנעס. פאַרויס איינער. אַף אים

האַבן זיי געוואַרט. איז ער געקומען. ער רעדט אַרויס אַ

וואָרט, און אַלע פאַרשטייען אים. ער האָט אַ שטאַרקן ווילן. ער

דונערט מיט אַ האַרבן קאַל. די אויסרופן דערגרייכן ביז אַהער.

אַלע כאַפּן אויף די ווערטער. ווי אַ דערלייזונג איז עס גע-

קומען איבער אַלע. האָבן זיי זיך פאַרוואַמעלט אין גרויסע

מאַכנעס און טראַגן עס מיט, מיט זיך.

און מיטאַמאַל דאַכט זיך אים, אַז ער האָט גאָר דאָס אַלץ

געטאַן. ער האָט זיי צונויפגערופן. ער אַליין איז דער, וואָס

גייט פאַרויס. דושים שטייט אין דער זייט און זאָגט אים

אונטער.

דערזעלכער דושים קוקט אַף אים. ער מאַגט עפעס און

פרעגט:

— בעני, ווילסט נאָך אַלץ ווערן רייך? ווילסט נאָך אַלץ

דורך דיין שטיק אייזן עפעס דערגרייכן? בעני, בעני, וואָס

וועט איצטער זיין?

אַ לאַנגע פּויזע.

דער זיידע האָט אים אָנגענומען פאַר'ן האַנט :
 — וואָס שמייסטו אזוי פאַרטראַכט, האָ? קום
 אַהיים.

דזשים האָט זיך אַ ריר געטאָן פון אַרט :
 — אַ גוטע נאַכט. קום אַמאָל זען דיין אַלטן
 פריינט. און אַ גוטע נאַכט דיר, אַלטער מאַן.
 ער האָט ביידן דערלאַנגט די האַנט.
 בעני האָט אים נאַכגעקוקט. זיינע רייד האָבן נאַכגע-
 קלונגען ווי נאַענטע עכאַס. האָבן זיי זיך אויך אויפגעהויבן
 פון אַרט. מיט פאַמעלאַכע טריט זיינען זיי אוועקגעגאַנגען.
 גלייך אַנטקעגן, האָבן די ליכטער זיך געלאָשן און גע-
 צונדן, די רויט-געלע שיינען האָבן געציטערט אין דער לופט.
 די ווייטע, הויכע מויערן זיינען געשטאַנען ווי פאַרוואַנדערט
 און אַריבערגעקוקט.
 די זומער-נאַכט האָט געקילט דעם גליענדיקן טאַג. און
 אונטן, צופוסענס פון דער בריק, האָבן גערווישט די גאַסן.
 ענדע פון ערשטן טייל.

פארטייטשונג פון ענגלישע ווערטער

- על — אפגעקירצט פון עליוויטאר: אונטערערדישע באן.
טשונגאם — אזא מין צוקערל וואס מ'קייט.
פאדי — סימבע.
וואלווארט בילדינג — זייער א הויכע געביידע פון א קאמפאניע.
איידקרים — געפרוירענס.
וועסט — מאריוו-זייט.
אפארטמענט-הויז — גרויסע הייזער וואו עס וואוינען אסאך מיטשפאכעס.
סטוישאן — סטאנציע.
עלעקטריק טשער — אזא שטול אף וועלכע מ'פארברענט פאראורטיילטע צום טויט.
אל-ראיט — גוט אזוי.
באמס — העפקער-יונגען; שלעפער.
קידנעפן — אוועקרויבן מענטשן.
זו — זאאלאגישער גארטן.
קענדי — צוקערלאך.
סוועטער — א ווארים לייבל.
אסעמבלי זאל — א גרויסער צימער.
דזשיוז — יעזוס.
אטא באי — אט דאס איז א יונג]
רעפערעי — דער וואס אנטשוידעט ביי א שפיל ווער ס'האט געוואונען.
העלאן — א באגרוסונג אזא.
פרינציפאל — א פארוואלמער.
לאיער — אדוואקאט.
טרא-לא-לא — אביסל צעדרייט.
סענדוויטש — צוויי שטיקלאך ברויט אינדערמיט פלויש, קעז, א. ד. גל.

קאפ — א צונאמען פאר א פיליצימאן.
דושי, דושי — אזא אויסרוף.
וואפ — א צונאמען פאר איטאליענער.
מארבלם — קלוינע גלעזערנע קוילן צום שפילן.
סוויטהארט — געליבטע.
ניקל — פינף סענט.
דאים — צען סענט.
א, באי — אן אויסרוף.
ראיד — פארן.
טראק — שווערער לאסט-אטאמאביל.
קאר — טראמוואי
גוד באי — א גוטן | — געזעענונגס-ווארט.
סא לאנג — אויך א געזעענונגס-ווארט.
בייבי — קינד.
הי איז קו קו — ער איז נישט באס זינען.